

COMMISSIE AUTEURSRECHT

**ADVIES OVER
AUTEURSRECHT, NABURIGE RECHTEN
EN DE NIEUWE MEDIA**

augustus 1998

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	Toezegging notitie auteursrecht en nieuwe media	1
1.2	Nieuwe media	1
1.3	Regels over nieuwe media	2
1.4	Algemene thema's	5
1.5	Opzet van dit advies	8
2	DE RECHTEN	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Het recht tot verveelvoudigen	9
2.2.1	Problematiek	9
2.2.1.1	Algemeen	9
2.2.1.2	WIPO-verdragen	9
2.2.1.3	Bewerking	10
2.2.1.4	EG-richtlijnvoorstel (artikel 2)	10
2.2.2	Standpunt	11
2.2.2.1	Geen vereenzelviging van technisch begrip met juridisch begrip verveel- voudiging	11
2.2.2.2	Betekenis voor mededingingsverhoudingen	11
2.2.2.3	Bestrijding piraterij	12
2.2.2.4	Privé-verveelvoudiging	12
2.2.2.5	Bewerking	12
2.3	Het recht tot openbaar maken	12
2.3.1	Problematiek	12
2.3.1.1	Algemeen	12
2.3.1.2	WIPO-verdragen	13
2.3.1.3	EG-richtlijnvoorstel (artikel 3)	13
2.3.1.4	Bestaande regels	13
2.3.2	Standpunt	14
2.3.2.1	Bestaande begrip openbaar maken in de Auteurswet voldoende flexibel	14
2.3.2.2	Aansprakelijkheid van tussenpersonen	14
2.4	Verspreiden van exemplaren en uitputting	15
2.4.1	Problematiek	15
2.4.2	Standpunt	16
2.5	Het recht op een billijke vergoeding voor uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten bij openbaarmaking van commerciële fonogram- men	16
2.5.1	Problematiek	16
2.5.1.1	Algemeen	16
2.5.1.2	Afbakening omroepuitzending van andere diensten	16
2.5.2	Standpunt	17
2.5.2.1	Algemeen	17
2.5.2.2	"Near-video-on-demand"/"pay-per-view"	17
2.6	Wettelijk collectief beheer van rechten	18

2.6.1	Problematiek	18
2.6.2	Standpunt	18
2.6.2.1	Algemeen	18
2.6.2.2	Elektronisch verveelvoudigen	18
2.6.2.3	Uitlenen	19
2.6.2.4	Heffing op lege beeld- en geluidsdragers	19
2.6.2.5	Muziekgebruik	19
2.6.2.6	Keuzevrijheid	20
3	BEPERKINGEN OP DE RECHTEN	21
3.1	Inleiding	21
3.1.1	Algemeen	21
3.1.2	Internationale regels over beperkingen	21
3.1.3	Betekenis bestaande beperkingen voor nieuwe media	23
3.1.4	Doorwerking ratio van bestaande beperkingen	24
3.1.5	Behoeftte aan technologie-onafhankelijke wetgeving	24
3.2	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3c)	25
3.2.1	Inhoud	25
3.2.2	Algemeen commentaar op EG-richtlijnvoorstel	25
3.2.2.1	Onvoldoende motivering	25
3.2.2.2	Subsidiariteit	25
3.2.2.3	Verhouding tot bestaande EG-richtlijnen	26
3.3	Privé-gebruik	27
3.3.1	Problematiek	27
3.3.1.1	Algemeen	27
3.3.1.2	Bestaande EG-regels	27
3.3.1.3	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 2a en b)	27
3.3.2	Standpunt	28
3.3.2.1	Afweging van belangen	28
3.3.2.2	Bijzondere regels voor digitaal verveelvoudigen voor privé-doeleinden	28
3.3.2.3	Gebruikersrechten en mededingingsbelangen	29
3.3.2.4	On-line technieken verkleinen de afstand tussen rechthebbende en gebruiker	30
3.3.2.5	Eigen maatregelen door rechthebbenden	30
3.4	Nieuwsvoorziening	30
3.4.1	Problematiek	30
3.4.1.1	Algemeen	30
3.4.1.2	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3c)	31
3.4.2	Standpunt	31
3.4.2.1	Algemeen	31
3.4.2.2	Technologie-onafhankelijke regels	31
3.4.2.3	Knipselkranten	32
3.4.2.4	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3c)	32
3.5	Gebruik in het kader van bibliotheken, voor onderwijs-, wetenschappelijke- of bewaardoeleinden	32
3.5.1	Bibliotheken	32
3.5.1.1	Problematiek	32
3.5.1.2	Bestaande regels	33

3.5.1.3	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 2c)	33
3.5.1.4	Standpunt; algemeen	34
3.5.1.5	Standpunt; uitgangspunten voor wenselijke bibliotheekbeperkingen	35
3.5.1.6	Standpunt; specifieke bibliotheekbeperkingen	35
3.5.1.7	Afspraken tussen bibliotheken en rechthebbenden	36
3.5.2	Onderwijs	36
3.5.2.1	Problematiek	36
3.5.2.2	Standpunt; technologie-onafhankelijkheid	37
3.5.2.3	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3a)	38
3.5.3	Gebruik voor wetenschappelijke doeleinden	38
3.5.3.1	Problematiek; citeren	38
3.5.3.2	Standpunt; hyperlinks	38
3.5.3.3	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3d)	39
3.5.4	Bewaren	39
3.5.4.1	Problematiek	39
3.5.4.2	Bestaande regels	39
3.5.4.3	Standpunt	40
3.5.4.4	EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 2c)	40
3.6	Intern gebruik	40
3.6.1	Problematiek	40
3.6.2	Standpunt	41
3.7	Andere wettelijke beperkingen	41
3.7.1	Problematiek	41
3.7.1.1	Algemeen	41
3.7.1.2	Gebruik door de omroep	41
3.7.1.3	Overheidsinformatie	42
3.7.2	Standpunt	42
3.7.2.1	Betekenis EG-richtlijnvoorstel voor overige beperkingen	42
3.7.2.2	Beperkingen ten behoeve van de omroep	43
3.7.2.3	Overheidsinformatie	43
3.8	Naar een algemene regel voor rechtmatig gebruik van beschermd materiaal	43
3.8.1	Problematiek	43
3.8.2	Rechtspraak	44
3.8.3	Fair use doctrine	44
3.8.4	Standpunt	45
3.9	Betekenis van wettelijke beperkingen voor inhoud van overeenkomsten	47
3.9.1	Problematiek	47
3.9.2	Standpunt	47
4	TECHNISCHE BESCHERMINGSMAATREGELEN EN REGELS VOOR BESCHERMING VAN INFORMATIE OVER ELEKTRONISCH BEHEER VAN RECHTEN	49
4.1	Problematiek	49
4.1.1	Algemeen	49
4.1.2	WIPO-verdragen	49
4.1.3	EG-richtlijnvoorstel (artikelen 6 en 7)	50
4.2	Standpunt	50

4.2.1	Technische beschermingsmaatregelen	50
4.2.2	Elektronisch beheer van rechten	51
5	OVERIGE ONDERWERPEN	53
5.1	Algemeen	53
5.2	Aparte categorie van multimedialwerken	53
5.2.1	Problematiek	53
5.2.2	Standpunt	54
5.3	Allocatie van rechten	55
5.3.1	Problematiek	55
5.3.2	Standpunt	56
5.4	Toepasselijk recht	56
5.4.1	Problematiek	56
5.4.2	Standpunt	58
5.5	Handhaving	59
5.5.1	Problematiek	59
5.5.2	Standpunt	59
5.6	Overgangsrecht in het EG-richtlijnvoorstel (artikel 9)	60
5.6.1	Problematiek	60
5.6.2	Standpunt	60
5.7	Morele rechten	61
5.7.1	Problematiek	61
5.7.2	Standpunt	61
	Literatuurselectie	63
	EG-richtlijnvoorstel	67
	Nederlandse vertaling van de WIPO-verdragen	75

1 INLEIDING

1.1 Toezegging notitie auteursrecht en nieuwe media

De minister van Justitie en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen hebben toegezegd de Tweede Kamer een notitie te sturen over het auteursrecht en de nieuwe media¹. De bewindslieden hebben vervolgens aan de Tweede Kamer geschreven de positie van de nieuwe media in het geheel van het auteursrecht aan de orde te stellen². Bij brief van 10 november 1997 heeft de minister van Justitie de Commissie auteursrecht gevraagd advies uit te brengen. Daarbij zou, aldus de minister, de commissie auteursrecht aandacht kunnen besteden aan de in de adviesaanvraag met name opgesomde kwesties, te weten het recht tot verveelvoudigen, het recht tot openbaarmaken, de beperkingen op de rechten en regels in verband met het omzeilen en verwijderen van technische maatregelen ter bescherming van de rechten en in verband met het verwijderen of wijzigen van informatie over beheer van elektronische rechten, en de bevoegdheden van de lidstaten van de Europese Gemeenschappen waar het gaat om het vaststellen van nieuwe regels op het gebied van het auteursrecht en naburige rechten.

De Europese Commissie heeft inmiddels op 10 december 1997 een voorstel aangenomen voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatie-maatschappij³, hierna "EG-richtlijnvoorstel" of "voorstel". Dit voorstel, dat als bijlage bij dit advies is gevoegd, heeft grote betekenis voor het onderwerp van de toegezegde notitie. De minister heeft ingestemd met het voornemen van de commissie auteursrecht het voorstel te verwerken in het advies.

De commissie auteursrecht heeft over dit advies vergaderd in de periode december 1997 - juni 1998. Gesproken is aan de hand van door het departement vervaardigde concepten. Aan de beraadslaging hebben alle leden van de commissie auteursrecht deelgenomen⁴.

1.2 Nieuwe media

Onder nieuwe media verstaat de commissie auteursrecht digitale informatiedragers zoals CD-ROM, cd-i, de digital versatile disc en de cd-recordable alsmede elektronische verspreidingstechnieken waarmee beschermd materiaal aan afnemers ter beschikking wordt

¹TK 23.247 nr. 20 p. 28.

²TK 23.247 nr. 21 p. 3.

³COM(97)628 def., Publ.EG C 108/6 d.d. 7 april 1998.

⁴De samenstelling van de Commissie auteursrecht is als volgt: prof. mr D.W.F. Verkade (voorzitter), prof. mr J.J. Brinkhof, prof. mr H. Cohen Jehoram, prof. mr E.J. Dommering, prof. mr F.W. Grosheide, prof. mr K.J.M. Mortelmans en prof. mr J.H. Spoor.

gesteld zoals Internet, intranetten, satellietomroep, video-on-demand, interactieve Teletekst en digitale betaal-tv. Nieuwe media worden ook in verband gebracht met het begrip multimedia, waaronder wel wordt verstaan een werk samengesteld uit een combinatie van werken van verschillende aard, waarbij de gebruiker met behulp van computerprogrammatuur in staat wordt gesteld in een door hem gekozen volgorde en/of combinatie van werken die van het multimedia-werk deel uitmaken, kennis te nemen en deze eventueel te bewerken. Het kan dus gaan om (een willekeurige combinatie van) tekst, stilstaand beeld, bewegend beeld, geluid en computerprogramma's. In dit advies kan het ook gaan om media waarop werken van één aard zijn vastgelegd.

Verwacht wordt dat van de ontwikkeling van nieuwe media een grote invloed zal uitgaan op de huidige samenleving. Wereldwijde koppeling van elektronische netwerken en het ontstaan van nieuwe verspreidings- en nagenoeg perfecte kopieertechnieken bieden enorme mogelijkheden om beter en sneller toegang tot gedigitaliseerde informatie te krijgen. Ook de industrie die zich bezighoudt met het ontwikkelen, vervaardigen en verhandelen van hardware en software waarmee beschermd materiaal wordt opgeslagen, bewerkt, verzonden en geraadpleegd, heeft grote belangen bij verdere totstandkoming van de informatiemaatschappij. In het gebruik van nieuwe media schuilen tevens gevaren, zoals enerzijds de mogelijkheid om in een tel perfecte kopieën van een boek of cd te maken en te verzenden en anderzijds de mogelijkheid om toegang tot informatie technisch volledig af te grendelen of te verbinden aan eenzijdig opgelegde voorwaarden.

Nieuwe media doen bestaande grenzen tussen beeld, geluid, computerprogramma's, data en tekst alsmede tussen fysieke distributie, kabel- of etherdoorgifte, satellietomroep en andere doorgiftemediavervagen. Nieuwe media zijn het resultaat van samensmelting van technieken. Huidige wetgeving op het gebied van het auteursrecht is op onderdelen toegespitst op traditionele media, zoals boeken, tijdschriften, radio en televisie, film, video en geluidsdragers (langspeelplaten, muziekcassettes en compactdiscs). Exploitatie van nieuwe media geschiedt bovendien vaak grensoverschrijdend, hetgeen vanuit het perspectief van handhaving en toepasselijk recht ingewikkelde problemen oplevert. Wáár bevindt zich de informatie en vanaf welke plaats wordt zij aangeboden? Hoe kan wereldwijde verspreiding worden gecontroleerd? Deze vragen zijn overigens niet uniek voor het auteursrecht.

Als kenmerkend voor de nieuwe media worden beschouwd:

- (a) het gemak van opslag, vermenigvuldiging en verspreiding en het ontbreken van kwaliteitsverlies daarbij;
- (b) de convergentie van technieken waarmee en platforms waarop beschermd materiaal kan worden opgeslagen, bewerkt, vermenigvuldigd, verspreid en geraadpleegd;
- (c) de moeiteloze vermenging van tekst, beeld, geluid en programmatuur op digitale dragers of via digitale media;
- (d) het verminderde belang van territoriale grenzen.

1.3 Regels over nieuwe media

In de laatste jaren is in mondiaal en EG-verband een groot aantal regels over auteursrecht en nieuwe media totstandgekomen.

EG-richtlijnen:

- EG-richtlijn betreffende de rechtsbescherming van computerprogrammatuur⁵: inwerkingtreding uitvoeringsregels in Nederland op 1 september 1994⁶;
- EG-richtlijn tot coördinatie van bepaalde voorschriften betreffende het auteursrecht en naburige rechten op het gebied van satellietomroep en kabeldoorgifte⁷: inwerkingtreding uitvoeringsregels in Nederland op 1 september 1996⁸;
- EG-richtlijn betreffende de rechtsbescherming van databanken⁹: de ministerraad heeft op 3 maart jl. een wetsvoorstel voor advies naar de Raad van State gezonden.

Groenboek van de Europese Commissie:

Op 19 juli 1995 heeft de Europese Commissie het Groenboek over auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij gepubliceerd¹⁰. Het Groenboek gaat in op kwesties rond toepasselijk recht, de uitputtingsregel, het verveelvoudigingsrecht, het openbaarmakingsrecht, het recht van digitale verspreiding, digitale omroep, morele rechten, collectief beheer van rechten en de betekenis van technische voorzieningen ter afscherming van beschermd materiaal en ter identificatie van rechthebbenden. Als follow-up op het Groenboek heeft de Europese Commissie op 20 november 1996 in een Bekendmaking haar prioriteiten uiteengezet: het verveelvoudigingsrecht, het openbaarmakingsrecht, het distributierecht en de bescherming van technische voorzieningen¹¹.

WIPO-verdragen van december 1996:

In december 1996 is in het kader van de World Intellectual Property Organisation (WIPO) een diplomatieke conferentie gewijd aan kwesties als het elektronisch reproductierecht, verspreiding van beschermd materiaal via elektronische netwerken, de plaats van elektronische publicatie, bescherming van computerprogrammatuur en elektronische databanken en het kraken van technische voorzieningen ter bescherming van beschermd materiaal. Op de diplomatieke conferentie van december 1996 zijn twee nieuwe verdragen aangenomen, het Verdrag van de WIPO inzake het Auteursrecht ("WAV") en het Verdrag van de WIPO inzake Uitvoeringen en Fonogrammen ("WUF"), die als bijlagen bij dit advies zijn gevoegd. Nederland heeft deze verdragen op 2 december 1997 ondertekend. In

⁵EG-Richtlijn 91/250 d.d. 14 mei 1991, Publ.EG L 122/42 van 17 mei 1991.

⁶Stbl. 1991, 521 jo. Stbl. 1995, 227.

⁷EG-richtlijn 93/83 d.d. 27 september 1993, Publ.EG L 248/15 van 6 oktober 1993.

⁸Stbl. 1996, 364.

⁹EG-richtlijn 96/9 d.d. 11 maart 1996; Publ.EG L 77/20 van 27 maart 1996.

¹⁰COM(95)382 def.

¹¹COM(96)568 def.

totaal hebben 51 staten het WAV ondertekend en 50 staten het WUF. Daaronder bevinden zich alle EG-lidstaten, de EG en de Verenigde Staten. Inmiddels is ook een voorstel van een besluit van de Raad houdende goedkeuring namens de Europese Gemeenschap van het WIPO-verdrag inzake het auteursrecht en het WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen gepubliceerd¹². Het besluit voorziet in goedkeuring van beide WIPO-verdragen namens de EG.

EG-richtlijnvoorstel:

Het voorstel bevat regels voor de in de Bekendmaking opgesomde onderwerpen. Tevens bevat het regels over beperkingen op de rechten, voor wijzigingen in bestaande EG-richtlijnen en voor het overgangsrecht. Voor andere onderwerpen die betrekking hebben op de informatiemaatschappij wijst de Europese Commissie op de noodzaak de marktontwikkelingen af te wachten en op mogelijke nadere studie. Het voorstel is evenwel ook van betekenis voor onderwerpen die niet in (direct) verband staan met de informatiemaatschappij en zou een vergaande harmonisatie van het auteursrecht en de naburige rechten tot gevolg hebben. De Europese Commissie is voorstander van het - in beginsel - doortrekken van het auteursrecht en de naburige rechten naar de nieuwe media.

1.3.5 Internationale rapportages

De betekenis van het auteursrecht en de naburige rechten voor de nieuwe media heeft in verschillende landen geleid tot nationale overheidsrapportages, zoals in de Verenigde Staten¹³, Japan¹⁴, Canada¹⁵, Frankrijk¹⁶ en Duitsland¹⁷. Deze rapportages verschillen qua opzet, inhoud en uitkomst.

¹²COM(98)249 def.; Publ.EG C 165/9 d.d. 30 mei 1998.

¹³Intellectual Property and the National Information Infrastructure, Report of the Working Group on Intellectual Property rights, September 1995.

¹⁴Exposure '94, A proposal of the new rule on intellectual property for Multimedia, Institute of Intellectual Property, february 1994; A report on discussions by the working group of the subcommittee on multimedia, Copyright Council, Agency for Cultural Affairs, february 1995.

¹⁵Copyright and the Information Highway, Final report of the subcommittee on copyright, March 1995.

¹⁶Réponse du gouvernement français au questionnaire du livre vert de la commission européenne sur le droit d'auteur et les droits voisins dans la société de l'information, janvier 1996.

¹⁷Zweiter Zwischenbericht der Enquete-Kommission, Zukunft der Medien in Wirtschaft und Gesellschaft - Deutschlands Weg in die Informationsgesellschaft, 30. Juni 1997.

1.4 Algemene thema's

Dit advies begint met een aantal algemene thema's die ook aan de orde komen in het Groenboek en de Bekendmaking van de Europese Commissie, de nieuwe WIPO-verdragen en het EG-richtlijnvoorstel. Deze thema's keren terug bij de in de volgende hoofdstukken te behandelen specifieke thema's.

(a) Toepasselijkheid van het auteursrecht en de naburige rechten

Inmiddels bestaat wereldwijd consensus dat het auteursrecht en de naburige rechten op grond van overwegingen van rechtvaardigheid en maatschappelijk nut in beginsel van toepassing zijn op de nieuwe media. Zonder vooruitzicht van (tijdelijke) exclusiviteit zouden sommige creatieve inspanningen en prestaties niet en andere in veel mindere mate worden verricht.

In het algemeen belang en ter bescherming van belangen van anderen dan rechthebbenden zijn echter beperkingen op deze rechten nodig. Beperkingen als hier bedoeld liggen reeds besloten in begrippen als werk of verveelvoudigen. Ook zijn de rechten in tijd beperkt. De uitoefening van rechten is voorts gebonden aan regels van mededingingsrecht en algemeen vermogensrecht. Wetgeving voorziet daarnaast in bijzondere beperkingen die moeten passen in het kader van de internationale verdragen (Berne Conventie, "BC", Conventie van Rome, "CvR" en Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom, oftewel "TRIPs-verdrag"). Ook is aan de orde de verhouding met niet-auteursrechtelijke andere verdragen, zoals het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van de Raad van Europa ("EVRM") dat regels geeft over onder meer de eerbiediging van de privé-sfeer en de vrijheid van meningsuiting.

Aan dit thema zijn vragen verbonden als:

- in hoeverre zijn begrippen als verveelvoudigen en openbaar maken bruikbaar bij de nieuwe media;
- in hoeverre zijn bestaande wettelijke beperkingen op de rechten wenselijk en bruikbaar bij de nieuwe media;
- welke invloed heeft toepassing van de bestaande regels op nieuwe media op de verhouding tussen de belangen van rechthebbenden enerzijds en die van producenten van hardware en software en gebruikers van beschermd materiaal zoals consumenten, bibliotheken, onderzoekers en infrastructuurbeheerders anderzijds.

(b) Technologie-afhankelijkheid van bestaande wetgeving

Op verschillende plaatsen in de bestaande wetgeving is sprake van op bepaalde media of bepaalde technieken toegesneden regels. De vraag is of niet moet worden gestreefd naar het formuleren van technologie-onafhankelijke, normatieve wetgeving, die algemene normen bevat en daardoor niet (te) snel verouderd ten gevolge van het tempo van de technologische ontwikkelingen.

De commissie auteursrecht zal nagaan welke bepalingen in de bestaande wetgeving technologie-afhankelijk zijn geformuleerd en of die moeten worden aangepast.

(c) Betekenis van zelfregulering

De vraag is welke ruimte bij nieuwe media bestaat voor zelfregulering. Onder zelfregulering wordt hier verstaan het sluiten van contracten op zowel individueel niveau (door rechthebbende en gebruiker) als collectief niveau (door organisaties van rechthebbenden en/of gebruikers). Zelfregulering vindt plaats binnen het kader van het mededingingsrecht en het algemeen vermogensrecht (zoals de regeling van de algemene voorwaarden, artt. 6:231 e.v. Burgerlijk Wetboek). In dit verband rijst ook de vraag wat de betekenis is van wettelijke beperkingen in contractuele verhoudingen.

Collectief beheer komt in het auteursrecht veel voor. Op een aantal plaatsen schrijft de wet collectief beheer dwingend voor, namelijk in gevallen waarin door de massaliteit van gebruik van beschermd materiaal het praktisch onmogelijk is voor rechthebbenden om rechtstreeks te contracteren met gebruikers, terwijl er aanzienlijke financiële belangen met deze rechten zijn gemoeid. Verplicht collectief beheer heeft op verschillende wijze in de wet vorm gekregen. Een aantal organisaties is exclusief aangewezen om te onderhandelen over vergoedingen en om deze te incasseren en te verdelen (bijv. artikelen 15f en 16d Auteurswet, "Aw"). Onderhandelingen over tarieven vinden ook wel plaats in een zogenaamde onderhandelingsstichting (zie artikel 15d Aw). Tenslotte bestaat voor kabeldoorgifte de verplichting de rechten slechts bij wege van collectief beheer uit te oefenen, ook al wordt niet slechts een organisatie exclusief aangewezen (artikel 26a Aw). Ook buiten de Aw en de Wet op de naburige rechten ("Wnr") biedt de wet aanknopingspunten voor collectief beheer van rechten, zoals de standaardregeling van art. 6:214 Burgerlijk Wetboek. Een dergelijke regeling zou kunnen dienen om niet-aangeslotenen of niet-vindbare rechthebbenden onder een regeling te vatten.

De commissie auteursrecht zal ingaan op vragen als:

- welke ruimte bestaat voor zelfregulering en voor welke vormen van zelfregulering bij exploitatie via nieuwe media;
- welke rol spelen wettelijke beperkingen bij overeenkomsten over gebruik van beschermd materiaal en over de door technische maatregelen geregelde toegang tot beschermd materiaal.

(d) Grensoverschrijdend karakter van nieuwe media

Regels lopen thans deels van land tot land uiteen, met als gevolg rechtsonzekerheid en problemen rond uitoefening en handhaving. Handhaving van rechten in een digitale, niet aan landsgrenzen gebonden omgeving dient internationaal verder te worden bevorderd. Verdere internationale harmonisatie van regels is daarvoor onontbeerlijk. Dit is geen uniek auteursrechtelijk probleem. De commissie auteursrecht zal ingaan op vragen als:

- wanneer verdient de vaststelling van regels over auteursrecht en nieuwe media op Europees of mondiaal niveau de voorkeur boven vaststelling op nationaal niveau;
- welk recht is toepasselijk in Internet-verhoudingen;
- welke internationale fora komen in aanmerking voor het vaststellen van regels.

(e) Europees subsidiariteitsbeginsel

Dit beginsel is vervat in artikel 3B EG-Verdrag (na inwerkingtreden van het Verdrag van Amsterdam artikel 5 EG-Verdrag). In de context van auteursrecht en naburige rechten in

de informatiemaatschappij zal de vraag beantwoord moeten worden of een bepaald onderwerp op nationaal, Europees of mondiaal niveau geregeld moet worden.

(f) Rechtsgrondslag voor EG-maatregelen

De EG-richtlijnen inzake intellectuele eigendom zijn meestal gebaseerd op een dubbele rechtsgrondslag:

- artikel 57 en 66 EG-Verdrag (na inwerkingtreden van het Verdrag van Amsterdam artikelen 47 en 55 EG-Verdrag) voor die onderwerpen die betrekking hebben op vrijheid van vestiging en dienstenverkeer;
- artikel 100A EG-Verdrag (na inwerkingtreden van het Verdrag van Amsterdam artikel 95 EG-Verdrag) voor onderwerpen betreffende het vrij verkeer van goederen.

Het voorstel zal voor de in dit advies besproken EG-richtlijn vermoedelijk na de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam verder worden behandeld conform de codecisie-procedure door de Raad van Ministers en het Europees Parlement. Artikel 95 EG-Verdrag is dan gewijzigd. Dit heeft met name gevolgen voor de mogelijkheid verdergaande nationale maatregelen te handhaven en te nemen.

(g) Nationale maatregelen na goedkeuring van een Europese maatregel

Voorzover de maatregelen betrekking hebben op het vrij verkeer van goederen, komt artikel 95 lid 4 EG-Verdrag (voorheen: artikel 100A lid 4 EG-Verdrag) in het vizier. Deze bepaling staat onder andere toe dat een lidstaat noodzakelijke nationale bepalingen treft als bedoeld in artikel 30 EG-Verdrag (voorheen: artikel 36 EG-Verdrag). Deze maatregelen kunnen betrekking hebben op de bescherming van de industriële en commerciële eigendom. De vraag daarbij is dan wel wie beschermd zou moeten worden.

Voorzover de maatregelen betrekking hebben op het diensten- of vestigingsverkeer zou een zogenaamde minimumharmonisatiebepaling in het voorstel kunnen worden opgenomen. Dit is een gebruikelijke techniek bij richtlijnen op het gebied van consumentenbescherming. Inhoudelijk komt het er op neer dat een lidstaat verdergaande nationale beschermingsmaatregelen kan treffen en handhaven. Ook hier is de vraag wie beschermd moet worden.

(h) Acquis communautaire

Naarmate meer Gemeenschapsrecht tot stand wordt gebracht, wint het zogenaamde acquis communautaire aan belang. Deze term werd door het Hof van Justitie der EG geïntroduceerd en is genoemd in het Verdrag van Maastricht (artikel B, vijfde streepje en artikel C). De term heeft intussen verschillende betekenissen.

In de constitutionele zin gaat het om de harde kern van beginselen en essentiële waarden die kenmerkend zijn voor de Gemeenschapsorde. Tot de inhoudelijk harde kern behoren onder meer de regels betreffende de interne markt. Hier heeft het acquis communautaire (mede) een juridische betekenis.

In wetgevende zin wordt deze term soms gebruikt om aan te geven dat in bestaande wetgeving op een bepaald beleidsterrein gemaakte keuzes ook gevolgd zouden moeten worden in nieuwe respectievelijk met betrekking tot verwante onderwerpen. De Europese Commissie gebruikt het acquis communautaire in deze betekenis in verband met onder

meer de artikelen 2 en 5 van haar voorstel. Hier wordt acquis communautaire gebezigd in de zin van door de Europese Commissie gewenst beleid.

1.5 Opzet van dit advies

In hoofdstuk 2 van dit advies wordt nagegaan in hoeverre de bestaande rechten van toepassing zijn op de nieuwe media. In hoofdstuk 3 worden de beperkingen op de rechten behandeld. In hoofdstuk 4 komen kwesties rond handhaving door middel van de techniek aan de orde. In hoofdstuk 5 wordt een aantal onderwerpen aan de orde gesteld die niet onder één van de voorafgaande onderwerpen thuishoren. Het EG-richtlijnvoorstel wordt niet afzonderlijk behandeld maar, thematisch, in het kader van de hiervoor geschetste aanpak.

Als bijlagen bij dit advies zijn gevoegd:

- een literatuurselectie
- het EG-richtlijnvoorstel
- Nederlandse vertaling van de nieuwe WIPO-verdragen

2 DE RECHTEN

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de betekenis van de uitsluitende rechten, beschouwd als aanknopingspunten voor handhaving en uitoefening bij de nieuwe media. De commissie auteursrecht sluit zich aan bij de internationale consensus dat de ratio en het systeem van het auteursrecht en de naburige rechten bij de nieuwe media in beginsel onverminderd van toepassing is. Dit betekent niet zonder meer dat bestaande wetgeving ongewijzigd kan blijven.

2.2 Het recht tot verveelvoudigen

2.2.1 *Problematiek*

2.2.1.1 Algemeen

De aandacht gaat in dit verband uit naar het elektronisch tijdelijk verveelvoudigen of reproduceren: in feite het gehele complex dat bestaat in opslaan en verwerken van materiaal, het waarneembaar en raadpleegbaar maken daarvan en de doorgifte in een computer of computernetwerk. Technisch gesproken kunnen deze verschijnselen zich ontelbaar vaak voordoen bij gebruik van materiaal in een telecommunicatienetwerk, een intern netwerk van een organisatie of in een personal computer. Te denken valt ook aan caching (het ter voorkomen van wachttijden tijdelijk beschikbaar blijven van recent opgevraagde informatie in het werkgeheugen of op de harde schijf), mirroring (het eveneens ter voorkoming van wachttijden of tijdverlies door een service provider tijdelijk geheel kopiëren van een website), browsing (het doorbladeren van webpagina's) en store-and-forward kopieën (d'è worden gemaakt om pakketjes informatie zo efficiënt en snel mogelijk over het elektronisch netwerk te versturen). Ook kan men denken aan het opstarten of laten lopen van een computerprogramma, de bewerking van tv-signalen om de kwaliteit van de kleuren te verbeteren of om aanpassing bij het formaat van het beeldscherm te bereiken en de handeling waarmee tekst op het beeldscherm zichtbaar wordt gemaakt.

Het is de vraag of het hier gaat om auteursrechtelijk relevante kopieën, althans of voor het maken van deze niet-duurzame kopieën telkens toestemming nodig is. Deze vraag raakt de positie van degenen die de kopieën maken of mogelijk maken, waaronder ook tussenpersonen op Internet en mogelijk ook de producenten van apparatuur en software waarmee wordt opgevraagd, opgeslagen, gescand, bewerkt, geraadpleegd en verzonden.

2.2.1.2 WIPO-verdragen

Op de diplomatieke conferentie van december 1996 is een voorstel om ook tijdelijke verveelvoudigingen onder het recht te brengen verworpen¹⁸. Wel is bij artikel 1 lid 4

¹⁸Zie ook motie Van Zuylen c.s., TK 25.154, aangenomen op 11 december 1996, waarin wordt bepleit dat de zeer tijdelijke vastlegging als zelfstandig recht van de gebruiker moet worden aangemerkt in plaats van een onzekere uitzondering.

WAV een verklaring (agreed statement) aangenomen op grond waarvan het verveelvoudigingsrecht en de beperkingen daarop zoals geregeld in de BC respectievelijk het WUF in de digitale omgeving volledig van toepassing worden geacht. Volgens deze verklaring vormt het opslaan in digitale vorm van een beschermd werk in een elektronisch medium een reproductie in de zin van artikel 9 BC, maar het begrip "opslag" is niet gedefinieerd en voorts zijn de uitzonderingen van artikel 9 BC van toepassing.

2.2.1.3 Bewerking

Als een apart geval valt te beschouwen de zogenaamde "sound sampling" of "image sampling", waarbij klanken of beelden worden opgenomen en elektronisch worden bewerkt. Klanken en beelden kunnen op herkenbare wijze worden bewerkt tot een nieuwe melodie of daarvan deel uitmaken of worden verwerkt in nieuwe audiovisuele produkties. Deze vormen van overnemen impliceren verveelvoudiging van een deel(tje) van het werk of de prestatie. Daarmee is niet gezegd dat per definitie sprake zou zijn van inbreuk op het verveelvoudigingsrecht, hetgeen mede wordt beoordeeld aan de hand van de artikelen 10 lid 2 en 13 Aw jo. de respectievelijke artikelen 2, 6, 7a en 8 Wnr. Voor inbreuk op het verveelvoudigingsrecht is immers nodig dat herkenbare trekken van het werk in een nieuw werk worden overgenomen. Voor de Wnr is verdedigbaar dat een overeenkomstige regel geldt als de "sample" te onbetekenend of te onbeduidend moet worden geacht om van inbreuk te kunnen spreken. Overigens is ten behoeve van de rechthebbende ook denkbaar een beroep op de morele rechten van artikel 25 Aw respectievelijk artikel 2 Wnr of - al dan niet aanvullend - een beroep op de zorgvuldigheidnormen van artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek.

2.2.1.4 EG-richtlijnvoorstel (artikel 2)

In artikel 2 van het voorstel is met betrekking tot het reproductiebegrîp de ruime benadering van EG-richtlijnen 91/250 en 96/9 overgenomen. In die richtlijnen is bepaald dat ook tijdelijke verveelvoudigingen onder het recht vallen. Wat daar precies onder valt, is niet duidelijk. De reikwijdte van de rechten wordt in de richtlijnen gemotiveerd met de grote waarde die computerprogrammatuur en elektronische databanken vertegenwoordigen, aan welke waarde de nieuwe kopieertechnieken gemakkelijk grote schade kunnen toebrengen. De Europese Commissie verdedigt dat rechthebbenden in de digitale omgeving meer rechten toekomen en dat beperkingen op de rechten nauw omschreven dienen te worden. Artikel 2 van het voorstel staat in nauw verband met artikel 5 lid 1 van het voorstel waarin van het verveelvoudigingsrecht worden uitgezonderd tijdelijke handelingen, bestaande in een reproductie als in artikel 2 omschreven, die een wezenlijk onderdeel vormen van een technologisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel een gebruik van een werk of een andere zaak mogelijk te maken, die geen zelfstandige economische betekenis bezitten. Artikel 2 dekt dus alle, ook puur technische kopieën. Artikel 5 lid 1 zondert daarvan weer een categorie uit.

2.2.2 *Standpunt*

2.2.2.1 Geen vereenzelviging van technisch begrip met juridisch begrip verveelvoudiging

Volgens de commissie auteursrecht behoort niet elke kopie die zich in technische zin voordoet onder het juridisch begrip verveelvoudiging te vallen. Niet-duurzame kopieën die slechts een technisch doel hebben, behoren niet aan toestemming van de rechthebbende te zijn onderworpen en in juridische zin niet als verveelvoudiging te worden beschouwd. Gewaakt dient te worden tegen het scheppen van rechten die niet of nauwelijks te handhaven zijn, door een dergelijk zeer moeilijk controleerbaar of zelfs niet-waarneembaar fenomeen onder het recht te trekken. Het begrip verveelvoudiging heeft zich in de loop der tijd aangepast aan de maatschappelijke en technische ontwikkelingen, waarbij de rechter een belangrijke interpreterende rol heeft gespeeld. Deze normatieve benadering heeft in het verleden niet tot onoverkomelijke problemen geleid. De commissie auteursrecht kiest in tegenstelling tot de Europese Commissie voor een benadering waarin de gerechtvaardigde belangen van rechthebbenden meebrengen welke controle zij moeten kunnen houden op de kopieerhandeling. Dat geldt in gelijke mate voor Internet, interne netwerken en de personal computer. Het praktisch resultaat waartoe het EG-richtlijnvoorstel komt - artikel 5 lid 1 mede in aanmerking genomen - behoeft daarmee niet wezenlijk af te wijken van het resultaat dat de commissie auteursrecht voor ogen staat. Het betekent dat handelingen als caching en mirroring onder het recht zouden kunnen vallen maar dat het aan de rechter is daarover een definitief oordeel te vellen. Op browsen wordt hierna nog teruggekomen (zie 3.3.2.3, 3.3.2.4 en 3.5.1.7).

Het beroep dat de Europese Commissie in dit verband doet op het acquis communautaire van EG-richtlijnen 91/251 en 96/9 terzake van de tijdelijke verveelvoudiging, overtuigt niet. Een beroep op reeds bestaande regels betekent in dit verband slechts een pleidooi voor voortgaan op dezelfde weg. Binnen de grenzen van het EG-Verdrag belet geen regel dat latere richtlijnen van bestaande afwijken of daarin wijziging brengen. Overigens blijkt uit artikel 11 van het voorstel zelf dat de richtlijn gewijzigd kan worden wanneer dit noodzakelijk is met het oog op de goede werking van de interne markt. Voor een beroep op het acquis communautaire bij andere punten geldt overigens hetzelfde.

2.2.2.2 Betekenis voor mededingingsverhoudingen

De toepassing van het auteursrecht op niet-duurzame louter technische kopieën zou de mededingingsverhoudingen ingrijpend kunnen wijzigen of bepalen. Dergelijke kopieën worden gemaakt in het kader van het transport van beschermd materiaal door access of service providers en in het kader van gebruik van een afspeel-, opname- of bewerkingsapparaat (waaronder computers, web-tv's of cd-recorders). Toepassing van het verveelvoudigingsrecht zou betekenen dat rechthebbenden toestemming voor bedoeld transport of het vervaardigen van bedoelde apparatuur in alle gevallen kunnen verbinden aan het installeren van bepaalde programmatuur (bijvoorbeeld om aantallen kopieën te meten, om gegevens omtrent afnemers te verzamelen en om te verplichten dat bepaalde apparatuur slechts voor bepaalde diensten mag worden gebruikt, zoals abonnee-tv en niet

voor andere omroepdiensten). Die situatie acht de commissie auteursrecht in zijn algemeenheid onwenselijk vanuit het belang van gezonde mededingingsverhoudingen.

Artikel 5 lid 1 van het voorstel - daargelaten de definitieve bewoordingen - bevat een mededingingsrechtelijke norm en drukt uit wat traditioneel en systematisch niet onder het recht behoort te vallen. Vanuit die optiek hoort artikel 5 lid 1 als dwingende interpretatie van het verveelvoudigingsrecht thuis in artikel 2; het is geen wettelijke beperking van het verveelvoudigingsrecht. Ook dient artikel 5 lid 1 alsnog van overeenkomstige toepassing te zijn op het tijdelijk verveelvoudigen van computerprogrammatuur en databanken.

2.2.2.3 Bestrijding piraterij

Niettemin is de vrees van rechthebbenden voor piraterij van beschermd materiaal niet ongegrond. De normatieve benadering zoals hierboven verdedigd neemt niet weg dat op grond van andere dan auteursrechtelijke motieven zowel tussenpersonen op Internet als de fabrikanten van apparatuur gehouden kunnen zijn medewerking te verlenen aan bestrijding van piraterij. Dit is echter geen kwestie waarvoor specifieke auteursrechtelijke regels zouden moeten gelden. De Europese Commissie heeft aangekondigd voor het probleem van de aansprakelijkheid van tussenpersonen op Internet een afzonderlijk voorstel te doen in het kader van regels over de elektronische handel. De commissie auteursrecht adviseert om in dat kader mede een oplossing te zoeken voor auteursrechtelijke piraterij (zie ook 2.3.2.2).

2.2.2.4 Privé-verveelvoudiging

Het kopieergedrag dat in de privé-sfeer mogelijk is, noodzaakt tot een zekere controle van de rechthebbende op het privé-gebruik van beschermd materiaal. Dit moet afgewogen worden tegen met name het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Handelingen in de privé-sfeer kunnen auteursrechtelijk relevant zijn, zoals de eerste, duurzame privé-kopie van computerprogrammatuur of de kopie van een geheel boek. De hiervoor onder 2.2.2.1 en 2.2.2.2 gevolgde benadering biedt aanknopingspunten voor een adequate benadering. Hierop wordt bij de behandeling van de beperkingen teruggekomen (zie 3.3).

2.2.2.5 Bewerking

Aan aparte regels over de digitale bewerking, zoals sound sampling of image sampling, bestaat volgens de commissie auteursrecht vooralsnog geen behoefte. Op deze handelingen zijn reeds regels van toepassing die de rechter de nodige armslag geven de rechtmatigheid van de sound of image sampling in het gegeven geval te beoordelen.

2.3 **Het recht tot openbaarmaken**

2.3.1 *Problematiek*

2.3.1.1 Algemeen

Het Nederlands auteursrecht kent een traditioneel ruim begrip "openbaarmaken". De vraag is of nieuwe diensten als pay-per-view (betalen per tijds- of produkteenheid), video- of

music-on-demand (betalen voor persoonlijk bepaalde en opgevraagde diensten) of andere interactieve diensten ook vallen onder het begrip openbaarmaken en hoe de verhouding is tot de thans in de wet geregelde specifieke vormen van openbaarmaken, zoals uitzending, verhuur en uitvoering in het openbaar. Tevens komt in dit onderdeel de auteursrechtelijke verantwoordelijkheid voor het leveren van de nieuwe diensten ter sprake.

2.3.1.2 WIPO-verdragen

Artikel 8 WAV regelt voor het auteursrecht een algemeen uitsluitend recht op mededeling aan het publiek dat geldt onverminderd de bestaande, afzonderlijk in de BC geregelde rechten tot mededeling aan het publiek, zoals omroepuitzending, het afspelen van muziek in een publieke ruimte, e.d.. Dit algemene recht omvat het recht tot het op zodanige wijze voor het publiek beschikbaar stellen van hun werken dat deze voor leden van het publiek toegankelijk zijn op de plaats die, en op het tijdstip dat, elk van hen verkiest: de beschikbaarstelling op aanvraag.

In de artikelen 10 en 14 WUF is een afzonderlijke bepaling opgenomen die voor uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten een dergelijk uitsluitend beschikbaar-stellingsrecht schept.

Dit beschikbaarstellingsrecht wordt door velen gezien als de belangrijkste vernieuwing van de twee WIPO-verdragen. Het recht omvat immers uitdrukkelijk de on-demand of interactieve diensten. Bij artikel 8 WAV is verklaard dat het enkele terbeschikkingstellen van materiële faciliteiten voor het mogelijk maken of verrichten van een mededeling op zich geen mededeling in de zin van het WAV of de BC meebrengt.

2.3.1.3 EG-richtlijnvoorstel (artikel 3)

De Europese Commissie heeft EG-harmonisatie van het beschikbaarstellingsrecht bepleit. Artikel 3 herhaalt de artikelen 8 WAV en 10 en 14 WUF, met dien verstande dat op grond van het voorstel het recht behalve aan auteurs, uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten en hun rechthebbenden, ook aan filmproducenten en omroeporganisaties toekomt. De hiervoor aangehaalde verklaring is in een niet tot het auteursrecht beperkte zin neergelegd in één van de overwegingen bij het voorstel.

2.3.1.4 Bestaande regels

Artikel 12 Aw bevat een algemeen geformuleerd uitsluitend recht tot openbaarmaken en een niet-limitatieve, deels mediums specifieke opsomming van openbaarmakingsvormen. De rechter kan artikel 12 Aw toepassen op nieuwe exploitatietechnieken, mits deze zijn te kenmerken als openbaarmaken. Dat is bijvoorbeeld geschied bij het op aanvraag vertonen van (porno)films in privé-cabines¹⁹. Op de regeling voor naburige rechten - die een iets andere systematiek heeft - wordt in 2.5 teruggekomen.

¹⁹Hof Den Haag 1 december 1994, Informatierecht/AMI 1995 p. 51.

2.3.2 *Standpunt*

2.3.2.1 Bestaande begrip openbaarmaken in de Auteurswet voldoende flexibel

Volgens de commissie auteursrecht is het begrip openbaarmaken in de Aw voldoende flexibel om ook nieuwe digitale exploitatietechnieken te omvatten als het werk op de één of andere manier ter beschikking van een publiek wordt gesteld. Het beschikbaar stellen voor raadpleging of waarneming ter plaatse (zoals in een videocabine of lees- of kijkzaal), voor de werknemers van een bedrijf (door middel van een in een bedrijfsnetwerk gehangen CD-ROM of een on-line aansluiting op een elektronische databank) of op Internet valt onder het begrip openbaarmaken, daargelaten de afgrenzing van de besloten kring (zie ook 3.3.1). De nadere invulling van het begrip openbaar is aan de nationale wetgever of rechter overgelaten. Het EG-richtlijnvoorstel laat daarvoor ruimte. Het WAV en het EG-richtlijnvoorstel nopen dus niet tot wijziging van de Aw. Vanuit een oogpunt van rechtszekerheid beveelt de commissie auteursrecht niettemin aan artikel 12 Aw aan te vullen met een nieuwe categorie die uitdrukkelijk het beschikbaarstellingsrecht omvat.

2.3.2.2 Aansprakelijkheid van tussenpersonen

Hiervoor werd gesteld dat de kwestie van aansprakelijkheid voor doorgifte op Internet van gepirateerd materiaal niet louter een auteursrechtelijk probleem is en een zogenaamde horizontale oplossing vergt, dat wil zeggen een oplossing die niet alleen geldt voor aansprakelijkheid voor doorgifte van auteursrechtelijk beschermd materiaal maar ook voor ongeoorloofde reclame, kinderporno, racistische uitingen en zo meer. Een andere vraag is of tussenpersonen op Internet openbaarmaken in de zin van de Auteurswet en om die reden gehouden zijn tot betaling van een vergoeding. De kort geding-rechter heeft in 1996 beslist dat de service provider niet aansprakelijk is voor onrechtmatige - bijvoorbeeld inbreuk op auteursrecht makende - handelingen van gebruikers buiten gevallen waarin onmiskenbaar duidelijk is dat een publicatie onrechtmatig is en waarin redelijkerwijs mag worden aangenomen dat zulks ook bij de provider bekend is, bijvoorbeeld omdat hij daarop is geattendeerd. In gevallen waarin van openbaarmaking in de zin van de Aw en de Wnr geen sprake is kan in uitzonderlijke gevallen sprake zijn van onrechtmatige daad, zo leest de commissie auteursrecht deze uitspraak²⁰.

De commissie auteursrecht meent dat het niet nodig is voor tussenpersonen op Internet bijzondere auteursrechtelijke regels te maken. De verklaring die op de diplomatieke conferentie is aangenomen inzake het ter beschikking stellen van materiële faciliteiten drukt het bestaande rechtsgevoel over de activiteiten van dergelijke tussenpersonen uit. Het is van belang dat consistentie bestaat in de toepassing van de bestaande regels. Aansluiting kan worden gezocht bij de rechtspraak zoals die is ontwikkeld voor al dan niet openbaarmaking door kabelorganisaties, telefoonmaatschappijen of zaalhouders. De toevalligheid van de techniek van openbaarmaking (kabel, ether, satelliet, telefoonlijn) is niet beslissend. De rechter kan een aanknopingspunt

²⁰Pres. Rb. Den Haag 12 maart 1996, Informatierecht/AMI 1996 p. 96 (Scientology Church/XS4All).

zoeken in de mate van toegevoegde waarde die een tussenpersoon aan de doorgifte van beschermd materiaal geeft.

2.4 Verspreiden van exemplaren en uitputting

2.4.1 *Problematiek*

Het openbaarmakingsrecht omvat in beginsel mede het in het verkeer brengen van fysieke exemplaren van een werk of prestatie en het aanbod daartoe. Het WAV regelt een apart recht tot verspreiding (distribution). Onder de Wnr is op grond van EG-richtlijn 92/100 het recht uitdrukkelijk erkend voor alle categorieën rechthebbenden van de Wnr. Het WUF regelt een uitsluitend verspreidingsrecht voor uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten.

De regel van de uitputting beperkt het verspreidingsrecht: zodra het fysieke exemplaar waarop het beschermd materiaal is vastgelegd voor het eerst in het verkeer is gebracht door of met toestemming van de rechthebbende, is de verdere verhandeling van het fysieke exemplaar vrij. Dat beginsel verhindert dat het intellectuele eigendomsrecht kan worden ingezet als middel om, na het in het verkeer brengen van het fysieke exemplaar, de distributie daarvan en daarmee de concurrentie op grossiers- en detaillistenniveau te reguleren. Daarvan profiteert, volgens de economische theorie, de consument. Ook de tussenhandel en de zogenaamde parallelhandel kunnen daarvan profiteren. Het Hof van Justitie der EG heeft op grond van de artikelen 30 en 36 EG-Verdrag binnen de interne markt uitputting voorgeschreven.

In het Nederlands auteursrecht wordt algemeen aangenomen dat de regel van de uitputting geldt ongeacht de plaats waar het fysieke exemplaar voor het eerst in het verkeer is gebracht: de wereldwijde uitputting. In EG-richtlijn 91/251 is voor computer-programmatuur bepaald dat de eerste verkoop in de Gemeenschap leidt tot verval van het recht om controle uit te oefenen op de distributie van die kopie in de Gemeenschap. Deze regel is niet in de Aw overgenomen. EG-richtlijn 96/9 bepaalt dat de eerste verkoop van een kopie van de databank door de rechthebbende of met diens toestemming leidt tot de uitputting van het recht om controle uit te oefenen op de doorverkoop van die kopie in de Gemeenschap. Deze regel is nog niet in de Aw overgenomen.

Onder de Wnr is het beginsel van de wereldwijde uitputting uitdrukkelijk erkend door de Hoge Raad²¹. De Hoge Raad oordeelde over het recht dat gold vóór aanpassing aan EG-richtlijn 92/100. Volgens de Europese Commissie betekent deze richtlijn dat de import en verhandeling van exemplaren van prestaties die buiten de EER in het verkeer zijn gebracht, met een beroep op naburige rechten kan worden verhindert. Tot dusverre heeft de lagere rechter overeenkomstig die laatste opvatting beslist.

Op de diplomatieke conferentie van december 1996 zijn voorstellen besproken die in verschillende varianten van uitputting voorzagen. In de definitieve versie laten zowel het WAV als het WUF de lidstaten geheel vrij in hun regeling van de uitputting. Voor het

²¹Hoge Raad 25 oktober 1996, NJ 1997, 649 (Pink Floyd).

auteursrecht bevat artikel 4 van het EG-richtlijnvoorstel echter uitdrukkelijk een tot het EG-territoir beperkte uitputtingsregel.

2.4.2 *Standpunt*

De commissie auteursrecht sluit zich aan bij het door Nederland op de diplomatieke conferentie van december 1996 verdedigde standpunt over uitputting en dat sindsdien bij verschillende gelegenheden naar voren is gebracht. Nederland is voorstander van het beginsel van wereldwijde uitputting²². De lidstaten en de Europese Commissie hebben in april 1997 afgesproken dat een studie zou worden ondernomen naar de economische gevolgen van een keuze voor het ene of het andere regime. De uitkomsten van de studie dienen te worden afgewacht alvorens - eventueel - Europees beperkte uitputting dwingend wordt voorgeschreven.

2.5 **Het recht op een billijke vergoeding voor uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten bij openbaarmaking van commerciële fonogrammen**

2.5.1 *Problematiek*

2.5.1.1 Algemeen

Fonogrammenproducenten en uitvoerende kunstenaars genieten op grond van de Wnr een recht op billijke vergoeding voor openbaarmaking van commerciële fonogrammen. Deze regeling berust op de CvR. De gedachte was dat naburige rechten zo min mogelijk aan de uitoefening van het auteursrecht moesten afdoen, terwijl openbaarmaking van commerciële fonogrammen voor uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten werd gezien als een exploitatie van secundaire betekenis. Een vergoedingsrecht zou een voldoende beloning vormen. Cd's of andere muziekopnamen mogen dus zonder voorafgaande toestemming ten gehore worden gebracht of worden uitgezonden. Wel moet een vergoeding worden betaald. Die vergoeding is in Nederland wettelijk verschuldigd aan een collectief beheersorganisatie, die exclusief is aangewezen om ten behoeve van de rechthebbenden over vergoedingen te onderhandelen met gebruikers en om deze vergoedingen te incasseren en te verdelen²³. In de artikelen 10 en 14 WUF is geregeld dat uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten een uitsluitend recht (dus niet slechts een vergoedingsrecht) toekomt op beschikbaarstelling op aanvraag. Deze bepaling is overgenomen in het EG-richtlijnvoorstel (artikel 3 lid 2).

2.5.1.2 Afbakening omroepuitzending van andere diensten

Het onderscheid tussen omroepuitzending en on-demand-diensten is niet onproblematisch. Omroepuitzending is het op een tevoren vaststaand tijdstip aan een breed publiek

²²TK 25.156 nr. 4; zie - ten faveure van de regel van de internationale uitputting - ook de Kamermoties Van Zuylen c.s., TK 25.154 nr. 1, en Voute c.s., TK 24.509 nr. 7.

²³Deze organisatie is SENA, stichting ter exploitatie van naburige rechten.

aanbieden van een programma, waarbij de consument slechts de keuze heeft tussen wel of niet kijken of luisteren respectievelijk tussen de verschillende programma's die op een gegeven tijdstip via verschillende kanalen beschikbaar zijn. Voorspeld wordt dat een steeds verdergaande marktsegmentatie zal optreden. De digitale techniek zal leiden tot een groeiend aanbod van gespecialiseerde tv- en radiozenders, zoals zenders waarop uitsluitend natuurdocumentaires of muziek van één componist wordt aangeboden. Voorts zal het mogelijk worden om omroepprogramma's die thans slechts op een bepaald tijdstip worden uitgezonden, met intervallen beschikbaar te stellen. Elke luisteraar of kijker is dan in staat op bepaalde tijdstippen in te schakelen om het programma vanaf het begin waar te nemen ("near video on demand"). Rechthebbenden willen daarop controle uitoefenen en de exploitatie zoveel mogelijk in eigen handen nemen.

2.5.2 *Standpunt*

2.5.2.1 *Algemeen*

Aanpassing van de Wnr is nodig op grond van het WUF en het EG-richtlijnvoorstel zoals het thans luidt. Uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten komt een uitsluitend recht tot beschikbaarstelling op aanvraag toe. Dit heeft mede gevolgen voor de bestaande regels inzake het wettelijk verplicht collectief beheer. Het beschikbaarstellingsrecht is geen vergoedingsrecht maar een verbodsrecht dat op individuele basis kan worden uitgeoefend. Het ligt voor de hand de wijze van uitoefening van dit recht aan de keuze van rechthebbenden over te laten. Vanwege het karakter van (toekomstige) primaire exploitatie is het voorts verdedigbaar dat onder de Wnr ook filmproducenten en omroeporganisaties een dergelijk uitsluitend recht zullen genieten.

2.5.2.2 *"Near-video-on-demand"/"pay-per-view"*

Artikel 3 lid 2 van het EG-richtlijnvoorstel is beperkt bedoeld. "Near-video-on-demand" en "pay-per-view" vallen er uitdrukkelijk niet onder. Volgens de Europese Commissie staat het nog niet vast dat voor die exploitatievormen behoefte bestaat aan een uitsluitend recht. De commissie auteursrecht adviseert voorlopig bij die benadering aan te sluiten.

Volgens een bij artikel 15 WUF aangenomen verklaring biedt artikel 15 nog geen uitputtend antwoord op de vraag welke rechten toekomen aan uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten. Op de diplomatieke conferentie van december 1996 bleek geen overeenstemming mogelijk over voorstellen om voor bepaalde openbaarmakingsvormen, zoals digitale omroep, uitsluitende rechten te verlenen. De discussie is derhalve naar de toekomst verschoven maar niet van tafel verdwenen. Het is volgens de commissie auteursrecht terecht dat nader wordt gestudeerd op de marktontwikkelingen en de behoefte van rechthebbenden aan meer greep op deze markt. De afscheiding tussen on demand-diensten en de andere diensten moet dus voorlopig aan de rechter worden overgelaten.

2.6 Wettelijk collectief beheer van rechten

2.6.1 *Problematiek*

De wet schrijft op sommige plaatsen collectief beheer van rechten voor als antwoord op ontwikkelingen die afbreuk doen aan de belangen van rechthebbenden die op individuele basis geen controle kunnen uitoefenen of contracten kunnen afsluiten.

Op dit moment bestaat een vijftal organisaties die exclusief ten behoeve van rechthebbenden vergoedingen incasseren voor het gebruik dat van beschermd materiaal wordt gemaakt: Stichting Reprerecht (inning en verdeling van vergoedingen voor het reprografisch kopiëren, Stichting Leenrecht (inning en verdeling van vergoedingen voor het uitlenen van beschermd materiaal door openbare bibliotheken en een aantal andere publiek toegankelijke instellingen), Stichting De Thuis kopie (inning en verdeling van heffing op lege beeld- en geluidsdragers), eerder genoemde SENA en vereniging Buma (die in Nederland als enige beschikt over een vergunning van de minister van Justitie om te bemiddelen over uitoefenen van muzikauteursrechten bij omroepuitzending en uitvoering in het openbaar). De vier stichtingen onderhandelen met gebruikers met uitsluiting van individuele rechthebbenden. Voor Buma is de situatie de facto hetzelfde.

Het is de vraag of de wettelijk verankerde taak van deze organisaties zich uitstrekt tot nieuwe media. De Europese Commissie heeft in haar Bekendmaking geconstateerd dat weliswaar sprake is van een wens tot vormen van centraal rechtenbeheer en collectieve licentiëring van rechten door middel van one-stop-shops of clearing houses, maar dat aan de andere kant nieuwe technieken in de toekomst meer mogelijkheden tot individuele uitoefening van rechten scheppen.

2.6.2 *Standpunt*

2.6.2.1 Algemeen

Wettelijk collectief beheer wordt als een praktische maar tegelijkertijd next-best of ultimatum remedium oplossing beschouwd. Individuele rechthebbenden hebben geen bemoeienis meer met de exploitatie. Bepaling van de hoogte van de vergoeding en de grondslag voor verdeling daarvan dragen een globaal karakter. Bij volledige marktwerking zou geen reden bestaan voor wettelijk collectief beheer.

2.6.2.2 Elektronisch verveelvoudigen

Het reprerecht (in feite: de fotokopie) was onderwerp van een eerder advies van de commissie auteursrecht²⁴. Toen is de conclusie getrokken dat er goede redenen zijn de regeling niet op het elektronisch verveelvoudigen van toepassing te laten zijn. Bij rechthebbenden en gebruikers leeft de wens te komen tot een praktijk waarbij totaalafspraken worden gemaakt over zowel reprografisch als elektronisch verveelvoudigen. Het gaat bij het elektronisch verveelvoudigen om deels andere problemen dan bij het reprografisch verveelvoudigen. Voor toepassing van wettelijk verplicht collectief beheer op elektronisch verveelvoudigen via nieuwe media is dus volgens de

²⁴Commissie auteursrecht, eindrapport over het reprerecht, december 1996; zie voor de reactie van de minister van Justitie op het eindrapport TK 25.528.

commissie auteursrecht geen plaats. Bij het opstellen van de reprorechtregels is naar alle waarschijnlijkheid niet stilgestaan bij de toepassing op het elektronisch vervoelvoudigen. Artikel 5 lid 2a van het EG-richtlijnvoorstel laat lidstaten op dit punt overigens alle ruimte.

2.6.2.3 Uitlenen

De huidige regeling is van toepassing op digitale dragers als CD-ROM en cd-i maar niet op computerprogrammatuur (artikel 15c e.v. Aw; artikel 15a e.v. Wnr). De uitleenvergoeding is conform EG-richtlijn 92/100 terwijl het EG-richtlijnvoorstel de lidstaten niets in de weg legt de regeling ook op nieuwe media toe te passen. In de praktijk blijkt het echter tot dusverre moeilijk over vergoedingen en andere voorwaarden voor uitleen van dergelijke dragers overeenstemming te bereiken.

De voorkeur van de commissie auteursrecht gaat niettemin uit naar doortrekking van de bestaande regeling. Voor herziening van de regeling is het nog te vroeg. De overheid wordt aangeraden de ontwikkelingen op dit terrein nauwlettend te volgen.

2.6.2.4 Heffing op lege beeld- en geluidsdragers

Naar de letter van de wet zouden digitale dragers als CD-ROM en cd-i onder de bestaande heffingsregeling op lege beeld- en geluidsdragers kunnen vallen (artikelen 16c e.v. Aw jo. artikel 10 Wnr). Toepassing van deze regeling op nieuwe media zal echter tot problemen leiden. Het zal buitengewoon moeilijk, zo niet onmogelijk zijn na te gaan welke werken of prestaties op digitale dragers worden vastgelegd temeer omdat dergelijke dragers veelal ook worden gebruikt voor opslag van niet beschermd materiaal. Deze dragers kunnen niettemin een veelvoud van werken of prestaties van verschillende aard bevatten. Over de kopieerfrequentie van beschermd materiaal kan niets concreets gezegd worden. Voor insluiting en repartitie zijn dus geen betrouwbare aanknopingspunten te vinden, zoals dat thans tot op zekere hoogte nog wel het geval is bij thuis kopiëren op videobanden en muziekcassettes.

De commissie auteursrecht raadt toepassing van het bestaande heffingsregime op digitale dragers af. Het EG-richtlijnvoorstel laat lidstaten op dit punt vooralsnog ruimte voor hun eigen beleid.

2.6.2.5 Muziekgebruik

De vergunning op basis waarvan Buma exclusief bevoegd is tot bemiddeling inzake muziekauteursrecht is naar de letter genomen beperkt tot omroepuitzending en uitvoering in het openbaar (artikel 30a Aw). Het is niet waarschijnlijk dat indertijd een exclusieve bevoegdheid van Buma ook op andere terreinen van openbaarmaken is bedoeld of voorzien. Dat betekent dat voor andere exploitatievormen de mogelijkheid van concurrentie bestaat en dat andere collectief beheersorganisaties ten behoeve van rechthebbenden mogen onderhandelen met muziekgebruikers. De commissie auteursrecht acht het niet wenselijk dat - mede gelet op het kabinetstandpunt naar aanleiding van het rapport van de MDW werkgroep Toezicht en samenwerking bij incasso van auteursrechten

- de uit de wet voortvloeiende bevoegdheden van Buma en SENA zouden uiteenlopen²⁵. Tegen het optreden van Buma buiten het terrein van de exclusieve vergunning bestaat op zichzelf geen enkel bezwaar; Buma experimenteert reeds op dat terrein. Maar voor uitbreiding van de exclusieve vergunning ziet de commissie auteursrecht geen aanleiding.

2.6.2.6 Keuzevrijheid

Bij nieuwe media kan het in beginsel (namelijk met uitzondering van het leenrecht) aan rechthebbenden worden overgelaten of zij hun belangen collectief laten behartigen. Er bestaat geen aanleiding nieuwe vormen van wettelijk verplicht collectief beheer in het leven te roepen. De ontwikkeling van clearing houses en one-stop-shops moet - conform het standpunt van de Europese Commissie - vooralsnog aan de markt worden overgelaten (zie ook 5.2.2). De overheid zou moeten streven naar het wegnemen van belemmeringen voor standaardisatie maar met het auteursrecht heeft dat niet van doen. Bestaande collectieve organisaties kunnen zich opwerpen als makelaars van rechten op nieuwe media. Zij bieden gebruikers het voordeel van één loket voor bepaalde rechten. Maar ook nieuwe organisaties kunnen deze markt betreden.

²⁵TK 24.036 nrs. 83 en 87. Volgens het kabinet dienen Buma en SENA te komen tot nauwere samenwerking inzake onderhandelingen over en incasso van vergoedingen voor muziekgebruik, waarbij betalingsplichtigen slechts met Buma en SENA gezamenlijk behoeven te onderhandelen en aan hen slechts één factuur wordt verzonden.

BEPERKINGEN OP DE RECHTEN

3.1 Inleiding

3.1.1 Algemeen

Door de beperkingen kan het juiste evenwicht bij de uitoefening en handhaving van auteursrecht en naburige rechten worden bereikt. Beperkingen zijn er in soorten en maten. Grenzen zijn buiten de Aw en de Wnr zelf, af te leiden uit internationale verdragen, zoals het EVRM, en uit publiekrechtelijke regelingen, zoals het Europese of nationale mededingingsrecht. Ook zijn grenzen te ontleen aan algemeen-privaatrechtelijke regels, zoals misbruik van recht of misbruik van omstandigheden. Beperkingen liggen ook besloten in de duur van de rechten en de definities van begrippen als werk, verveelvoudigen en openbaarmaken.

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de bijzondere beperkingen in de Aw en de Wnr. Het gaat dan om beperkingen met het oog op gebruik voor persoonlijke doeleinden (artikel 16b Aw jo. 10 Wnr), ten behoeve van de nieuwsvoorziening (artikelen 15 en 16a Aw jo. artikel 10, b en d Wnr), voor wetenschappelijke- en onderwijsdoeleinden (artikelen 15a, 15c, 16 en 16b Aw jo. leden 3-5 van de artikelen 2, 6, 7a en 8 Wnr), citeren (artikel 15a Aw), voor intern zakelijke doeleinden (artikel 17 Aw), door de (publieke) omroep (artikelen 17a en 17b Aw jo. artikel 10, c Wnr), tijdens erediensten (artikel 17c Aw), van blijvend aan de openbare weg zichtbaar gestelde beeldende kunst en beeldhouwwerken (artikel 18 Aw), van portretten (artikelen 19-21 Aw), in het belang van de openbare veiligheid alsmede ter opsporing van strafbare feiten (artikel 22 Aw), van kunstwerken in de vorm van tentoonstellen of verveelvoudigen in een catalogus, met het oog op verkoop (artikel 23 Aw), als maker van een schilderwerk om een gelijk schilderwerk te vervaardigen (artikel 24 Aw), van overheidsinformatie (artikelen 11 en 15b Aw), in het kader van de regeling inzake filmwerken (artikelen 45a e.v. Aw) en in het kader van de regeling inzake computerprogrammatuur (artikelen 45h e.v. Aw).

In het systeem van limitatief opgesomde wettelijke beperkingen heeft de Hoge Raad in 1995 een opening aangebracht²⁶. Op deze uitspraak en het verband met het EG-richtlijnvoorstel wordt hierna teruggekomen (zie 3.8.3).

3.1.2 *Internationale regels over beperkingen*

De BC biedt nationale wetgevers expliciet enige ruimte om binnen het auteursrecht te voorzien in wettelijke beperkingen op de rechten. Deze beperkingen erkennen de belangen verbonden met toegankelijkheid van wetgeving, rechtspraak en bestuur, nieuwsvoorziening en onderwijs en bieden de mogelijkheid om in bepaalde gevallen beperkingen aan te brengen op het verveelvoudigingsrecht²⁷. De beperking neergelegd in artikel 9 lid 2, ook

²⁶Hoge Raad 20 oktober 1995, NJ 1996, 682 (Dior/Evora).

²⁷De BC laat nationale wetgevers de vrijheid beperkingen op te leggen terzake van officiële teksten op het gebied van wetgeving, bestuur en rechtspraak en officiële vertalingen van deze teksten (artikel 2 lid 4), bescherming van tekeningen en modellen (artikel 2 lid 7), politieke redevoeringen en in rechtszaken uitgesproken redevoeringen (artikel 2bis lid 1), weergave door de

wel aangeduid als de drie-stappen-toets, heeft model gestaan voor overeenkomstige bepalingen in artikel 13 TRIPs-verdrag (voor het auteursrecht en de naburige rechten, voorzover geregeld in dat verdrag), artikel 10 lid 1 WAV (voor het auteursrecht, voorzover geregeld in de BC) en artikel 10 lid 2 WAV (voor de rechten voorzien in dat verdrag, waaronder recht tot verhuur, recht tot verspreiding en recht tot beschikbaarstelling op aanvraag).

Artikel 9 lid 2 BC bepaalt dat het aan de wetgeving van de landen (aangesloten bij de BC; commissie auteursrecht) is voorbehouden in bijzondere gevallen (eerste stap) het verveelvoudigen van genoemde werken toe te staan, mits die verveelvoudiging geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van het werk (tweede stap) en de wettige belangen van de auteur niet op ongerechtvaardigde wijze schaadt (derde stap). De bewoordingen van de andere hierboven genoemde artikelen zijn vrijwel identiek aan artikel 9 lid 2 BC met dien verstande dat het bereik van deze artikelen verschilt. De bij de drie-stappen-toets gebruikte noties zijn niet bijzonder helder. In het gezaghebbende handboek van S. Ricketson over de BC wordt een poging gedaan deze noties te verduidelijken²⁸. Volgens Ricketson moet aan de drie stappen cumulatief worden voldaan. De eerste stap duidt op het noodzakelijk specifieke karakter van de beperking, ingegeven door bijvoorbeeld een duidelijk en bepaald overheidsbeleid²⁹. De tweede stap duidt als nadere toets op de

pers of uitzending per radio of tv van in het openbaar uitgesproken lezingen, toespraken en andere werken van dezelfde aard, wanneer een zodanig gebruik is gerechtvaardigd uit een oogpunt van voorlichting (artikel 2bis lid 2), bijzondere beperkingen op het verveelvoudigingsrecht, mits die verveelvoudiging geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van het werk en de wettige belangen van de auteur niet op ongerechtvaardigde wijze schaadt (artikel 9 lid 2), gebruik van werken voorzover door het doel gerechtvaardigd, als illustraties bij het onderricht dat wordt gegeven door middel van publicaties en omroepuitzending of geluids- of beeldopnamen mits een zodanig gebruik verenigbaar is met de goede gebruiken, het één en ander onder vermelding van de bron en de naam van de maker (artikel 10 lid 2), de verveelvoudiging (onder bronvermelding) door de pers, de radio- of tv-uitzending van artikelen waarin actuele vragen van economie, politiek of godsdienst worden behandeld en die zijn gepubliceerd in nieuwsbladen of tijdschriften, of van door de omroep uitgezonden werken van dezelfde aard, tenzij een voorbehoud is gemaakt (artikel 10bis lid 1) en weergave en toegankelijk maken voor het publiek van fotobeelden, filmbeelden of omroepbeelden ter gelegenheid van verslagen van actuele gebeurtenissen, gezien of gehoord tijdens de gebeurtenis, voorzover uit een oogpunt van voorlichting gerechtvaardigd (artikel 10bis lid 2). Een aantal beperkingen is op grond van de BC verplicht in de nationale wetgeving op te nemen, namelijk voor overneming van nieuwstijdingen of gemengde berichten die louter het karakter van persberichten dragen en voor aanhalingen uit een werk dat reeds op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk is gemaakt, mits zij verenigbaar zijn met de goede gebruiken en voorzover door dat doel gerechtvaardigd, zulks met inbegrip van aanhalingen uit artikelen in nieuwsbladen en tijdschriften in de vorm van persoverzichten (artikel 10 lid 1).

²⁸S. Ricketson, *The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886-1986*, met name paragrafen 9.6, 9.7 en 9.8.

²⁹Ricketson, a.w., par. 9.6: "First, the use in question must be for a quite specific purpose: a broad kind of exemption would not be justified. Secondly, there must be something 'special' about this purpose, 'special' here

gerechtvaardigde verwachting van de auteur een vergoeding te ontvangen voor een bepaald gebruik van zijn werk en dus ook op de mogelijkheid dat er geen redenen zijn zo'n vergoeding te verwachten³⁰. De derde stap kan aanleiding geven om in nader omschreven gevallen een vergoedingsrecht of dwanglicentie te regelen³¹, maar dit is bij niet-voldoening aan de tweede stap onvoldoende en hoeft bij wél-voldoening aan de eerste en tweede stap niet nodig te zijn.

Artikel 15 CvR laat lidstaten toe de in dat verdrag geregelde naburige rechten te beperken ten aanzien van privé-gebruik, gebruik van korte uittreksels in verband met de berichtgeving over actuele gebeurtenissen, kortstondige vastlegging door een omroeporganisatie met gebruikmaking van haar eigen middelen en voor haar eigen uitzendingen en gebruik uitsluitend ten behoeve van het onderwijs of wetenschappelijk onderzoek. Bovendien kunnen de lidstaten dezelfde beperkingen opleggen als zij kennen voor het auteursrecht.

Artikel 16 WUF (dat een aan artikel 10 lid 2 WAV identieke bepaling bevat) regelt dit in gelijke zin.

3.1.3 *Betekenis bestaande beperkingen voor nieuwe media*

De vraag of bestaande (nationale) beperkingen in de digitale omgeving nog betekenis hebben, is bevestigend beantwoord op de diplomatieke conferentie van december 1996. Bij artikel 10 WAV is verklaard dat het lidstaten is toegestaan om die beperkingen en uitzonderingen die volgens de BC aanvaardbaar worden geacht van toepassing te doen zijn op en op passende wijze uit te breiden tot de digitale omgeving. Voorts is het toegestaan om nieuwe beperkingen en uitzonderingen uit te werken die aan de digitale netwerkomgeving zijn aangepast. Het WAV bedoelt niet het toepassingsgebied van de

meaning that it is justified by some clear reason of public policy or some other exceptional circumstance."

³⁰Ricketson, a.w., paragraaf 9.7: "[...] common sense would indicate that the expression 'normal exploitation of a work' refers simply to the ways in which an author might reasonably be expected to exploit his work in the normal course of events. Accordingly, there will be certain kinds of use which do not form part of his normal mode of exploiting his work - that is, uses for which he would not ordinarily expect to receive a fee - even though they fall strictly with the scope of his reproduction right."

³¹Ricketson, a.w. paragraaf 9.8: "[...] the fundamental assumption seems to have been that any exception to the right of reproduction would inevitably prejudice the author's interests: accordingly, the qualification that this prejudice should be 'unreasonable' was introduced" en "[...] it is difficult to think of any other adequate way of restricting the otherwise absolute requirement of prejudice, and the reference to a flexible standard of reasonableness to be ultimately determined by each national law appears as good a way as any. It also seems clear from the Report of Main Committee I that 'unreasonable prejudice to the legitimate interests of the author' may be avoided by the payment of remuneration under a compulsory licence (although this would not, of course, 'cure' a use that conflicted with the normal exploitation of the work [stap 2: commissie auteursrecht] - by definition, the receipt of royalties under a compulsory licence could not be regarded as part of the normal exploitation of a work)."

volgens de BC toegestane beperkingen en uitzonderingen te beperken of uit te breiden. Deze uitgangspunten zijn van overeenkomstige toepassing op het WUF.

Aan welke nieuwe beperkingen precies behoefte bestaat, is op de diplomatieke conferentie niet aan de orde gekomen. Internationaal lopen de zienswijzen sterk uiteen.

3.1.4 *Doorwerking ratio van bestaande beperkingen*

Volgens de commissie auteursrecht dienen in beginsel ook de bestaande beperkingen te worden doorgetrokken naar nieuwe media. Dat lijkt geen twijfel voorzover het gaat om die beperkingen die zijn bedoeld als bescherming van fundamentele waarden en algemene belangen, zoals bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het recht van vrije meningsuiting (kritiek en citeren) en informatiegaring (studie, onderzoek, nieuwsvoorziening). De komst van de nieuwe media doet aan deze waarden en belangen niet af.

Andere beperkingen berusten op overwegingen van cultuur- of beleidsmatige aard, zoals regels voor het uitlenen door bibliotheken. Het kan ook gaan om gevallen waarin de kosten verbonden met de uitoefening van het recht niet zouden opwegen tegen de opbrengsten, waaraan dus (mede) overwegingen van economische aard ten grondslag liggen. Dergelijke regels kunnen kritisch worden bezien op hun gevolgen voor de nieuwe media. De beperkingen die samenhangen met het wettelijk verplicht collectief beheer vloeien bijvoorbeeld voort uit de praktische onmogelijkheid het recht op individuele basis uit te oefenen. De commissie auteursrecht kwam hiervoor reeds tot de conclusie dat doortrekking op dat punt niet is gewenst.

Tenslotte is denkbaar dat het juist vanwege de nieuwe media nodig is nieuwe beperkingen op de rechten te regelen, met name met het oog op behoud van toegankelijkheid van beschermd materiaal en de bescherming van de mededingingsverhoudingen.

3.1.5 *Behoeft aan technologie-onafhankelijke wetgeving*

Volgens de commissie auteursrecht dient te worden gestreefd naar technologie-onafhankelijke wetgeving op het gebied van het auteursrecht. Technologie-afhankelijke wetgeving leidt tot lacunes en rechtsonzekerheid en is in het licht van snelle technische ontwikkeling beperkt houdbaar.

De *rechten* blijken in de Aw en de Wnr betrekkelijk neutraal te zijn geformuleerd. De commissie auteursrecht zal hierna nagaan in hoeverre bestaande *beperkingen* technologie-neutraal zijn geformuleerd. Tegelijkertijd wordt erkend dat technologie-afhankelijkheid niet altijd te vermijden en soms zelfs noodzakelijk is.

De bezwaren verbonden aan technologie-afhankelijkheid kunnen ook gelden voor regels die werkafhankelijk zijn geformuleerd. In een omgeving waarin sprake is van convergentie kunnen werken van verschillende aard zijn samengebracht op één drager. Als regels van werkcategorie tot werkcategorie verschillen, welke regels gelden dan bij toepassing van een specifieke beperking op een produkt waarin verschillende werken zijn vastgelegd? Maar ook hier geldt dat een zekere mate van werkafhankelijkheid onder omstandigheden van nut kan zijn voorzover wordt aangehaakt bij de bestemming of het karakter van het werk (bijvoorbeeld educatief of naslagwerk, tekst of bewegend beeld).

3.2 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5)

3.2.1 *Inhoud*

Artikel 5 van het EG-richtlijnvoorstel bevat een limitatief aantal beperkingen op de in de artikelen 2 en 3 bedoelde rechten die op één uitzondering na (die van lid 1) optioneel zijn. Blijkens de toelichting en de overwegingen bij het voorstel is het lidstaten niet toegestaan andere beperkingen op te nemen in hun wetgeving. De beperking van artikel 5 lid 1 is reeds besproken in 2.2.1.3, 2.2.2.1 en 2.2.2.2. Op grond van artikel 5 lid 2 kunnen lidstaten beperkingen op het verveelvoudigingsrecht stellen ten aanzien van - kort gezegd - reprografische reproductie, het thuishopiëren van audio- en audiovisuele producties en ten behoeve van bibliotheken. Op grond van artikel 5 lid 3 kunnen lidstaten beperkingen stellen ten aanzien van - eveneens kort gezegd - gebruik in het onderwijs en de wetenschap, gebruik ten behoeve van bepaalde groepen gehandicapten, gebruik ten behoeve van de nieuwsvoorziening en citeren en tenslotte gebruik ten behoeve van de openbare veiligheid of ten behoeve van het goede verloop van een administratieve of gerechtelijke procedure. Tot slot bevat artikel 5 lid 4 een opdracht aan de nationale wetgever dat de toegelaten beperkingen moeten voldoen aan de eerder genoemde drie-stappen-toets (zie 3.1.2). Andere beperkingen op het recht tot verspreiding dan de regel van de uitputting zijn, gelet op de aanhef van artikel 5, kennelijk niet geoorloofd.

Bestaande verschillen tussen lidstaten kunnen volgens de Europese Commissie de werking van de interne markt negatief beïnvloeden. De Europese Commissie meent dat de economische impact van de nieuwe technologische ontwikkelingen sterk zou kunnen verschillen van de traditionele omgeving. De beperkingen moeten dus restrictiever worden uitgelegd. De beperking met de grootste impact, artikel 5 lid 1, is niet optioneel.

3.2.2 *Algemeen commentaar op EG-richtlijnvoorstel*

3.2.2.1 Onvoldoende motivering

Niet duidelijk is welke afweging aan artikel 5 ten grondslag ligt. Door de Europese Commissie wordt slechts verwezen naar de drie-stappen-toets en de economische impact van bepaalde beperkingen in de informatiemaatschappij. Voorts wordt gewaarschuwd voor de gevolgen van grootschalige piraterij. Deze motivering is volgens de commissie auteursrecht niet voldoende. De economische impact is in dit kader een factor van gewicht maar het gaat uiteindelijk om de afweging met alle andere betrokken belangen.

3.2.2.2 Subsidiariteit

Hoewel naar zeggen van de Europese Commissie de systematiek van het auteursrecht wordt gehandhaafd, kan een groot aantal bestaande beperkingen in de Aw en de Wnr als gevolg van het voorstel niet worden gehandhaafd. Uit een oogpunt van subsidiariteit roept het voorstel de vraag op of bepaalde onderwerpen die nu in het voorstel behandeld worden niet beter aan de nationale regelgever overgelaten kunnen worden. Het gaat om wettelijke beperkingen terzake van:

- niet-reprografisch verveelvoudigen van tekst en stilstaand beeld (afbeeldingen, foto's) voor eigen oefening, studie of gebruik;

- bepaalde overnemingen ten behoeve van de nieuwsvoorziening;
- verveelvoudigen voor intern zakelijke doeleinden;
- gebruik door de (publieke) omroep;
- gebruik tijdens erediensten;
- gebruik van blijvend aan de openbare weg zichtbaar gestelde beeldende kunst en beeldhouwwerken;
- gebruik van portretten;
- gebruik van kunstwerken in de vorm van tentoonstellen of verveelvoudigen in een catalogus met het oog op verkoop;
- de bevoegdheid om als maker van een schilderwerk een gelijk schilderwerk te vervaardigen; en
- gebruik van overheidsinformatie.

Anders dan voor harmonisatie van de materie zoals geregeld in de WIPO-verdragen geldt, is niet duidelijk gemaakt of en in hoeverre de werking van interne markt in al die gevallen daadwerkelijk wordt belemmerd. Voorts is ten onrechte niet voorzien in de mogelijkheid van beperkingen op het recht tot verspreiding (op de beperking van artikel 4 lid 2 na). Opvallend is dat het voorstel ook gevolgen heeft voor toepassing van beperkingen die niet of nauwelijks betekenis hebben voor de informatiemaatschappij. Niet wordt toegelicht waarom dat nodig is. Van de in artikel 5 leden 2 en 3 bedoelde beperkingen kan men zich overigens evenzeer afvragen of die kwesties betreffen die de werking van de interne markt beïnvloeden.

Op artikel 5 lid 1 na zijn de voorgestelde beperkingen binnen de limitatieve opsomming van artikel 5 optioneel. De vraag rijst wat het voorstel bijdraagt aan harmonisatie als lidstaten zo'n ruime keuzemogelijkheid hebben. Daarenboven laat het voorstel op twee belangrijke punten de bestaande verschillen met een minstens even belangrijke "impact" op de werking van de interne markt geheel intact: regels over reprografisch verveelvoudigen en regels over het thuis kopiëren. Met name het thuis kopiëren vertegenwoordigt een groot economisch belang in de interne markt. De meeste lidstaten kennen systemen van heffingen op dragers en/of apparatuur. In deze lidstaten int men vergoedingen die vervolgens aan rechthebbenden worden uitgekeerd. Het EG-recht gebiedt dat vergoedingen ook worden uitgekeerd aan rechthebbenden uit lidstaten die een dergelijk heffingssysteem niet kennen. Die profiteren dus eenzijdig van de heffingen in andere lidstaten. Deze kwestie is met name voor het traditionele thuis kopiëren (op muziekcassettes of videobanden) van belang omdat bij het digitaal thuis kopiëren waarschijnlijk andere oplossingen worden gekozen. Niettemin moet het als een omissie worden beschouwd dat het voorstel hierover geen regels bevat.

3.2.2.3 Verhouding tot bestaande EG-richtlijnen

EG-richtlijnen 91/250, 92/100 en 96/9 bevatten enige specifieke beperkingen op de rechten die in die richtlijnen zijn voorzien. Op grond van het nieuwe voorstel moet worden aangenomen dat het in de bestaande richtlijnen neergelegde systeem blijft gehandhaafd tenzij daarvan uitdrukkelijk wordt afgeweken. Voor die benadering kunnen aannemelijke redenen bestaan maar in de toelichting op het voorstel ontbreekt elke verklaring. Het is aan de Europese Commissie om opheldering te verschaffen. Volgens de commissie

auteursrecht is het in ieder geval niet aanvaardbaar dat de bepaling van artikel 5 lid 1 niet van overeenkomstige toepassing wordt verklaard op de EG-richtlijnen 91/250 en 96/9 (zie 2.2.2.2), overigens, wat de commissie auteursrecht betreft, in een andere systematiek (zie eveneens 2.2.2.2).

3.3 Privé-gebruik

3.3.1 *Problematiek*

3.3.1.1 Algemeen

De uitoefening van auteursrecht en naburige rechten wijkt op bepaalde plaatsen terug als het gaat om de privé-sfeer. Voor voordragen, op- en uitvoeren en voorstellingen in het openbaar en voor tentoonstellen wordt als niet-openbaar beschouwd hetgeen zich afspeelt ten overstaan van een familie-, vrienden- of daaraan gelijk te stellen kring en voorzover geen betaling voor toegang wordt geheven. Voor andere vormen van openbaarmaken kan de vraag wat tot het privé-domein behoort weer anders uitpakken. Het is aan de rechter en zo nodig aan de wetgever om het onderscheid openbaar/privé nader in te vullen.

De verveelvoudiging voor eigen gebruik, oefening of studie is onder de huidige regeling vrij maar de regels verschillen naar gelang het gaat om boeken, muziekpartijen, andere geschriften, korte artikelen en berichten verschenen in een tijdschrift of nieuwsblad, beeld- en geluidsdragers, foto's, tekeningen of computerprogrammatuur. Op deze beperking wordt ook in het kader van gebruik binnen instellingen een beroep gedaan, zoals de reprografische kopie binnen een onderneming. De wet laat terzake van sommige werken toe opdracht tot de privé-verveelvoudiging te geven, hetgeen onder meer heeft geleid tot het op bestelling leveren van kopieën van artikelen uit tijdschriften of hoofdstukken ten behoeve van opdrachtgevers die de kopieën aanvragen in verband met studie of onderzoek ("document delivery").

3.3.1.2 Bestaande EG-regels

EG-richtlijnen 91/250 en 96/9 voorzien in een restrictief regime voor het verveelvoudigen voor privé-doeleinden. EG-richtlijn 91/250 laat slechts toe de reproductie of verandering van het (computer)programma indien deze handelingen voor de rechtmatige gebruiker noodzakelijk zijn om het programma te kunnen gebruiken voor het beoogde doel, onder meer om fouten te verbeteren. De rechtmatige gebruiker mag bovendien een reservekopie maken. In het kader van het rechtmatig laden, in beeld brengen, de uitvoering, transmissie of opslag is het observeren, bestuderen en uittesten van het programma toegestaan. Op grond van EG-richtlijn 96/9 is de reproductie van een elektronische databank niet toegestaan, ook niet voor particuliere doeleinden.

3.3.1.3 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 2a en b)

Artikel 5 lid 2a en b laat lidstaten binnen de grenzen van artikel 5 lid 4 enige ruimte om eigen regels voor het privé-verveelvoudigen te maken. Dat geldt althans voor de reproductie op papier of een soortgelijke drager met behulp van een fotografische techniek of een andere werkwijze die een gelijkaardig resultaat oplevert en voor de reproductie op een geluidsdrager, een beelddrager of audiovisuele drager door een natuurlijk persoon

voor privé-gebruik en zonder commercieel oogmerk. Het is de vraag wat hier wel of niet onder valt. Als het niet-reprografisch verveelvoudigen van tekst (geschriften) en stilstaand beeld (tekeningen, foto's) onder het uitsluitend recht valt, zou dit een belangrijke afwijking van de bestaande beperking van de Aw betekenen.

3.3.2 *Standpunt*

3.3.2.1 Afweging van belangen

Met behulp van nieuwe media is het mogelijk om ook in de privé-sfeer perfecte kopieën te maken en naar willekeurig welk aansluitingspunt in een netwerk te verzenden. Platformneutrale dragers en multifunctionele apparatuur maken het mogelijk op privé-schaal ongelimiteerd vervolgekopieën te maken. In zoverre betekenen de nieuwe media een breuk met het verleden omdat daarin nog een relatief groot feitelijk kopieerongemak bestaat. Bij reprografie vermindert de leesbaarheid van elke volgende kopie; bij het kopiëren van kopieën van analoge beeld- en geluidsdragers vermindert de beeld- en geluidskwaliteit. Het evenwicht tussen belangen van rechthebbenden en belangen van particulieren dreigt in gevaar te worden gebracht bij doortrekking van de bestaande beperkingen. Een volledige vrijstelling van het digitaal privé-verveelvoudigen op de voet zoals geregeld in de bestaande wetgeving is naar alle waarschijnlijkheid in strijd met de drie-stappen-toets. Herziening is gewenst.

Bij herziening dient acht te worden geslagen op het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Deze bescherming wordt deels geboden door regels omtrent het gebruik van persoonsgegevens. Het auteursrecht kan aan deze regels geen afbreuk doen. Voor een ander deel schuilt de privé-bescherming in de omschrijving van de bevoegdheden van de justitiële autoriteiten om inbreuken op het auteursrecht op te sporen en te vervolgen. Normering van deze bevoegdheden vindt plaats buiten het auteursrecht.

Teneinde het auteursrechtelijk evenwicht tussen de privé-belangen, de belangen van rechthebbenden en andere betrokken belangen uiteindelijk te bereiken stelt de commissie auteursrecht voorts voor - auteursrechtelijke - (minimum-)gebruikersrechten te scheppen.

3.3.2.2 Bijzondere regels voor digitaal verveelvoudigen voor privé-doeleinden

Het grootste probleem doet zich voor bij gebruik van beeld-, geluids- en audiovisuele werken en prestaties in een omgeving waarin het individueel gebruik in de privé-sfeer zich ontwikkelt tot een primaire gebruiksvorm. Dit impliceert dat een zekere bemoeienis van de rechthebbende met het digitaal gebruik van het beschermd materiaal in de privé-sfeer op zich aanvaardbaar is. Toepassing van het verbodsrecht in de privé-sfeer is in zoverre gerechtvaardigd. Daarbij passen de volgende kanttekeningen.

De hiervoor (2.2.2.1 en 2.2.2.2) verdedigde normatieve benadering dat niet-duurzame technische kopieën niet onder het recht vallen, geldt ook voor de privé-sfeer. Verder moet bescherming van de persoonlijke levenssfeer in auteursrechtelijke zin worden gewaarborgd door het scheppen van minimum-gebruikersrechten. In ieder geval dient de verveelvoudiging van de rechtmatig verkregen digitale drager die onontbeerlijk is om het lezen, luisteren en kijken mogelijk te maken volgens de commissie auteursrecht daartoe te

behoren. Het browsen of elektronisch bladeren door een digitale drager voor privé-doeleinden kan dan ook geen voorwerp van uitoefening van het recht zijn.

3.3.2.3 Gebruikersrechten en mededingingsbelangen

In de praktijk wordt gepleit voor het scheppen van nog andere - niet voor afstand vatbare - gebruikersrechten, zoals het recht om een kopie te maken van een omroepuitzending om deze op een later tijdstip te bekijken ("time-shifting"), het recht om een eigen compilatie van werken te maken en het recht om een kopie te maken voor gebruik op een ander platform, zoals een draagbare cd-speler. De commissie auteursrecht stelt zich wat dit betreft gereserveerd op. Deze gevallen kunnen liggen in de sfeer van het kopiëren van hele (nog verkrijgbare) boeken voor privé-gebruik en dat is onder de huidige wetgeving niet toegestaan; voor het thuis kopiëren van audio- of audiovisueel materiaal geldt de regeling van de heffing op lege dragers. Dat de overheid bij de hierboven genoemde gevallen een navenante keuze maakt, is voorstelbaar. Daarbij dient men zich evenwel te realiseren dat de controleerbaarheid even problematisch kan zijn als nu bij het kopiëren van een geheel boek, behoudens technische beveiligingen, waarover later. Ook heeft de commissie auteursrecht al opgemerkt dat de regeling van de heffing van de lege beeld- en geluidsdragers (artikel 16c e.v. Aw jo. artikel 10 sub a Wnr) zich niet zonder meer laat overbrengen op digitale dragers die ook voor allerlei auteursrechtelijk niet relevant kopiëren gebruikt plegen te worden, zoals van oudsher geldt voor papier maar niet opging voor audio- en videobanden.

Bovendien rijst hier de vraag of en zo ja in hoeverre de producenten die de apparatuur vervaardigen en verhandelen waarmee die handelingen in de privé-sfeer worden verricht, gehouden zijn technische maatregelen tot beheer en regulering van gebruik van beschermd materiaal in de privé-sfeer aan te brengen of in te bouwen, een vraag die ook door het mededingingsrecht wordt beheerst. De eerder in 2.2.2.2, eerste alinea, gesignaleerde bezwaren gelden hier onverminderd. Het gaat om producenten van scanners, geluids- en beeldopname- en afspeelapparatuur, personal computers, printers en ook computerprogrammatuur en digitale dragers met behulp waarvan opgevraagd, opgeslagen, geraadpleegd, gekopieerd en bewerkt kan worden. Toepassing van het recht in de privé-sfeer - en daarmee de regels omtrent bescherming van technische beveiligingen - werpt onvermijdelijk de vraag op of en zo ja in hoeverre deze producenten eventueel verantwoordelijk zijn voor overtreding van de regels inzake het privé-gebruik van beschermd materiaal. Het probleem is te vergelijken met het aansprakelijk stellen van producenten van fotokopieerapparaten en videorecorders.

Gedacht kan worden aan een ontwikkeling waarbij rechthebbenden en producenten van dragers en apparatuur streven naar technische voorzieningen die uiteindelijk zouden kunnen resulteren in een afrekeningsmechanisme. Om daarbij de rechthebbenden een steun in de rug te geven zou denkbaar zijn de hier bedoelde handelingen onder het recht te laten, ondanks de vermoedelijk problematische afdwingbaarheid in de particuliere sfeer. Het regelen van "gebruikersrechten" komt mede tegemoet aan de belangen van de producenten.

3.3.2.4 On-line technieken verkleinen de afstand tussen rechthebbende en gebruiker

De verwachting is dat toegang tot informatie steeds vaker zal worden gezocht bij wege van on-line methoden, hetgeen een verdere individualisering van vraag en aanbod mogelijk maakt. On-line technieken lijken tegelijk meer ruimte te bieden voor zelfregulering tussen (organisaties van) rechthebbenden en gebruikers, reden waarom in die verhouding wellicht extra behoefte bestaat aan wettelijk gegarandeerde en niet voor afstand vatbare gebruikersrechten.

Bij on-line technieken zijn afspraken op rechtstreekse basis mogelijk en kunnen transactiekosten in vergelijking met systemen van collectief beheer aanzienlijk lager zijn. Hiervoor is reeds bepleit dat bij on-line exploitatie rechthebbenden de keuze dienen te hebben tussen individuele en (vrijwillige) collectieve uitoefening. Individuele afrekenmethoden, zoals abonnementssystemen en pay-per-view systemen, worden mogelijk door daarover met de eindafnemer te contracteren. Het auteursrecht moet voor deze exploitatiemogelijkheden een basis bieden. Regels omtrent bescherming van de persoonlijke levenssfeer zijn in het oog te houden.

3.3.2.5 Eigen maatregelen door rechthebbenden

Rechthebbenden hebben ook zelf invloed op het verveelvoudigingsgedrag van privé- en andere gebruikers. Maatregelen kunnen bestaan in het stellen van (geoorloofde) voorwaarden voor gebruik van beschermd materiaal, het bieden van goede service tegen aanvaardbare tarieven of het uitbrengen van goedkope edities. Dergelijke maatregelen kunnen bijdragen aan de aanvaardbaarheid van nieuwe regelgeving op dit gebied.

3.4 **Nieuwsvoorziening**

3.4.1 *Problematiek*

3.4.1.1 Algemeen

De Aw regelt - ook door de BC toegelaten - beperkingen ten behoeve van de nieuwsvoorziening. Een zekere vrijheid om actuele informatie van het ene in het andere medium over te kunnen nemen wordt vanuit het oogpunt van vrije nieuwsgaring wenselijk geacht. Een afweging met het belang van makers en uitgevers om hun inspanningen te gelde te maken en daarvoor een beloning te ontvangen is nodig. De bestaande bepalingen drukken uit dat men bij het redigeren dacht aan gedrukte pers, radio en tv. Artikel 15 Aw kent aan nieuwsmedia de bevoegdheid toe tot overneming van nieuwsberichten, gemengde berichten of artikelen over actuele economische, politieke of godsdienstige onderwerpen, die in een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift zijn verschenen. De bevoegdheid strekt zich uit tot werken opgenomen in een radio- of tv-programma. De Wnr kent geen pendant van deze regeling.

Artikel 16a Aw - dat wél een pendant heeft in de Wnr - bevat een specifieke beperking voor korte opnamen, weergaven en mededelingen daarvan in een foto-, film-, radio- of tv-reportage terzake van actuele reportages. Ook de regeling van het citaatrecht (artikel 15 Aw) heeft betekenis voor de nieuwsvoorziening.

3.4.1.2 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3c)

Het EG-richtlijnvoorstel laat volgens artikel 5 lid 3c toe het gebruik van uittreksels in verband met de verslaggeving over actuele gebeurtenissen, mits de bron wordt vermeld en voorzover het gebruik uit een oogpunt van voorlichting gerechtvaardigd is.

3.4.2 Standpunt

3.4.2.1 Algemeen

Bij de nieuwe media is met beschikbaarheid van actuele informatie niet minder belang gemoeid dan bij de bestaande media. Persmedia zijn onder de huidige regeling over en weer gehouden zekere activiteiten te gedogen; de bestaande beperkingen dragen tot op zekere hoogte een mededingingsrechtelijk karakter. De regels werken in de praktijk bevredigend. In de opkomst van de nieuwe media ziet de commissie auteursrecht op zich geen aanleiding tot ingrijpende herziening daarvan. Op grond van de wet kan niet elk bericht zonder meer worden overgenomen, zoals volgt uit gebruik van begrippen als actualiteit en nieuwsberichten, gemengde berichten en artikelen. Bovendien worden voorwaarden als bronvermelding en inachtneming van persoonlijkheidsrechten gesteld.

Het is echter verdedigbaar dat op media met een permanent karakter of media waarvan de archief-, bewaar- of naslagfunctie van meer belang is dan de nieuwsfunctie, de bestaande beperking niet van toepassing wordt geacht. Een kenmerk van de in de wet bedoelde media is immers dat deze naar hun aard spoedig worden vervangen of vernieuwd.

3.4.2.2 Technologie-onafhankelijke regels

De terminologie van de bestaande beperkingen, in het bijzonder artikel 15 Aw, is niet meer bij de tijd. De grenzen tussen de diverse media vervagen. Niet onaannemelijk is dat de rechter artikel 15 Aw ook van toepassing zal achten op "kranten" en "tijdschriften" en op "radio- en tv-uitzending" via Internet. Onzeker is dit voor verschijnselen als abonnee-tv, teletekst, het world wide web en nieuwsgroepen. Artikel 15 Aw is bovendien beperkt tot tekst, geluid en film. Afbeeldingen (zoals tekeningen en foto's) vallen niet onder de beperking. Bij convergerende media, zoals een CD-ROM of een webpagina, kan dit tot problemen leiden. Aanpassing is dus nodig. Ook verdient het aanbeveling het in artikel 16a Aw thans mediaspecifiek geformuleerde begrip foto-, film-, radio- of tv-reportage te vervangen door reportage.

Artikel 15 Aw lijkt ten aanzien van tv- en radio-reportages van betrekkelijk weinig betekenis zolang de Wnr niet een pendant van deze bepaling bevat, tenzij via algemene regels nu al een analogie aanvaard wordt. Omroeporganisaties zijn naar de letter van de Wnr thans op grond van hun naburig recht in staat overneming te verbieden. Voor het ontbreken van een beperking bestaat naar alle waarschijnlijkheid geen andere reden dan dat indertijd doortrekking over het hoofd is gezien.

3.4.2.3 Knipselkranten

Volgens de Hoge Raad vallen ook knipselkranten onder het begrip tijdschrift van artikel 15 Aw³². Het feit dat bij het vervaardigen daarvan geen andere journalistieke dan uitsluitend selecterende arbeid wordt verricht, staat daaraan niet in de weg. De Hoge Raad baseerde zijn uitspraak op de BC en de wetsgeschiedenis.

De vraag is of ook digitale knipselkranten onder artikel 15 Aw moeten vallen. Met behulp van moderne zoeksystemen kunnen elektronische uitgaven worden doorzocht op trefwoorden of onderwerpen en kunnen op deze wijze gefilterde berichten worden opgenomen in een elektronisch medium of interactieve informatiedienst waarin allerlei informatie van velerlei herkomst en inhoud wordt samengebracht en aangeboden. Deze praktijk wordt niet gedekt door de ratio van de bepalingen van artikelen 15 en 16a. EG-richtlijn 96/9 voorziet niet in een afdoende oplossing zolang het gaat om opvraging en hergebruik van niet-substantiële delen van een databank. De commissie auteursrecht adviseert op dit punt de overheid nauwlettend toe te zien op de ontwikkelingen van markt en rechtspraak. Denkbaar is dat in de toekomst een vergoedingsrecht een antwoord vormt op deze ontwikkelingen.

3.4.2.4 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3c)

Naar Nederlands auteursrecht is het gebruik van uittreksels, een in eigen bewoordingen gestelde verkorte weergave, niet spoedig een inbreuk zolang geen sprake is van nabootsing of bewerking van het origineel. Bovendien is het moeilijk voor te stellen dat een uittreksel op iets anders dan tekst betrekking heeft. Onaannemelijk is dat het overnemen van gehele berichten of artikelen is toegelaten en dat de praktijk van de papieren knipselkranten in stand kan blijven. Tenslotte lijkt het begrip voorlichting beperkter van aard te zijn dan de terminologie die in anderstalige versies van het voorstel wordt gebruikt. De term voorlichting wordt ook in de Nederlandse vertaling van de BC gebruikt terwijl aannemelijk is dat telkens informatie wordt bedoeld. Het voorstel is dus beperkter dan de Aw en de Wnr in dit verband toelaten en dient wat de commissie auteursrecht betreft te worden gewijzigd.

3.5 Gebruik in het kader van bibliotheken, voor onderwijs-, wetenschappelijke- of bewaardoelinden

3.5.1 Bibliotheken

3.5.1.1 Problematiek

De positie van openbare bibliotheken, bibliotheken van wetenschappelijke instellingen en de Koninklijke Bibliotheek verdient bijzondere aandacht vanwege het maatschappelijk belang dat wordt gehecht aan laagdrempelige en brede toegankelijkheid tot informatie op niet-commerciële basis. Bibliotheken vragen voor dienstverlening in de digitale omgeving zekere uitzonderingen op de rechten, waaronder het verzekeren van toegang tot en ontsluiten van informatie ter plaatse van de bibliotheek, on-line dienstverlening, het

³²Hoge Raad 10 november 1995, NJ 1996, 177 (Stichting Reprerecht/NBLC)

duurzaam bewaren van cultureel of wetenschappelijk erfgoed en het fungeren als wegwijzer naar die informatie.

De vraag is of de Aw en de Wnr moeten verzekeren dat bibliotheken bij nieuwe media dezelfde aanspraken hebben als bij de bestaande media, mede in het licht van de groeiende technische en economisch beschikbare mogelijkheden om snel en volledig op individuele basis toegang tot informatie te krijgen.

3.5.1.2 Bestaande regels

De bestaande regels voorzien in aanspraken voor bibliotheken:

- Het reprografisch verveelvoudigen is onderworpen aan de reproregeling op basis waarvan een vergoeding wordt betaald voor het maken van kopieën van geschriften ter vervanging van exemplaren die zijn uitgeleend of om die kopieën te zijner tijd uit te lenen.
- Het uitlenen van beschermd materiaal door openbare bibliotheken is onderworpen aan een vergoedingsregeling (artikel 15c Aw jo. artikel 15a Wnr). Wetenschappelijke bibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek zijn vrijgesteld van deze regeling. Uitlenen van computerprogrammatuur valt overigens buiten deze regeling, tenzij het gaat om programmatuur die deel uitmaakt van een van gegevens voorziene informatiedrager en uitsluitend dient om de gegevens toegankelijk te maken. De regeling van het uitlenen is in overeenstemming met EG-richtlijn 92/100.
- Traditioneel valt het raadplegen ter plaatse van beschermd materiaal en het ter beschikking stellen met het oog op die raadpleging buiten het recht. Raadpleging ter plaatse is – althans voor tekst en/of afbeeldingen – algemeen geaccepteerd en voor het functioneren van wetenschappelijke instellingen essentieel.
- EG-richtlijn 92/100 bevat voor nieuwe media nauwelijks aanknopingspunten. In de overwegingen is neergelegd dat – onder meer – het ter beschikking stellen voor tentoonstellen en het ter beschikking stellen voor raadpleging ter plaatse niet te beschouwen is als verhuur of uitlenen en dat het ter beschikking stellen tussen voor het publiek toegankelijke instellingen niet als uitlenen is beschouwen. Uitlenen heeft in ieder geval betrekking op een handeling met een fysiek exemplaar. Aannemelijk is dat het ter plaatse raadplegen niet als een auteursrechtelijk relevante handeling kan worden beschouwd.

In de praktijk verstrekken bibliotheken op aanvraag (dat wil zeggen: in opdracht en al dan niet tegen betaling) verveelvoudigingen voor eigen oefening, studie of gebruik van geschriften ("document delivery"). Er bestaat twijfel over de rechtmatigheid van deze praktijk.

3.5.1.3 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 2c)

Artikel 5 lid 2c geeft lidstaten de mogelijkheid om in welbepaalde gevallen beperkingen te regelen voor de reproductie niet gericht op direct of indirect economisch of commercieel voordeel door voor het publiek toegankelijke instellingen. Bijzondere

bibliotheekbeperkingen ten aanzien van het openbaarmakingsrecht zijn in het voorstel niet voorzien.

3.5.1.4 Standpunt; algemeen

De commissie auteursrecht acht het niet op haar weg liggen de maatschappelijk wenselijke taak die openbare, wetenschappelijke of andere bibliotheken dienen uit te oefenen nader te definiëren in de zin van welke informatieproducten wel en welke niet door de bibliotheek moeten worden aangeboden (van encyclopedieën tot stripboeken, van geschriften tot muziek, enz. enz.). Dit neemt niet weg dat hoe die taak ook uitvalt, aan het functioneren van bibliotheken belangrijke auteursrechtelijke aspecten zijn verbonden. De bibliotheek speelt thans een belangrijke rol waar het gaat om het op niet-commerciële grondslag bieden van laagdrempelige toegang tot een pluriform en op objectieve criteria samengesteld aanbod van rechtmatig gepubliceerde informatie. Deze rol kan ook opgaan terzake van nieuwe media. Niettemin moeten deze rol en de auteursrechtelijke vrijheid die nodig is om deze rol te vervullen worden afgewogen tegen de invloed die het functioneren van bibliotheken heeft op de normale exploitatie van beschermd materiaal.

De commissie auteursrecht is niet van mening dat alle aanspraken die bibliotheken kunnen doen gelden ten aanzien van de bestaande media per se ook bestaan voor de nieuwe media. Gewaakt moet worden tegen het ontstaan van een vervangende commerciële exploitatie in of door de bibliotheek. De mogelijkheid dat een groot aantal personen binnen of buiten de bibliotheek, of via de bibliotheek in de wetenschappelijke instelling, tegelijkertijd vergoedingsvrij toegang kan krijgen tot een werk zou daarvan een voorbeeld kunnen zijn. In de fysieke wereld is een dergelijk aanbod ondenkbaar maar bij nieuwe media is dat mogelijk anders. De bestaande beperkingen berusten mede op een afweging van het belang van de toegang tot bepaalde werken enerzijds en de *impact* van de wijze waarop die toegang wordt verschaft en de omvang van het gebruik dat daarvan naar verwachting zal worden gemaakt anderzijds. Zowel het gemak waarmee elektronische kopieën kunnen worden gemaakt als de vergrote reikwijdte doordat de gebruiker/kopieerder van buitenaf toegang kan hebben tot het materiaal in de bibliotheek en het feit dat elektronische kopieën op hun beurt weer eenvoudig verder kunnen worden gekopieerd en verspreid, brengen met zich mee dat een nieuwe afweging noodzakelijk kan zijn. Toepassing van de drie-stappen-toets kan in de digitale omgeving tot een andere uitkomst leiden dan in de analoge omgeving.

In de praktijk profiteren bibliotheken mede van de vrijstelling van het verveelvoudigen voor privé-doeleinden omdat het verveelvoudigen van geschriften in opdracht is toegelaten. Doortrekking van deze vrijheid voor de papieren kopie naar de nieuwe media zou met zich brengen dat de bibliotheek fungeert als leverancier van op digitale media vastgelegd beschermd materiaal. Van per definitie vergoedingsvrij interbibliothecair leenverkeer kan niet worden gesproken bij het door bibliotheken onderling on-line ter beschikking stellen van beschermd materiaal. In beginsel zou met één exemplaar of één abonnement in een bibliotheek kunnen worden volstaan om ook andere bibliotheken en daarmee haar cliëntele toegang tot de informatie te verschaffen. Ook daarmee zou rechtstreeks afbreuk kunnen worden gedaan aan de normale exploitatie door rechthebbenden.

Gelet op het voorgaande, is volgens de commissie auteursrecht voorafgaande toestemming nodig voor:

- het faciliteren van door een gebruiker digitaal verveelvoudigen van beschermd materiaal;
- het op aanvraag verschaffen van een drager met beschermd materiaal in digitale vorm;
- het on-line (digitaal) beschikbaar stellen van beschermd materiaal tussen bibliotheken;
- het on-line (digitaal) beschikbaar stellen van beschermd materiaal buiten de bibliotheek.

3.5.1.5 Standpunt: uitgangspunten voor wenselijke bibliotheekbeperkingen

Het verdient volgens de commissie auteursrecht aanbeveling de auteursrechtelijke aanspraken van bibliotheken nader wettelijk te verankeren, zoals dat thans voor het uitlenen en (deels) het reprografisch kopiëren het geval is. Voorts dient te worden bedacht dat toegankelijkheid van informatie niet betekent dat daaraan geen prijs kan worden verbonden, voor wiens rekening die prijs uiteindelijk ook is. Dit veronderstelt overigens dat rechthebbenden bereid zijn om onder redelijke voorwaarden toestemming te verlenen. Bepaalde handelingen die voor het goed functioneren van bibliotheken essentieel zijn, dienen evenwel niet afhankelijk te zijn van voorafgaande toestemming (onverminderd eventuele vergoeding).

3.5.1.6 Standpunt: specifieke bibliotheekbeperkingen

Volgens de commissie auteursrecht komt nog een aantal verdere kwesties voor wettelijke regeling in aanmerking.

- In de eerste plaats is dat het verveelvoudigen voor archief- of bewaardoelinden. Die materie gaat niet alleen bibliotheken aan. In 3.5.4 wordt hierop teruggekomen.
- Voorts dient het maken van gebruik van beschermd materiaal door bibliotheken met het oog op catalogisering, rangschikking en beschikbaar maken voor toegankelijkheid van beschermd materiaal in beginsel vrij te zijn. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid om van digitaal opgeslagen materiaal een reservekopie te maken.
- Ook het zonder direct of indirect economisch of commercieel voordeel ter plaatse van de bibliotheek raadplegen van beschermd materiaal dient vrij te zijn. Op dit specifieke punt zijn de volgende scenario's denkbaar.

Het eerste scenario voorziet erin dat de vrijheid tot het zonder direct of indirect economisch of commercieel voordeel ter plaatse raadplegen van beschermd materiaal beperkt is tot de situatie dat één persoon tegelijkertijd toegang heeft tot het werk of de prestatie. Dat betekent dat de bibliotheek een CD-ROM ter beschikking kan stellen aan een gebruiker en deze ter plaatse in de gelegenheid stelt het werk te raadplegen. Het kan ook betekenen dat het werk weliswaar in een netwerkgeving binnen de bibliotheek beschikbaar is maar dat nog steeds op hetzelfde moment slechts één persoon toegang tot het werk mag hebben. Deze beperking zou mede gelden voor het geval dat een

wetenschappelijke bibliotheek ook anderen, zoals docenten, onderzoekers en ook studenten verbonden aan de wetenschappelijke instelling buiten de lees- of studeerzaal toegang tot het digitaal beschikbare werk hebben, met dien verstande dat maximaal één persoon op hetzelfde moment daadwerkelijk toegang heeft. Verdedigbaar is dat de bibliotheek op deze wijze ook tot gebruikers buiten de bibliotheek toegang mag bieden maar dan onder dezelfde restrictie. Evenzeer verdedigbaar is dat de wet daaraan een vergoedingsrecht verbindt gelet op de gelijkenis met het uitlenen. Voor het aan meer dan één persoon op hetzelfde moment toegang tot het werk verschaffen is toestemming van de rechthebbende nodig

Het tweede scenario richt zich op omschrijving van de soort en het doel van raadpleging. In dat geval moet worden bepaald door welk soort instelling "vrije" raadpleging wordt mogelijk gemaakt. Voorts moet worden gekeken naar het doel van de raadpleging in relatie tot het soort beschermd materiaal dat wordt geraadpleegd. In zoverre zou nader onderscheid kunnen worden gemaakt tussen soorten bibliotheken (wetenschappelijke of openbare) en soorten beschermd materiaal. Wat betreft dat laatste kan worden gedacht aan naslagwerken of encyclopedieën waarvan heel wel denkbaar is dat geen belemmering wordt gesteld aan het door meerdere personen tegelijkertijd raadplegen en dat evenmin sprake is van een belemmering ten aanzien van de omvang en duur van de raadpleging. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld werken van verstrooiende of onderhoudende aard, zoals videospelletjes, speelfilms of popmuziek, die van een dergelijke vrijstelling niet (zonder meer) kunnen profiteren.

De commissie auteursrecht acht beide alternatieve scenario's aanvaardbaar als grondslag voor nader wetgevingsbeleid. De gemene deler is de afgrenzing tegen commerciële exploitatie.

3.5.1.7 *Afspraken tussen bibliotheken en rechthebbenden*

Bij nieuwe media bestaat meer ruimte dan bij de traditionele media voor nadere afspraken tussen bibliotheken enerzijds en rechthebbenden en uitgevers anderzijds, waarmee rekening kan worden gehouden met het specifieke karakter van de soort bibliotheek in kwestie, de aard van het beschermd materiaal waartoe toegang wordt geboden en de soort van gebruik dat is beoogd. Dit geldt voor beide hiervoor geschetste scenario's. Bibliotheken kunnen zelf beslissen welke vorm van toegang zij de gebruikers van hun bestanden tot informatie willen bieden. Afspraken kunnen bijvoorbeeld betreffen de beschikbaarheid van scan-apparatuur, het aantal beeldschermen, de mogelijkheid om papieren prints te maken (binnen het kader van de reproregels), de binding van tarieven met de aard van het beschermd materiaal en het vastleggen op digitale dragers.

*3.5.2 *Onderwijs**

3.5.2.1 *Problematiek*

Artikel 12 lid 5 Aw regelt een beperking voor het gebruik van beschermd materiaal met het oog op overheids- of anderszins non-profit-onderwijs in het kader van een schoolwerkplan of leerplan. Dit betreft – kort gezegd – het gebruik van beschermd

materiaal tijdens les- of college-uren. Het openbaarmakingsrecht is daarop niet van toepassing voorzover het gaat om openbare voordrachten, opvoeren, uitvoeren en voorstellingen. Deze regel wordt ook wel gezien als een belemmering voor economische exploitatie van audiovisuele produkties voor het overheids- en ander non-profitonderwijs. Artikel 2 lid 8 Wnr beperkt het recht, opvallenderwijs, slechts ten aanzien van de rechten van uitvoerend kunstenaars.

Het overnemen van (delen van) beschermd materiaal in publicaties of beeld- en geluidsdragers alsmede het uitzenden van gedeelten van beschermd materiaal in een radio- of tv-programma is op grond van artikel 16 Aw jo. artikel 11 Wnr vrij, mits het geschiedt met het oog op toelichting bij het onderwijs (ook onderwijs met een commercieel oogmerk) en mits een billijke vergoeding wordt betaald. Voor overneming van educatief materiaal in compilatiewerken en voor overneming van bepaalde categorieën werken gelden bijzondere regels.

In het onderwijs worden nieuwe media mede gebruikt om onderwijs-op-afstand mogelijk te maken: de docent on-line aan huis. De vraag is of nieuwe media onder de bestaande beperkingen vallen en of ruimte bestaat voor nieuwe beperkingen.

3.5.2.2 Standpunt: technologie-onafhankelijkheid

De bestaande regeling weerspiegelt een afweging van belangen. Daaruit volgt geen algehele vrijstelling voor het gebruik voor onderwijsdoeleinden. Deels is een vergoedingsrecht voorgeschreven.

De bestaande uitzondering ten behoeve van het gebruik tijdens college- en lesuren is uitdrukkelijk beperkt bedoeld. De beperking is voorts verbonden met de organisatie van het onderwijs. Onderwijs dat op commerciële of economische leest is geschoeid, kan niet van deze beperking profiteren.

De bestaande regeling zou niet tot andere vormen van openbaarmaking dan de in de wet genoemde moeten worden doorgetrokken. Deze bepalingen zijn niet bedoeld voor de situatie waarin een onderwijsinstelling fungeert als virtuele winkel van educatieve informatie, waarbij zowel instelling als gebruiker grote voordelen hebben in termen van tijd, ruimte en toegankelijkheid van voorzieningen. Onderwijs-op-afstand is in feite onderwijs on demand, waarvoor het uitsluitend recht van beschikbaarstelling op aanvraag zou moeten gelden.

De beperking die ziet op overneming van boeken, tijdschriften, beeld- en geluidsdragers en radio- en tv-programma's is onderworpen aan een vergoedingsrecht. Aangeknoopt is bij de aanvullende (en niet: vervangende) bestemming van het beschermd materiaal waarin wordt overgenomen respectievelijk waarmee wordt openbaar gemaakt. Het gaat namelijk om gebruik als toelichting bij het onderwijs. Ook al is deze bepaling waarschijnlijk restrictief bedoeld, het vergoedingsrecht is een bruikbaar aanknopingspunt voor onderhandelingen tussen betrokken partijen. Daarbij kan rekening worden gehouden met de voordelen die het gebruik van nieuwe media bieden. De commissie auteursrecht bepleit - voorzover dat niet rechtstreeks uit de bewoordingen van het artikel zou volgen - doortrekking van de bestaande beperking tot overneming in cd-roms en on-line databanken.

3.5.2.3 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3a)

Het voorstel laat toe dat lidstaten een beperking regelen voor gebruik uitsluitend als toelichting bij het onderwijs of ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek, mits de bron wordt vermeld en voorzover het gebruik door het niet-commerciële doel wordt gerechtvaardigd. Onduidelijk is of de bestaande beperking voor het gebruik tijdens les- en college-uren past binnen het voorstel. Daarover moet duidelijkheid verkregen worden. De bevoegdheid tot overneming valt naar alle waarschijnlijkheid niet binnen het voorstel vanwege de toepasselijkheid op onderwijs-met-winstoogmerk. In zoverre is aanpassing van het voorstel nodig.

3.5.3 *Gebruik voor wetenschappelijke doeleinden*

3.5.3.1 Problematiek; citeren

Beperkingen ten behoeve van gebruik voor wetenschappelijke doeleinden zijn grotendeels reeds aan de orde gekomen in het kader van de bespreking van de beperkingen ten behoeve van bibliotheken en het onderwijs. Nog niet aan de orde kwam het citeren (aanhalen) uit beschermd materiaal. Artikel 15a Aw jo. artikel 10 Wnr maakt citeren mogelijk mits dit geschiedt in een bepaalde context (aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling) en mits het materiaal waaruit is geciteerd rechtmatig is openbaar gemaakt, het citeren maatschappelijk geoorloofd is en aantal en omvang van de citaten door het te bereiken doel zijn gerechtvaardigd, de persoonlijkheidsrechten in acht zijn genomen en de bron is vermeld. Voor bijzondere categorieën bestaan bijzondere regels, zoals voor beeldende kunst waarvan het citaat in een duidelijk verschillend formaat moet geschieden. De BC verplicht tot een beperking ten behoeve van het citeren.

3.5.3.2 Startpunt; hyperlinks

De toepassing van het citaatrecht op de nieuwe media staat nergens ter discussie. Dat citeren volgens de wettelijke regeling slechts in een bepaalde context kan geschieden heeft voor de nieuwe media geen bijzondere betekenis. Op die kwestie zal hier dus niet worden ingegaan. De bepaling is voorts vrijwel geheel technologie-onafhankelijk geformuleerd. Een probleem is denkbaar doordat wordt geëist dat citaten uit bepaalde categorieën werken in een duidelijk verschillend formaat worden afgebeeld, een vereiste dat bij bestaande media beter voorstelbaar is dan bij nieuwe media. De commissie auteursrecht gaat ervan uit dat de techniek en – in laatste instantie – een redelijke interpretatie door de rechter aanvaardbare oplossingen biedt.

In het verband met citeren (maar niet beperkt tot citeren voor wetenschappelijke doeleinden) wordt ook wel de vraag naar de auteursrechtelijke relevantie van zogenaamde *hyperlinks* of elektronische voetnoten gesteld. Het gaat hier om bijvoorbeeld icoontjes op het beeldscherm die door aanklikken toegang bieden tot een andere vindplaats van informatie op Internet of binnen een ander elektronisch netwerk. Het aanbrenge van een hyperlink die de mogelijkheid biedt contact te leggen met een andere website of vindplaats vormt volgens de commissie auteursrecht geen verboden of te verbieden openbaarmakings- of verveelvoudigingshandeling in de zin van de Aw of de Wnr. Te onderscheiden is echter gebruik van een hyperlink dat ertoe leidt dat beschermd materiaal in volledige of uitgebreide vorm op bijvoorbeeld de eigen website beschikbaar komt. Daarbij kan van

(wettelijk toelaatbare) citaten of toepassing van andere wettelijke beperkingen wellicht geen sprake meer zijn. Daarbij speelt ook een rol of een rechthebbende wellicht geacht mag worden (impliciet) toestemming te hebben verleend voor het toegankelijk maken van beschermd materiaal via hyperlinks, zoals dat in de bestaande (technische) situatie op Internet wellicht spoedig kan worden aangenomen. De commissie auteursrecht acht het met name vanwege het hoogst casuïstische karakter van de problemen rond hyperlinks niet gewenst maar ook niet nodig daarvoor aparte auteursrechtelijke regels te formuleren. Met het bestaande systeem kan vooralsnog worden volstaan.

3.5.3.3 EG-richtlijnvoorstel (artikel 5 lid 3d)

Het voorstel laat toe dat lidstaten een voorziening treffen voor het citeren ten behoeve van kritieken en recensies en voor soortgelijke doeleinden, mits het werken of andere zaken betreft die reeds op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk zijn gemaakt. Bovendien moet de bron zijn vermeld en moet het citeren verenigbaar zijn met de goede gebruiken en gerechtvaardigd zijn door het bijzondere doel. De bestaande beperking lijkt te passen binnen het voorstel. Duidelijkheid hierover is gewenst.

3.5.4 Bewaren

3.5.4.1 Problematiek

In het kader van behoud van het cultureel, artistiek en publiek erfgoed houdt in Nederland een aantal instellingen zich bezig met het archiveren, conserveren en preserven van beschermd materiaal. Voor het gemak wordt dit hier kort aangeduid met bewaren. Het kan gaan om manuscripten, omroepuitzendingen, films, catalogi, boeken, tijdschriften e.d.. De wet wijst bepaalde instellingen aan die bewaartaken in het algemeen belang uitoefenen. Voorbeelden daarvan zijn de Koninklijke Bibliotheek, het Nationaal Audiovisueel Archiefcentrum en het Rijksarchief. Tot hun taken behoort ook ontsluiting in de vorm van toegankelijk maken voor het publiek.

De handelingen die deze instellingen verrichten met het oog op hun taken, hebben in een aantal gevallen ook auteursrechtelijke relevantie. Vaak beschikken deze instellingen niet over de volgens de Aw of Wnr vereiste toestemming. Bovendien bestaat in veel gevallen onzekerheid over de vraag wie rechthebbende is op het te bewaren materiaal. Niet altijd zijn uitgevers bevoegd te beschikken over het recht tot digitale vastlegging. Een bijzonder aspect is dat bestaande dragers (zoals papier, cassettape, videoband of nitraatfilm) een doorgaans beperkte levensduur hebben. Voor bewaring op langere termijn is met enige regelmaat een kopie op een modernere drager nodig omdat ook de opslag- en verwerkingstechniek zich met rasse schreden ontwikkelt. Ook dient het materiaal met het oog op uitoefening van de taken van de instellingen te worden bestudeerd, gecatalogiseerd en ontsloten. Tenslotte zal de instelling het bewaarde materiaal toegankelijk willen maken. Dat kan gebeuren ter plekke, voor individuen, voor groepen, voor bepaalde doeleinden, op bepaalde locaties of zelfs on-line.

3.5.4.2 Bestaande regels

De Aw en de Wnr bevatten geen algemene regels terzake van verveelvoudigen door de hiervoor bedoelde instellingen voor bewaardoelinden. Beperkingen terzake van de

verveelvoudiging voor eigen oefening, studie of gebruik, de reproductie of het maken van een reservekopie van programmatuur bieden daarvoor een ontoereikende grondslag. Omroeporganisaties zijn onder voorwaarden gerechtigd vastleggingen te maken van hun uitzendingen maar die dienen binnen korte tijd weer te worden teniet gedaan. Op grond van artikel 17b Aw en 10 Wnr kan bij algemene maatregel van bestuur worden bepaald dat en onder welke voorwaarden opnamen van uitzonderlijke documentaire waarde in officiële archieven mogen worden bewaard. Deze regels berusten op zowel de BC als de CvR. In de praktijk bestaan tussen uitgevers, rechthebbenden en betrokken instellingen afspraken over het bewaren van beschermd materiaal. Deze afspraken strekken zich in sommige gevallen ook uit tot nieuwe media.

3.5.4.3 Standpunt

Aan een wettelijk verankerde uitdrukkelijke beperking ten behoeve van bewaardoelinden bestaat volgens de commissie auteursrecht behoefte vanwege het publiek belang verbonden aan toegankelijkheid van het cultureel, artistiek en publiek erfgoed op langere termijn. Deze beperking dient ook op bestaande media van toepassing te zijn. Het feit dat inmiddels afspraken bestaan tussen instellingen en rechthebbenden doet daaraan niet af. Het is niet zeker of afspraken bij alle instellingen tot stand zullen komen. Bovendien zouden afspraken slechts tot bepaald materiaal beperkt kunnen blijven. Aan een wettelijke beperking bestaat des te meer behoefte vanwege de snelheid van de technische ontwikkelingen. Van strijd met de drie-stappen-toets is geen sprake mits duidelijk wordt geregeld dat een beroep op deze beperkingen slechts toekomt aan instellingen die in het publiek belang en onder een publieke taak opereren.

De commissie auteursrecht wijst er op in dat een dergelijke beperking niet prejudicieert ten aanzien van het gebruik dat van het rechtmatig bewaarde materiaal mag worden gemaakt.

3.5.4.4 EG-richtlijnvoorstel; artikel 5 lid 2c

Het voorstel biedt de mogelijkheid aan lidstaten dat in welbepaalde gevallen verveelvoudigingen mogen worden gemaakt zonder economisch of commercieel doel door publiek toegankelijke instellingen. De verveelvoudiging voor bewaardoelinden zou daaronder kunnen vallen. Daarover zou duidelijkheid verkregen moeten worden. De hierboven bedoelde taken worden evenwel niet altijd door voor het publiek toegankelijke instellingen verricht. In zoverre dient het voorstel aangepast te worden.

3.6 **Intern gebruik**

3.6.1 *Problematiek*

Artikel 17 Aw bevat een beperkte vrijstelling voor de verveelvoudiging ten behoeve van gebruik in de onderneming, organisatie of instelling. Gebruik dient beperkt te blijven tot degenen werkzaam in de onderneming, organisatie of instelling. Het maken van verveelvoudigingen van artikelen, berichten of andere stukken die in een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift zijn verschenen of van kleine gedeelten van boeken, brochures of andere geschriften, voorzover het wetenschappelijke werken betreft, is tegen betaling van

een billijke vergoeding toegestaan. Aangezien geen uitvoeringswetgeving is totstandgekomen, is deze bepaling in feite een dode letter gebleken. De commissie auteursrecht heeft in haar advies over het reprorecht dit artikel eveneens in haar beschouwingen betrokken. Voorgesteld is artikel 17 Aw te laten vervallen en het reprografisch verveelvoudigen binnen dergelijke instellingen in de algemene regeling te laten opgaan³³.

3.6.2 *Standpunt*

De commissie auteursrecht heeft in haar advies over het reprorecht toepassing van deze beperking op de elektronische verveelvoudiging uitdrukkelijk afgewezen. Verveelvoudiging en openbaar maken van nieuwe media in een intern netwerk of binnen een instelling vormen in hun algemeenheid belangrijke exploitatievormen. Bovendien is het inmiddels een aanvaard verschijnsel dat aan het gebruik van een CD-ROM in een bedrijf of overheidsinstelling voorwaarden worden verbonden, zoals het aantal aansluitingen binnen het bedrijf of de categorieën werknemers die toegang krijgen. De inhoud van dergelijke overeenkomsten kan in beginsel aan partijen worden overgelaten; de prijsstelling is over te laten aan de marktwerking.

3.7 **Andere wettelijke beperkingen**

3.7.1 *Problematiek*

3.7.1.1 Algemeen

De andere beperkingen waarin de bestaande wetgeving voorziet, zijn nog niet aan de orde gekomen. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de vraag of deze beperkingen ook bij nieuwe media betekenis hebben en of zij op grond van het EG-richtlijnvoorstel gehandhaafd kunnen worden. Een tweetal beperkingen krijgt bijzondere aandacht: gebruik door of ten behoeve van de (publieke) omroep en het gebruik van overheidsinformatie. Overigens bevat het voorstel de mogelijkheid een beperking te regelen die in de bestaande Nederlandse wetgeving niet algemeen voorkomt, namelijk beperkingen ten behoeve van bepaalde groepen gehandicapten.

3.7.1.2 Gebruik door de omroep

De BC en CvR voorzien in de mogelijkheid van beperkingen ten behoeve van etheromroep, kabeldoorgifte of openbare mededeling van door omroep uitgezonden werken of beschermd materiaal door een luidspreker of soortgelijk apparaat. Minimaal moet een vergoedingsrecht worden geregeld. Bedoeld is de positie van de omroep te beschermen tegen een verbodsrecht van rechthebbenden. Bij het opstellen van deze bepaling werd indertijd vooral gedacht aan de belangen van de publieke omroep. De Aw regelt, in tegenstelling tot de Wnr ten aanzien van uitvoerende kunstenaars en fonogrammenproducenten, geen vergoedingsrecht voor omroepuitzending. Wel bevat de wet een stok-achter-de-deur bepaling die voorziet in de mogelijkheid om bijvoorbeeld een

³³Commissie auteursrecht, Eindrapport over het reprorecht, december 1996; TK 25.528.

vergoedingsrecht voor te schrijven. Als zodanig heeft deze bepaling in het verleden wel betekenis gehad. Voor satellietomroep is de mogelijkheid van wettelijke dwanglicenties echter onmogelijk gemaakt door EG-richtlijn 93/83.

Op de mogelijkheid om verveelvoudigingen te maken voor bewaardoelinden is hiervoor reeds ingegaan.

3.7.1.3 Overheidsinformatie

Op grond van artikel 11 Aw rust geen auteursrecht op wetten, besluiten en verordening door de openbare macht uitgevaardigd, noch op rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen. De BC bevat een verwante maar anders geformuleerde bepaling. De ratio van deze bepaling ligt in de wenselijkheid van een zo groot mogelijke bekendheid van wetten, rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen en dat de overheid geen middel tot selectieve openbaarmaking of geheimhouding in handen mag hebben. Artikel 15b Aw noodzaakt de overheid tot het maken van een voorbehoud op door of vanwege haar openbaar gemaakte werken. Zonder voorbehoud vervalt het recht, ook als dat recht aan een derde toebehoort³⁴. De ratio van deze bepaling is verwant aan die van artikel 11 Aw. Van de openbare macht afkomstige werken dienen in beginsel in het publiek domein te vallen. Bovendien moet hetgeen de overheid doet en waarop zij haar beleid baseert inzichtelijk en in beginsel openbaar zijn.

In de literatuur is gesignaleerd het probleem of openbaarmaking op grond van de Wet openbaarheid van bestuur ("WOB") de Aw opzij kan zetten als de auteursrechthebbende geen deel uitmaakt van de openbare macht, en of de verstrekking op grond van de WOB dus ook dan geen toestemming van de auteursrechthebbende zou behoeven³⁵. Daarnaast - indringender - is het probleem gesignaleerd of (toegelaten of geboden) openbaarmaking op grond van de WOB het effect heeft dat daarmee zelfs sprake is van 'openbaarmaking door of vanwege de openbare macht' in de zin van artikel 15b Aw, met als gevolg dat - behoudens een auteursrechtvoorbehoud volgens artikel 15b Aw - de auteursrechtelijke bescherming in het algemeen wegvalt: dit laatste probleem klemmt uiteraard vooral als het gaat om openbaarmaking op grond van de WOB van werken waarop het auteursrecht aan derden toekomt.

3.7.2 Standpunt

3.7.2.1 Betekenis EG-richtlijnvoorstel voor overige beperkingen

Voor vrijwel alle in 3.1.1 genoemde beperkingen die nog niet elders in dit hoofdstuk aan de orde zijn gekomen, geldt dat zij vanwege het voorstel niet zouden kunnen worden gehandhaafd³⁶, ook niet in situaties die voor de informatiemaatschappij geen betekenis hebben. De bewijslast dat het nodig is deze beperkingen af te schaffen rust op de Europese

³⁴HR 29 mei 1987, NJ 1987, 1003 (Struycken/Riet).

³⁵Vergelijk bijv. Spoor/Verkade, Auteursrecht, 2e druk 1993, nrs. 93-94.

³⁶Voor beperkingen ten behoeve van de openbare veiligheid of administratieve en gerechtelijke procedures bestaat ook een pendant in de Aw.

Commissie. Van enige relevante invloed op de werking van de interne markt lijkt geen sprake. De drie-stappen-toets van artikel 5 lid 4 van het voorstel lijkt aan behoud van die beperkingen niet in de weg te staan, nog daargelaten dat bepaalde beperkingen uitdrukkelijk toelaatbaar zijn onder de internationale verdragen. Het voorstel dient dan ook een bepaling te bevatten die uitdrukkelijk voorziet in de mogelijkheid bedoelde beperkingen te handhaven. Andere mogelijkheden, zoals een minimumharmonisatiebepaling en artikel 95 leden 4 en 5 EG-Verdrag (voorheen: artikel 100A lid 4 EG-Verdrag) zijn op de onderhavige materie, gelet op de vraag wie bescherming verdient, moeilijk toepasbaar.

3.7.2.2 Beperkingen ten behoeve van de omroep

Op de diplomatieke conferentie van december 1996 stond een voorstel tot afschaffing van de in 3.7.1.2 bedoelde omroepbepalingen van de BC op de agenda. Het voorstel is niet aangenomen. De commissie auteursrecht kan zich vinden in het door Nederland verdedigde standpunt dat de nieuwe media op zich niet afdoen aan de behoefte aan de mogelijkheid van wettelijke dwanglicenties ten behoeve van de omroep. De commissie auteursrecht wijst echter op de afgenomen betekenis van deze mogelijkheid vanwege de uitsluiting van satellietomroep op grond van EG-richtlijn 93/83. Tegen afschaffing van de dwanglicentie-mogelijkheid behoeven geen fundamentele bezwaren te bestaan.

3.7.2.3 Overheidsinformatie

De ratio die aan de artikelen 11 en 15b Aw maar ook aan de Wet openbaarheid van bestuur ten grondslag ligt, geldt onverkort bij nieuwe media. Hoewel de hiervoor onder 3.7.1.3 gesignaleerde problematiek wellicht nadere aandacht van de wetgever behoeft - de Aw en de WOB lijken niet goed op elkaar afgestemd - zijn deze problemen niet specifiek voor de nieuwe media, en daarom gaat de commissie auteursrecht er in dit rapport verder niet op in.

3.8 Naar een algemene regel voor rechtmatig gebruik van beschermd materiaal

3.8.1 Problematiek

Het systeem van limitatief opgesomde beperkingen bestaat ook in veel andere landen. Het EG-richtlijnvoorstel gaat van dezelfde benadering uit. Op grond van het voorstel is er voor de lidstaten geen ruimte om andere beperkingen op de rechten te maken, ook al voldoen die beperkingen aan de drie-stappen-toets van artikel 5 lid 4 van het voorstel. Dit leidt tot onzekerheid of bijvoorbeeld de volgende handelingen binnen het recht vallen:

- een blinde student vraagt een vriend om bepaalde passages uit een studieboek voor hem op een geluidsband te zetten;
- een promovendus kopieert voor zijn promotor niet alleen passages uit zijn eigen concept, maar ook een aantal pagina's uit andere relevante bronnen;
- een spreker laat voor een lezing overhead-sheets maken uit een boek en vertoont deze voor het publiek tijdens zijn voordracht;

- een onderneming drukt een afbeelding van haar zojuist gekochte kantoorpand tegen de zin van architect af op haar postpapier;
- op een foto van een geïnterviewde komt toevallig op de achtergrond een (gedeelte van) schilderij voor;
- Een orkest voert zonder publiek muziek uit bij een repetitie ter beoordeling of het werk zich leent voor opname in het repertoire;
- Een groep leden voert op de jaarlijkse grote feestavond een parafrase van het clublied van hun bekende eredivisie-voetbalclub uit³⁷.

3.8.2 *Rechtspraak*

In 3.1.1 is reeds gewezen op recente rechtspraak van de Hoge Raad die een opening in het gesloten systeem van beperkingen heeft gebracht. Het geschil betrof de afbeelding van parfumverpakkingen in advertenties van een wederverkoper. De vraag was of de afbeelding van de verpakkingen in de advertenties in strijd was met het auteursrecht op de verpakking. Niet is discussie was of de producten rechtmatig in het verkeer waren gebracht. Op deze kwestie was niettemin geen uitdrukkelijke beperking van toepassing. De Hoge Raad overwoog als volgt:

Wel is in paragraaf 6 van Hoofdstuk I van de Auteurswet een aantal beperkingen van het auteursrecht opgenomen, waaraan in de regel een afweging ten grondslag ligt van de belangen van de rechthebbenden op het auteursrecht tegenover de maatschappelijke of economische belangen van anderen of tegen het algemeen belang. Deze uitdrukkelijke beperkingen sluiten echter niet uit dat de grenzen van het auteursrecht ook in andere gevallen aan de hand van een vergelijkbare afweging nader moeten worden bepaald, in het bijzonder wanneer de behoefte aan de desbetreffende begrenzing door de wetgever niet is onderkend en zij past in het stelsel van de wet, zulks in het licht van de ontwikkeling van het auteursrecht als middel tot bescherming van commerciële belangen.

Bij een zodanige afweging kan bij een of meer in de wet opgenomen beperkingen aansluiting worden gezocht. In dit verband is van belang dat de wetgever in een enigermate vergelijkbare situatie – die waarbij de maker van een teken-, schilder-, bouw- of beeldhouwwerk het werk heeft vervaardigd en de nieuwe eigenaar het, met het oogmerk het te verkopen, in een catalogus wenst af te beelden – de balans ten gunste van de belangen van de eigenaar heeft laten doorslaan (artikel 23 Auteurswet). [-]

Zulks lijdt evenwel uitzondering niet alleen [-] indien de wederverkoper de bepaling van artikel 25 Aw niet in acht heeft genomen, doch ook indien anderszins de openbaarmaking en verveelvoudiging plaatsvindt onder zodanige omstandigheden dat aan de rechthebbende schade kan worden toegebracht.

3.8.3 *Fair use doctrine*

In het auteursrecht in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Canada en Nieuw Zeeland gelden meer of minder algemene en meer of minder open wettelijke beperkingen, waarbij het aan de rechter is te bepalen of een beroep op deze norm gerechtvaardigd is. De fair use regel in de Copyright Act van de Verenigde Staten vormt de codificatie van rechtspraak. Artikel 107 van de Copyright Act luidt als volgt:

Notwithstanding the provisions of sections 106 and 106a, the fair use of a copyrighted work, including such use by reproductions in copies or phonorecords or by any other means specified by that section, for purposes such as criticism, comment, news reporting, teaching (including multiple copies for classroom

³⁷Voorbeelden ontleend aan Spoor/Verkade, Auteursrecht, 2e druk 1993, nr. 137.

use), scholarship, or research, is not an infringement of copyright. In determining whether the use made of a work in any particular case is a fair use the factors to be considered shall include:

- (a) the purpose and character of the use, including whether such use is of a commercial nature or is for nonprofit educational purposes;
- (b) the nature of the copyrighted work;
- (c) the amount and substantiality of the portion used in relation to the copyrighted work as a whole; and
- (d) the effect of the use upon the potential market for or value of the copyrighted work.

The fact that a work is unpublished shall not itself bar a finding of fair use if such finding is made upon considerations of all the above factors.

De wetgever in de Verenigde Staten dacht bij het opstellen van deze bepalingen aan onder meer de volgende voorbeelden³⁸:

- citaten van delen in een overzicht of kritische bijdrage voor onderwijsdoeleinden of commentaar;
- citaten van korte gedeelten in een studie of technisch boek, met als doel en verduidelijking van de waarnemingen van de auteur;
- parodie;
- samenvatting van een rede of artikel, met korte aanhalingen, in een nieuwsverslag;
- verveelvoudiging door een bibliotheek van een deel van een werk met als doel vervanging van het beschadigde origineel;
- verveelvoudiging door een docent of student, met als doel illustratie van een les of voordracht;
- verveelvoudiging van een werk in wetgevings- of juridische procedures of verslagen;
- incidentele en toevallige verveelvoudiging in een nieuwsverslag of uitzending van een werk, waarneembaar op de locatie waar de gebeurtenis zich afspeelt.

De rechter heeft zich inmiddels meer dan eens gebogen over toepassing van deze bepalingen, zoals in het kader van mogelijke aansprakelijkheid van fabrikanten van videorecorders voor het voor privé-doeleinden opnemen van tv-uitzendingen, en van reprografisch verveelvoudigen van wetenschappelijke artikelen voor intern gebruik door een onderneming.

In het Verenigd Koninkrijk heeft zich een vergelijkbare ontwikkeling voorgedaan. Gecodificeerde rechtspraak verwijst naar hetgeen als fair dealing zou gelden, zoals gebruik voor wetenschappelijk onderzoek en privé-studie, kritieken en recensies en nieuwsverslagen. Daarnaast bestaan andere beperkingen. Tenslotte is een beroep op public interest bij het reproduceren van beschermd materiaal mogelijk.

3.8.4 *Standpunt*

Het bestaande systeem van wettelijke beperkingen bevat niet een auteursrechtelijke norm aan de hand waarvan de rechter kan uitmaken of in gevallen waarin de wet niet voorziet een beroep op een niet-geschreven beperking is gerechtvaardigd. Dat levert een bezwaar op in een systeem waarin de rechten open zijn geformuleerd en toepassing vinden op nieuwe exploitatietechnieken maar de wettelijke beperkingen vaak zijn toegeschreven op bepaalde gevallen en niet zelden een technologie-afhankelijk karakter dragen. De overheid

³⁸H.R.Rep. No. 94-1476, 94th Cong., 2d Sess. (1976) en House Conf.Rep. No. 94-1733, 94th Cong., 2d Sess. (1976).

is vaak niet in staat tijdig in te spelen op de snelle technologische ontwikkelingen. Niettemin bestaat behoefte aan een zekere normstelling van de zijde van de overheid. Bij de nieuwe media bestaat die behoefte in bijzondere mate en zal het door de onvoorspelbaarheid van de ontwikkelingen kunnen gaan om een aanzienlijk aantal zeer specifieke gevallen. Thans staat slechts een beroep op regels uit het mededingingsrecht of het algemeen privaatrecht open.

Gezocht moet worden naar een oplossing die ook past binnen de verplichtingen die voortvloeien uit de internationale verdragen. De grootst mogelijke meerderheid van de commissie auteursrecht beveelt aan voor die gevallen waarin de wet niet in bijzondere wettelijke beperkingen voorziet (dus in feite de beperkingen die hierboven in 3.3 t/m 3.7 zijn behandeld) maar waar niettemin twijfel kan bestaan over de wenselijkheid van uitoefening van rechten een open auteurs- en nabuurrechtelijke norm te formuleren waarop in een concreet geval een beroep kan worden gedaan als verweer tegen een vordering gebaseerd op inbreuk op auteursrecht en/of naburige rechten en waarbij alle betrokken belangen tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Artikel 5 lid 4 van het EG-richtlijnvoorstel (de drie-stappen-toets) zou daarvoor als model kunnen dienen. Duidelijk zal moeten zijn dat het om uitzonderlijke casu quo analoge gevallen gaat. Het is aan degene die zich op deze norm beroept om te tonen waarom een beroep op deze norm zou moeten worden gehonoreerd. De toets aan algemene normen is niet vreemd aan het Nederlandse rechtssysteem, gelet op de hierboven geschetste mogelijkheid de normen van het mededingingsrecht of het algemeen privaatrecht in te roepen. Deze normen geven echter niet in alle denkbare gevallen een aanknopingspunt voor de rechter in een auteursrechtelijk geschil. Hoewel de Hoge Raad ruimte heeft gezien voor een breuk met het systeem van limitatief opgesomde beperkingen³⁹, ook al heeft de formulering van de voorwaarden waaronder dat mogelijk is niet ieders instemming gekregen.

Eén lid van de commissie auteursrecht is van mening dat het volkomen open stelsel dat geldt in de Verenigde Staten niet moet worden nagevolgd. De hoogste rechter in de Verenigde Staten heeft met zoveel woorden uitgemaakt dat dit stelsel op een van-geval-tot-geval basis moet worden toegepast⁴⁰, hetgeen volgens dit lid leidt tot een onaanvaardbare rechtsonzekerheid die ook in strijd is met de BC, welk verdrag door Nederland tot nu toe in acht is genomen met de nauwkeurig omschreven beperkingen in de Aw. Andere leden van de commissie auteursrecht merken in dit verband evenwel op dat artikel 9 BC eveneens leidt tot toepassing op een van-geval-tot-geval basis. Voorts staan de fair use benadering in de Verenigde Staten en de fair dealing benadering in het Verenigd Koninkrijk niet in de weg aan het lidmaatschap van deze staten van de BC.

³⁹HR 20 oktober 1995, NJ 1996, 682 (Dior/Evora).

⁴⁰Campbell v. Acuff-Rose Music Inc. 114 S. Ct. 1164, 1177 (1994). Hierover Nimmer-Nimmer, Nimmer on Copyright, Vol. 4 par. 13.05(A).

3.9 Betekenis van wettelijke beperkingen voor inhoud van overeenkomsten

3.9.1 *Problematiek*

In de verwachting dat on-line technieken vaker rechtstreekse relaties tussen rechthebbenden en gebruikers tot stand zullen brengen, rijst de vraag of contractueel afwijking mogelijk is van de in de wet neergelegde beperkingen. Kan bijvoorbeeld het verveelvoudigen van delen van een databank waarop niet-beschermde informatie is opgeslagen worden verboden of kan de uitgever van een on-line nieuwsdienst verbieden dat een bericht wordt gepubliceerd in een papieren dagblad? Deze kwestie heeft ook betekenis voor derden indien de wederpartij van een rechthebbende verplicht is beperkende voorwaarden te bedingen bij afname van beschermd materiaal, bijvoorbeeld dat voor gebruik of raadpleging van dat materiaal slechts met behulp van bepaalde programmatuur of apparatuur geschiedt. Afspraken over het toepassingsgebied van de wettelijke beperkingen kunnen het in de wet bereikte evenwicht tussen de betrokken belangen weer verstoren.

Wettelijke beperkingen kunnen een verschillende achtergrond hebben (zie ook hiervoor 3.1.4):

- als waarborg van grondrechten van gebruikers, zoals vrijheid van meningsuiting, bescherming van de persoonlijke levenssfeer en bescherming van het eigendomsrecht;
- als cultuurpolitiek instrument, in verband met onderwijs-, onderzoeks- of bibliotheekbelangen en de positie van de publieke omroep;
- als voorziening in gevallen waarin individuele uitoefening van rechten niet mogelijk of wenselijk is.

De Aw en Wn^r voorzien niet in algemene regels over het dwingend of aanvullend karakter van wettelijke beperkingen⁴¹. In een aantal gevallen is voorzien in een niet voor afstand vatbaar recht op een billijke vergoeding voor makers en uitvoerende kunstenaars maar dat zijn regels van een ander karakter als hier bedoeld. EG-richtlijnen 91/250 en 96/9 bevatten enkele dwingend-rechtelijke beperkingen, zoals het maken van een reservekopie van programmatuur en het opvragen of hergebruiken van niet-substantiële delen van een databank door de rechtmatige gebruiker van de databank.

3.9.2 *Standpunt*

Ook bij exploitatie-overeenkomsten geldt het beginsel van de contractsvrijheid. De wet stelt daaraan bepaalde grenzen zoals de regeling van de algemene voorwaarden (artikel 6:231 e.v. Burgerlijk Wetboek) of het mededingingsrecht (Mededingingswet en de artikelen 85 en 86 EG-Verdrag). De rechter of - wat betreft het mededingingsrecht -

⁴¹Zie HR 25 januari 1952, NJ 1952, 95 (Leesportefeuille): tijdschriftuitgever Spaarnestad bracht in haar tijdschriften een clause aan waarin de verkoper verboden werd om het blad aan een leesportefeuille ter beschikking te stellen. Volgens de Hoge Raad had deze clause auteursrechtelijk geen waarde en dat Spaarnestad niet een recht aan zich kon houden dat haar nadat de uitgave in druk was verschenen niet toekwam.

toezichthouder kan in het concrete geval toetsen aan deze grenzen en daarbij in aanmerking nemen wat de strekking is van de desbetreffende wettelijke beperking. Het is op dit moment bijzonder moeilijk te voorspellen op welke wijze netwerkrelaties vorm zullen krijgen en in hoeverre aan de op grond van de wettelijke beperkingen beschermde belangen afbreuk zal worden gedaan. Aan de grenzen die voortvloeien uit bestaande algemene regels (zoals het consumentenrecht en mededingingsrecht) kan het auteursrecht geen afbreuk doen. Het lijkt minder noodzakelijk te bepalen dat van beperkingen die hun rechtsgrond in het bijzonder vinden in cultuurpolitieke overwegingen of die voortvloeien uit een situatie waarin vraag en aanbod niet goed op elkaar aansluiten (zoals bij systemen van collectief beheer) contractueel niet kan worden afgeweken, mede gelet op de verwachting dat bij nieuwe media contractuele relaties vaker dan bij bestaande media zullen totstandkomen hetgeen een grote behoefte aan vrijheid om licenties te sluiten met zich meebrengt. Andere beperkingen weerspiegelen echter belangen van algemene en fundamentele aard dat contractuele afwijking daarvan niet juist zijn. Het verdient derhalve volgens de commissie auteursrecht aanbeveling wettelijk te bepalen dat van dergelijke beperkingen contractueel niet kan worden afgeweken. Denkbaar is dat in de praktijk in overleg tussen organisaties van belanghebbenden standaardovereenkomsten tot stand komen; de overheid kan daarbij een rol spelen, al dan niet via het instrument van de standaardregeling (zie artikel 6:214 Burgerlijk Wetboek).

4 TECHNISCHE BESCHERMINGSMAATREGELEN EN REGELS VOOR BESCHERMING VAN INFORMATIE OVER ELEKTRONISCH BEHEER VAN RECHTEN

4.1 Problematiek

4.1.1 *Algemeen*

Technische voorzieningen, zoals passwords, smartcards, encryptie en decoders, zullen bij nieuwe media een belangrijke aanvullende rol kunnen spelen bij bescherming. Zij vormen als het ware een feitelijke beschermingslaag. Deze voorzieningen kunnen worden aangewend om zowel de toegang tot het beschermd materiaal te reguleren als het gebruik dat ervan wordt gemaakt. Tevens wordt door rechthebbenden en producenten van afspelen en opname-apparatuur gewerkt aan digitale watermerken op beschermd materiaal, met het oog op informatie omtrent de aard van het materiaal, de rechthebbenden en de authenticiteit van het materiaal en licentievoorwaarden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om equivalenten aan ISBN-nummers: digital object identifiers. Gevraagd wordt om bescherming tegen het omzeilen en verwijderen van deze technische voorzieningen.

De toepassing van deze voorzieningen staat nog in de kinderschoenen. Niettemin zullen vragen rijzen in verband met bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de betekenis van de wettelijke beperkingen op de rechten, de verhouding met reeds bestaande regels over technische voorzieningen en de invloed op de mededingingsverhoudingen. Gewaarschuwd wordt voor verstoring van het auteursrechtelijk evenwicht door het creëren van een nieuwe, extra bescherming.

Regels over soortgelijke voorzieningen zijn thans reeds opgenomen in onder meer het Wetboek van Strafrecht, de Wet op de Persoonsregistraties en de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen. Naar aanleiding van EG-richtlijn 91/250 bevat artikel 32a Aw een strafrechtelijke bepaling over het verwijderen en ontwijken van een technische voorziening die voorziet in bescherming van beveiliging van computerprogrammatuur. Op grond van de zorgvuldigheidsnormen achtte de rechter het vervaardigen en leveren van apparatuur om een gecodeerd abonnee-omroepsignaal te kraken onrechtmatig⁴².

4.1.2 *WIPO-verdragen*

Op de diplomatieke conferentie van december 1996 is overeenstemming bereikt over nieuwe regels op dit terrein. In beide verdragen zijn twee identieke bepalingen opgenomen (artikelen 11 en 12 WAV respectievelijk 18 en 19 WUF). De artikelen 11 WAV en 18 WUF zien in algemene zin op de juridische bescherming tegen omzeiling van technische maatregelen die beveiliging bieden tegen inbreuk. De artikelen 12 WAV en 19 WUF – die veel gedetailleerder zijn – zien op bescherming tegen het met oogmerk van inbreuk verwijderen of wijzigen van elektronisch aangehechte informatie over het beheer van rechten, namelijk over identificatie van beschermd materiaal, rechthebbenden en licentievoorwaarden.

⁴²Hof Amsterdam, 2 mei 1991, Mediaforum 1991, p. B73 (Ten Electronics/Esselte).

Bij deze artikelen is een verklaring aangenomen dat lidstaten deze bepaling(en) niet zullen invoeren om een verplichting op te leggen dat uitoefening van rechten niet mogelijk is zonder dat voorzien is in een elektronisch systeem van beheer van rechten.

4.1.3 *EG-richtlijnvoorstel (artikelen 6 en 7)*

In artikel 7 van het voorstel is de WIPO-bepaling inzake het elektronisch rechtenbeheer vrijwel identiek overgenomen. Bovendien is deze bepaling van overeenkomstige toepassing op de materie geregeld in EG-richtlijn 96/9. De bescherming van technische maatregelen is in vergelijking met de WIPO-bepaling veel meer in detail geregeld. De lidstaten dienen volgens artikel 6 van het voorstel passende rechtsbescherming te bieden tegen inrichtingen en het verlenen van diensten die op ongeoorloofde wijze het onwerkzaam maken van technische maatregelen die dienen ter bescherming van het auteursrecht, de naburige rechten en de rechten voorzien in EG-richtlijn 96/9 mogelijk of makkelijker maken. Deze bepaling is beperkt tot inrichtingen of het verlenen van diensten die buiten het onwerkzaam maken van de technische bescherming slechts een beperkt doel of nut van commerciële betekenis hebben.

De Europese Commissie heeft op 9 juli 1997 een voorstel ingediend voor een richtlijn terzake van de juridische bescherming van diensten die op voorwaardelijke toegang zijn gebaseerd en daaruit bestaan⁴³. Met deze diensten wordt bedoeld op omroepdiensten (waaronder pay-per-view en abonnee-tv) en informatiemaatschappij-diensten (diensten van access- en serviceproviders en on demand-diensten), waarbij toegang afhankelijk is van voorafgaande individuele toestemming. Voorwerp van bescherming is de technische maatregel voorzover die dient om toegang te reguleren. Op grond van het voorstel zal de nationale wetgever nadere regels moeten stellen die het vervaardigen, verhandelen en importeren van technische omzeilings- en ontzorgingsapparatuur onrechtmatig verklaren.

4.2 **Standpunt**

4.2.1 *Technische beschermingsmaatregelen*

Verdedigbaar is dat reeds naar huidig recht de rechter bescherming zal bieden tegen onrechtmatig omzeilen van technische bescherming. De WIPO-verdragen noodzaken niet tot nieuwe wetgeving. De bepaling uit het EG-richtlijnvoorstel heeft echter een ander karakter. De Europese Commissie zal geen genoegen nemen met een verwijzing naar bestaande rechtspraak.

Het is in de eerste plaats de vraag in hoeverre hier sprake is van een materie die regeling behoeft in het kader van auteursrecht en naburige rechten. Voorzieningen als bedoeld in artikel 6 lenen zich ook voor andere doeleinden dan bescherming van uitsluitende rechten. De commissie auteursrecht heeft een voorkeur voor het formuleren

⁴³Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de juridische bescherming van diensten die op voorwaardelijke toegang gebaseerd zijn of daaruit bestaan (COM(97) 356 def., Publ. EG 16 oktober 1997, C 314/7).

van algemene en technologieneutrale regels waarin met het doel van omzeiling wordt rekening gehouden maar waarin tevens een evenwicht wordt beoogd met de andere bij toegang tot informatie betrokken belangen, zoals de belangen van rechtmatige gebruikers. Het EG-richtlijnvoorstel lijkt lidstaten de vrijheid te laten een dergelijke regeling te maken en lijkt lidstaten niet te verplichten deze materie in de Auteurswet te regelen. Bovendien laat het lidstaten vrij passende rechtsbescherming te bieden bij wege van strafrecht, privaatrecht of ongeoorloofde mededinging.

Bij nadere regeling vallen volgens de commissie auteursrecht de volgende uitgangspunten te hanteren:

- Niet reeds het omzeilen of verwijderen van de technische beschermingsmaatregel is onrechtmatig. Omzeiling of verwijdering kan immers legitieme redenen hebben. Slechts die handeling die geschiedt met het oogmerk van inbreuk op rechten is onrechtmatig. De regeling terzake van de technische beschermingsmaatregelen dient het auteursrechtelijk evenwicht te weerspiegelen.
- Onrechtmatig is niet slechts het daadwerkelijk omzeilen of verwijderen van de technische beschermingsmaatregel met het genoemde oogmerk. Ook het vervaardigen of verhandeling van de inrichting waarmee omzeiling of verwijdering wordt mogelijk gemaakt of het verrichten van de dienst van omzeiling of verwijdering zou onder de regeling dienen te vallen, mits dezelfde voorwaarden gelden als hiervoor onder het eerste gedachtenstreepje zijn verwoord.
- Oogmerk van inbreuk is niet reeds aanwezig bij apparatuur die in de praktijk in hoofdzaak wordt gebruikt en is bedoeld voor legitieme doeleinden, zoals fotokopieerapparatuur, tekstverwerkingsprogrammatuur en de huis-, tuin- en keuken personal computer. Anderzijds zou niet het louter voor de vorm toevoegen van applicaties aan een ontoelaatbare inrichting of dienst het artikel buiten toepassing moeten laten.
- Van toepassing zijnde regels, waaronder EG-richtlijn 91/250, dienen op elkaar te zijn afgestemd. Gebruik van de in andere regels bedoelde voorzieningen mag niet via een omweg het auteursrechtelijk evenwicht verstoren.
- De bepaling kan zich uitstrekken tot zowel maatregelen die zijn bedoeld om het gebruik van het beschermd materiaal te reguleren (antikopieersystemen) als maatregelen die de toegang tot het beschermd materiaal verhinderen.
- Regels dienen mede te zijn gericht op bescherming van een gezonde mededinging en erkenning van legitieme aanspraken van gebruikers en fabrikanten van legitieme opname-, verwerkings- en afspeelapparatuur.

4.2.2 *Elektronisch beheer van rechten*

De WIPO-verdragsbepalingen en het EG-richtlijnvoorstel bevatten regels die ook naar huidig Nederlands recht zouden gelden op grond van onrechtmatige daad en ongeoorloofde mededinging en wellicht ook merkenrecht en persoonlijkheidsrechten. Om dezelfde reden als hiervoor uiteengezet, behoeft geen principieel bezwaar te bestaan tegen het overnemen van deze bepalingen. Daarbij gelden niettemin dezelfde kanttekeningen als hiervoor aangegeven.

Voorts merkt de commissie auteursrecht op dat het initiatief tot ontwerp en gebruik van de hier bedoelde voorzieningen dient uit te gaan van belanghebbende partijen. Rechthebbenden enerzijds en producenten van programmatuur en opname-, verwerkings- en afspeelapparatuur anderzijds dienen het initiatief te nemen tot het maken van afspraken over het gebruik van zo mogelijk gestandaardiseerde voorzieningen. Daarvan is overigens op verschillende terreinen sprake. De overheid zou op deze ontwikkelingen niet een voorschot moeten nemen. In dit verband verdient volgens de commissie auteursrecht de verklaring die is aangenomen bij de WIPO-bepalingen steun.

5 OVERIGE ONDERWERPEN

5.1 Algemeen

Het EG-richtlijnvoorstel bestrijkt slechts een deel van de problematiek van het auteursrecht en de nieuwe media. In de voorgaande hoofdstukken is reeds op een aantal van de niet door het voorstel bestreken onderwerpen gewezen, zoals het collectief beheer van rechten en de betekenis van wettelijke beperkingen in contractuele verhoudingen. In dit hoofdstuk komen de volgende kwesties aan de orde:

- de behoefte aan een aparte, nieuwe categorie van multimedialwerken (respectievelijk een aparte categorie van rechthebbenden);
- de vraag aan wie de nieuwe media-rechten toekomen;
- kwesties rond internationaal privaatrecht ("i.p.r.") bij (grensoverschrijdende) exploitatie via nieuwe media;
- de doorwerking van morele rechten op nieuwe media.

Het voorstel bevat ook enkele bepalingen die "horizontaal", dat wil zeggen van toepassing op de materie van de gehele richtlijn, van aard zijn, namelijk:

- handhaving van rechten; en
- overgangsrecht.

Ook op deze onderwerpen zal in dit hoofdstuk worden ingegaan.

5.2 Aparte categorie van multimedialwerken

5.2.1 *Problematiek*

De deels mediaspecifiek geformuleerde bepalingen van de Aw en de Wnr en het feit dat de wet niet overal rekening houdt met de mogelijkheid dat op een en dezelfde drager verschillende werken worden vastgelegd, verhouden zich slecht tot een belangrijk kenmerk van nieuwe media: convergentie. Voor de exploitatie van multimedialproducties is gepleit voor een nieuwe benadering. Producenten zien zich bij het verkrijgen van rechten om een multimedialwerk te maken geconfronteerd met een veelheid van rechten, tarieven en (moeilijk achterhaalbare) rechthebbenden op de verschillende soorten werken en prestaties die van de produktie deel moeten uitmaken. Bovendien bestaat, vaak door onduidelijke of onvolledige overeenkomsten, onzekerheid wie over de nieuwe media-rechten beschikt. Geopperd is dat een aparte categorie van werken of prestaties respectievelijk een aparte categorie van rechthebbenden wordt gecreëerd waarvoor aparte regels gelden. Voor het vastleggen en exploiteren van beschermd materiaal in een multimedialwerk zou een vergoedings- in plaats van een verbodsrecht moeten gelden en voor exploitatie van een multimedialwerk zou de producent een recht op eigen titel toekomen. Het in alle gevallen verkrijgen van voorafgaande toestemming zou prohibitief werken. Een verwant idee is dat marktplaatsen in het leven worden geroepen waarop rechthebbenden en gebruikers met elkaar contracteren. Een variant daarop zijn one-stop-shops of clearing houses, agenten of vertegenwoordigers met wie gebruikers contracteren over het gebruik van beschermd materiaal. Voor de rechten van onvindbare rechthebbenden is onder meer voorgesteld dat de rechter kan worden gevraagd vast te stellen dat de producent het redelijkerwijs

mogelijke heeft gedaan de rechthebbende te vinden en dat afdracht van een vergoeding plaatsvindt aan een door een collectieve organisatie te beheren fonds. Onder het huidige regime bestaan inderdaad aparte categorieën van werken, waarvoor bijzondere regels gelden, zoals computerprogrammatuur, filmwerken en boeken en tijdschriften. Op grond van de BC hebben filmproducenten bijzondere aanspraken. Naburige rechten voorzien in rechten op eigen titel voor fonogrammen- en filmproducenten. Het EG-richtlijnvoorstel bevat over dit vraagstuk geen bepalingen.

5.2.2 *Standpunt*

De hiervoor geschetste problemen zijn in wezen niet anders dan die waarmee uitgevers, filmproducenten en omroeporganisaties thans reeds kampen bij het maken van gewone boek-, film- en omroepproducties. Ook instellingen die zich toeleggen op het bewaren van beschermd materiaal hebben met deze problematiek te kampen. Het wettelijk regelen van een vergoedingsrecht voor rechthebbenden op werken of prestaties die deel uitmaken van een multimedialwerk, staat naar alle waarschijnlijkheid op gespannen voet met de BC en de CvR. Op zichzelf kan het in kwantitatief opzicht juist zijn dat het bij nieuwe media-producties problematischer is de benodigde toestemmingen te verkrijgen dan bij de traditionele media. Hiervoor (zie 2.6) is echter vastgesteld dat voor vormen van wettelijk verplicht collectief beheer bij nieuwe media minder aanleiding bestaat mede omdat nieuwe media meer mogelijkheden tot zelfregulering en individuele afrekening met zich brengen. Dat staat niet in de weg aan vormen van vrijwillig collectief beheer van rechten. Organisaties leggen zich inmiddels in toenemende mate toe op het collectief clearen van rechten voor multimedialwerken en gebruik van werken op Internet. Het is op dit moment aan de producenten, die daarbij immers het economisch belang hebben, om de nodige rechten te verkrijgen. Producenten kunnen garanties of vrijwaringen bedingen van degenen met wie zij contracteren. In de praktijk komt het voor dat collectieve organisaties de rechten van onbekende rechthebbenden garanderen of dat fondsen worden gevormd waaruit in een later stadium claims van rechthebbenden kunnen worden voldaan. Een rechter zal tenslotte niet spoedig een verbod van de gehele productie uitspreken indien één enkele licentie ontbreekt, de producent het redelijkerwijs noodzakelijke heeft gedaan om de rechten te verkrijgen en de mogelijkheid dat de rechthebbende zich in een later stadium alsnog meldt heeft ingecalculleerd en bij de exploitatie met persoonlijkheidsrechten is rekening gehouden⁴⁴.

Wat betreft de positie van de multimedialproducent geldt het volgende. Voor een werk dat is vastgelegd op een CD-ROM en dat bestaat uit verschillende werken en/of prestaties zal volgens de bestaande regels op verschillende gronden bescherming kunnen worden ingeroepen: het gewone auteursrecht (indien sprake is van een werk met een eigen, oorspronkelijk karakter dat het persoonlijk stempel van de maker draagt⁴⁵), het verzamelaarsauteursrecht (artikel 5 Aw), het filmauteursrecht (artikelen 45a e.v. Aw jo. 4 en 7a Wnr), het naburig filmproducentenrecht (artikel 7a Wnr), het auteursrecht voor

⁴⁴HR 5 januari 1979, NJ 1979, 339 (Heertje/Hollebrand).

⁴⁵Hoge Raad 4 januari 1991, NJ 1991, 608 (Van Dale/Romme).

databanken (op grond van EG-richtlijn 96/9) en het sui generis recht voor de producent van een databank (bescherming tegen het zonder toestemming opvragen en/of hergebruiken van substantiële delen van de databank indien het maken daarvan een substantiële investering heeft gevegd). Denkbaar is echter dat producenten een eigen recht genieten voor exploitatie van het multimedialwerk. In die situatie is echter reeds deels voorzien, namelijk door de regels inzake het filmauteursrecht, het verzamelaarsauteursrecht, het naburig filmproducentenrecht en de rechten op de databank die voortvloeien uit EG-richtlijn 96/9. Hoe deze rechten – die grotendeels berusten op internationaal vastgestelde regels – zich tot elkaar verhouden is een vraag die door de rechter moet en kan worden beantwoord.

Het onderscheidend karakter van het multimedialwerk schuilt vooralsnog in een technologiespecifiek element. De commissie auteursrecht ziet – mede gevoed door de wens dat in de wet wordt gestreefd naar technologie-onafhankelijke wet- en regelgeving – derhalve geen aanleiding op dit moment te adviseren een nieuwe werkcategorie of een aparte categorie van rechthebbenden te creëren.

Niettemin benadrukt de commissie auteursrecht dat de ontwikkeling van de techniek en de mogelijkheden die deze ontwikkeling biedt op langere termijn wellicht nopen tot een ander standpunt en het treffen van specifieke voorzieningen. De commissie auteursrecht raadt de overheid aan de ontwikkelingen nauwgezet te volgen en open te staan voor signalen van multimedialproducenten als die zouden duiden op onevenredige belemmeringen bij de totstandkoming van nieuwe multimedialproducten.

De ontwikkeling van one-stop-shops en clearing houses moet volgens de Europese Commissie vooralsnog aan de markt worden overgelaten; de commissie auteursrecht sluit zich daarbij aan. Auteursrechten en naburige rechten zijn verhandelbare rechten op een sterk in beweging zijnde markt. Op deze vormen van uitoefening van rechten zijn de regels van het nationale en Europese mededingingsrecht van toepassing. Ook voor rechthebbenden biedt aansluiting bij collectieve organisaties op vrijwillige basis in voorkomende gevallen een afdoende oplossing. Indien de overheid niettemin tot een specifieke regeling zou willen overgaan, dan zou daarbij het karakter van het multimedialwerk (entertainment, educatief, archivering of naslagfunctie) mogen meespelen. De problemen en behoeften rond het verkrijgen van toestemming kunnen immers van multimedialwerk tot multimedialwerk verschillen.

5.3 **Allocatie van rechten**

5.3.1 *Problematiek*

De vraag aan wie de nieuwe media-rechten eigenlijk toekomen, is bekend komen te staan als de kwestie van de allocatie van rechten. De kwestie kwam hiervoor reeds kort aan de orde. Veel nieuwe exploitatiemogelijkheden waren enkele jaren geleden nog niet te voorzien. De vraag rijst of en zo ja in hoeverre bestaande overeenkomsten van overdracht en licentie tussen bijvoorbeeld uitgever en auteurs of tussen fonogrammenproducenten en musici deze nieuwe exploitatiemogelijkheden omvatten en wie bevoegd is de nieuwe media-rechten uit te oefenen.

Zowel de Aw als de Wnr bieden de overdragende partij een zekere bescherming tegen onbedoeld en onvoorzien verlies van rechten (zie artikel 2 Aw jo. artikel 9 Wnr). Deze bescherming, die voor de naburige rechten niet is beperkt tot uitvoerende kunstenaars maar zich uitstrekt tot fonogrammen- en filmproducenten en omroeporganisaties én tot licenties, zou ook kunnen zijn gebaseerd op algemene regels van burgerlijk recht, zoals die terzake van de uitleg van overeenkomsten (artikel 6:248 BW), misbruik van omstandigheden (artikel 3:44 BW) of het zich voordoen van onvoorziene omstandigheden (artikel 6:258 BW). De kwestie werd actueel doordat dagbladuitgevers en journalisten strijden over de vraag of uitgave op Internet en opslag op een cd-rom een nieuwe, bij het sluiten van cao's nog niet voorziene exploitatievorm is. De Rechtbank te Amsterdam heeft onlangs beslist dat voor dergelijke handelingen extra betaald moest worden⁴⁶.

Artikel 9 lid 4 van het richtlijnvoorstel bevat een bepaling die ook betekenis heeft voor de allocatie van rechten. Daarin wordt bepaald dat binnen vijf jaar na inwerkingtreden van de richtlijn het richtlijnregime van toepassing zal zijn op alle bestaande overeenkomsten.

5.3.2 *Standpunt*

De opkomst van de nieuwe media heeft aan de behoefte tot bescherming van auteurs en uitvoerende kunstenaars geen afbreuk gedaan. Zij hebben recht op (een deel van) de opbrengst bij exploitatie via nieuwe media en aan hen komt in beginsel de beslissing tot exploitatie toe. Aan het beschermingsbeginsel (op grond van de Aw, Wnr of het algemeen burgerlijk recht) zou niet getornd moeten worden. Het is aan partijen om onderling een bevredigende regeling te treffen; het is ook in ieders belang dat te doen. In de praktijk blijken dergelijke regelingen vaak tussen collectieve organisaties tot stand te komen. Bij gebreke aan een afspraak zal eventueel de rechter, die rekening kan houden met alle omstandigheden van het geval waaronder de aard en hoedanigheid van de partijen, moeten uitmaken aan wie de rechten toekomen. De hiervoor genoemde uitspraak van de Rechtbank Amsterdam vormt hiervan een voorbeeld.

Op de bepaling van artikel 9 lid 4 van het richtlijnvoorstel wordt hierna in par. 5.6 ingegaan.

5.4 **Toepasselijk recht**

5.4.1 *Problematiek*

Het bij uitstek grensoverschrijdend karakter van digitaal netwerkverkeer roept voor het auteursrecht en de naburige rechten de vraag op welk recht in internationale rechtsverhoudingen van toepassing is. Drie onderdelen blijven in dit bestek geheel buiten beschouwing: de bepaling van de bevoegde rechter, de erkenning en tenuitvoerlegging van uitspraken van rechters in een ander land dan het land waar de uitspraak is gedaan en het

⁴⁶Rechtbank Amsterdam 24 september 1997, Informatierecht/AMI 1997 p. 194.

strafrecht⁴⁷. In dit onderdeel wordt slechts aandacht besteed aan de kwestie van het toepasselijk burgerlijk recht.

De regels kunnen van land tot land uiteenlopen. Dat geldt ook voor andere regels van het i.p.r. op basis waarvan het toepasselijk recht wordt bepaald. Bij internationale netwerksituaties is het mogelijk dat het recht van meerdere landen van toepassing is mede omdat inbreuk zich tegelijkertijd in al die landen voordoet. Omdat Internet op dit moment territoriaal niet valt op te splitsen, is aannemelijk dat men zich in theorie moeten houden aan het recht van alle landen waar het netwerk toegankelijk is. Deze problematiek is overigens niet uniek voor het auteursrecht en ook niet uniek voor Internet.

De BC voorziet in regels wie onder welke omstandigheden rechten kan claimen. De BC gaat uit van het territorialiteitsbeginsel: nationale wetten gelden voor feiten die zich binnen het rechtsgebied van het betreffende land hebben voorgedaan, dat is doorgaans ook het land waar het geschil aan de rechter wordt voorgelegd. De BC regelt slechts internationale situaties: in het land van oorsprong is door onderdanen geen rechtstreeks beroep op het verdrag mogelijk, daarbuiten wél. De BC bepaalt dat onderdanen van aangesloten staten rechten kunnen claimen in andere staten (gelijkstellingsbeginsel of beginsel van nationale behandeling) waarbij de verdragen minimumrechten voorschrijven. De CvR en de Conventie van Geneve bevatten overeenkomstige regels terzake van (de prestaties van) uitvoerende kunstenaars, fonogrammenproducenten en omroeporganisaties.

Rechthebbers uit landen die niet zijn aangesloten bij de BC komen voor bescherming in aanmerking als hun werken voor het eerst in een wel aangesloten land zijn gepubliceerd. Een vergelijkbare mogelijkheid wordt geboden in verband met het vertonen van bioscoopfilms. Voor naburig rechthebbers zijn overeenkomstige regels gegeven. De ratio van dergelijke bepalingen ligt mede in bescherming van de uitgave of prestatie op verdragsstatelijk territorium. De vraag is echter hoe in een digitale netwerkomgeving kan worden bepaald op welke plaats een dergelijk feit zich voordoet.

Op de diplomatieke conferentie van december 1996 werd voor het auteursrecht gepoogd de regeling over de plaats van eerste publicatie toe te passen op netwerksituaties. Die poging is echter gestrand. Men kon geen sluitende definitie vinden van de plaats van elektronische publicatie.

EG-richtlijn 93/83 schrijft voor dat satellietomroep ook een vorm van openbaarmaking is en dat het op die openbaarmaking toepasselijke recht het recht is van het land waaruit de opstraling plaatsvindt: het country-of-origin beginsel. De regels geldt voor zowel het auteursrecht als de naburige rechten. De Europese Commissie was voorstander van doortrekking van deze regel – geïnspireerd door EG-richtlijn 89/552 (Televisie zonder grenzen) – naar andere terreinen van het auteursrecht. In het voorstel komt dit echter niet terug.

⁴⁷Zie voor deze kwesties de Handelingen van de Nederlandse Juristenvereniging, 128e jaargang/1998-I, inzake Recht en Internet, met name de preadviezen van Prof. mr M.V. Polak en Prof. mr Y. Buruma.

5.4.2 *Standpunt*

Het grensoverschrijdend karakter van transacties en andere rechtsverhoudingen roept niet alleen voor het auteursrecht vragen op rond welk recht van toepassing is. Bij kwesties rond ongeoorloofde mededinging, inbreuk op andere rechten van intellectuele eigendom, elektronische handel en strafrechtelijke aangelegenheden, zoals kinderporno en racistische uitingen spelen dezelfde vragen. De eerst voor de hand liggende gedachte voor een oplossing zou zijn een verdrag voor het Internet. Die optie is op korte termijn vooralsnog weinig realistisch. Internationaal bestaat er nauwelijks steun voor. Bovendien kan terecht de vraag worden gesteld waarin Internet zich onderscheidt van bestaande media die tot grensoverschrijdende conflicten leiden, zoals omroep. Zolang een Internet-verdrag nog niet tot de mogelijkheden behoort, zal het bestaande i.p.r. voor oplossingen moeten zorgen.

Het bestaande i.p.r. terzake van rechten van intellectuele eigendom gaat uit van het territoriaal beperkte karakter van deze rechten. Dat wil zeggen dat lidstaten in beginsel zelf bepalen welke handelingen inbreukmakend zijn en met welke middelen daartegen kan worden opgetreden. De BC verwijst voor die vragen naar het recht van het land waar bescherming wordt ingeroepen: dit is doorgaans het recht van de plaats(en) van schadelijke inwerking. Deze benadering is internationaal het meest aanvaard ook al leidt dit in extremis tot mogelijke toepassing van het recht van alle landen waarin beschermd materiaal toegankelijk wordt gemaakt. Die benadering is in zoverre niet onredelijk omdat het in de gegeven omstandigheden nu eenmaal voorzienbaar is dat een handeling in al die lidstaten een schadelijke inwerking kan hebben. Deze problematiek is overigens niet uniek voor het auteursrecht en ook niet uniek voor Internet.

Indien men zou willen uitgaan van toepasselijkheid van alleen het recht van de country-of-origin, wordt vaak gewezen op het gevaar van vrijhavens waaruit zonder enige sanctie beschermd materiaal op netwerken kan worden aangeboden. Internationale structuren zullen dan moeten worden aangewend om outsiders te dwingen zich te conformeren aan internationale regelgeving.

De meest praktische en vanuit het oogpunt van het subsidiariteitsbeginsel beste benadering is vooralsnog dat wordt gestreefd naar verdere eenmaking van het materiële recht, bij voorkeur op mondiale schaal (in het verband van de WIPO en/of in het verband van de World Trade Organisation, WTO). In vergelijking met andere rechtsgebieden is van harmonisatie in het auteursrecht al in vergaande mate sprake. Veel landen zijn aangesloten bij de internationale verdragen, met name de BC en het WTO/TRIPs-verdrag. In EG-verband is bovendien sprake van nog verder gaande harmonisatie tussen een vijftiental lidstaten door de vijf reeds bestaande richtlijnen en dat proces wordt met het aanhangige richtlijnvoorstel nog versterkt. Tegelijkertijd roept dat een probleem op van geheel andere orde, namelijk in hoeverre Nederland hecht aan ruimte waarin het een eigen beleid op het gebied van het auteursrecht kan bepalen. Voor een keuze voor nationale wetgeving bestaat steeds minder ruimte. Die ruimte is beperkt tot gevallen waarin van grensoverschrijdende effecten niet of nauwelijks sprake is en waar essentiële waarden in het geding zijn.

Aparte aandacht verdient de mogelijkheid van zelfregulering. Vaak bestaat de mogelijkheid dat partijen zelf de inhoud van hun rechtsverhouding bepalen, waaronder de aanwijzing van het toepasselijk recht. Komen partijen er onderling niet uit, dan gelden de

gewone verwijzingsregels. Tegelijkertijd wordt gewaarschuwd voor de mogelijkheid dat deze contractsvrijheid afbreuk doet aan wettelijk verankerde normen tot bescherming van de zwakkere wederpartij en het in het auteursrecht nagestreefde evenwicht tussen de verschillende belangen. Gewaarborgd dient te worden dat dwingend recht niet opzij kan worden gezet door contractuele afspraken.

Het country-of-origin beginsel is niet neergelegd in het richtlijnvoorstel, zodat het schijnt dat de Europese Commissie is teruggekomen op haar aanvankelijke voorkeur. Volgens de commissie auteursrecht verdient het beginsel steun maar dan slechts bij brede harmonisatie van regelgeving. Daarvan is op dit moment nog geen sprake in mondiaal verband. Bovendien biedt het beginsel op zich geen oplossing voor andere kwesties, zoals de wijze waarop de oorsprong moet worden vastgesteld bij het verzenden van informatie van de informatieproducent naar de tussenpersoon en hoe de simultane of opeenvolgende verzending via verschillende tussenpersonen moet worden geduid. Het beginsel biedt evenmin een oplossing voor andere kwesties, zoals het verveelvoudigingsrecht, de vraag aan wie rechten toekomen en morele rechten.

5.5 Handhaving

5.5.1 *Problematiek*

Internationale regels over handhaving van rechten zijn schaars. Juist op het gebied van het auteursrecht en andere rechten van intellectuele eigendom vormen de artikelen 41 e.v. TRIPs-verdrag een uitzondering. In de EG gelden voorts regels voor bestrijding van piraterij afkomstig van buiten de EG⁴⁸. De Nederlandse wetgeving heeft – op wijziging van enkele strafrechtelijke regels na⁴⁹ – betrekkelijk weinig invloed ondervonden van deze regels. In de voorbereiding op de diplomatieke conferentie van december 1996 is voorgesteld de TRIPs-bepalingen over handhaving in de nieuwe verdragen in te voegen. Dat voorstel is niet aanvaard. In plaats daarvan is in een algemeen aanvaarde instructienorm in beide WIPO-verdragen opgenomen die is ontleend aan artikel 41 TRIPs-verdrag. Deze algemene norm is uitgewerkt in artikel 8 van het richtlijnvoorstel.

5.5.2 *Standpunt*

Over de precieze betekenis van deze bepaling zou meer duidelijkheid moeten worden verschaft. Artikel 8 bevat geen middelen tot handhaving die specifiek zijn gericht op inbreuk op rechten in de informatiemaatschappij. Het is dus aan de lidstaten om te bezien of daarvoor specifieke middelen nodig zijn. De praktijk moet de gelegenheid krijgen ervaring op te doen met de bestaande bepalingen. Vooralsnog lijkt de Nederlandse wetgeving aan artikel 8 te voldoen. In artikel 8 lid 2 is een aantal volgens de toelichting

⁴⁸Verordening van de Raad tot vaststelling van maatregelen om het in het vrije verkeer brengen, de uitvoer, de wederuitvoer en de plaatsing onder een schorsingsregeling van nagemaakte of door piraterij verkregen goederen te verbieden, d.d. 22 december 1994 (Publ. EG L 341/8 d.d. 30 december 1994).

⁴⁹Zie TK 25.474 terzake van het wetsvoorstel tot aanpassing van de Aw en de Wnr op grond van de in noot 43 genoemde Verordening en het TRIPs-verdrag.

van de Europese Commissie privaatrechtelijke rechtsmiddelen opgesomd: schadevergoeding, verbod en inbeslagneming van inbreukmakend materiaal. Zowel de Aw als de Wnr bevatten regels te dier zake.

Artikel 8 strekt er klaarblijkelijk ook toe een behoorlijke toegang tot de rechter te verzekeren. Niet aannemelijk is dat deze bepaling is bedoeld het bestaande beleid terzake van opsporing en vervolging te bepalen of te beïnvloeden. Daarover zou duidelijkheid moeten worden verkregen.

5.6 Overgangsrecht in het EG-richtlijnvoorstel (artikel 9)

5.6.1 *Problematiek*

Artikel 9 van het EG-richtlijnvoorstel bevat bepalingen over de toepassing in de tijd van de richtlijn. Het voorstel volgt in de eerste twee paragrafen het systeem dat ook in andere EG-richtlijnen is gevolgd, namelijk dat van terugwerkende kracht geen sprake is en dat de richtlijnbevestigingen slechts betekenis hebben voor toekomstige exploitatiehandelingen en overeenkomsten (artikel 9 lid 2 EG-richtlijn 91/250; artikel 13 leden 2 en 6 EG-richtlijn 93/83; artikel 10 EG-richtlijn 93/98; artikel 14 lid 4 EG-richtlijn 96/9). Lid 3 bouwt daarop voort en drukt eveneens een algemeen aanvaard rechtsbeginsel uit, namelijk het primaat van het beginsel van rechtszekerheid. Lid 4 – waarop reeds in 5.2.1 is ingegaan – wijkt evenwel fundamenteel van de daaraan voorafgaande paragrafen af. Overeenkomsten betreffende exploitatie vallen van rechtswege onder het regime van de richtlijn vijf jaar na inwerkingtreding. Het is niet aanstonds duidelijk om welke reden deze bepaling is voorgesteld en wie erom heeft gevraagd. Bovendien is de betekenis ervan ongewis.

5.6.2 *Standpunt*

Uit een oogpunt van rechtszekerheid en met toepassing van het beginsel van verbod van terugwerkende kracht zijn de drie eerste paragrafen aanvaardbaar en in lijn met eerder gekozen oplossingen. Het probleem vormt de vierde paragraaf. Voor toepassing van de richtlijn op overeenkomsten die ontstaan na inwerkingtreding van de richtlijn is zij niet nodig. Problemen ontstaan voor overeenkomsten die reeds op dat moment bestaan. Het gevaar dreigt dat aan het beschermingsbeginsel zoals dat thans is neergelegd in artikel 2 Aw en artikel 9 Wnr afbreuk wordt gedaan. Is immers bedoeld dat overeenkomsten die betrekking hebben op alle exploitatiemogelijkheden die op het moment van sluiten van de overeenkomst bekend waren zich ook – van rechtswege – zullen uitstrekken tot die mogelijkheden die door het richtlijnvoorstel worden omvat (zoals de on-demand-systemen)? Moeten partijen opnieuw onderhandelen en zo ja kunnen de onderhandelingen zich beperken tot bepaalde onderdelen van de overeenkomst? Alvorens definitief stelling te kunnen nemen, zou duidelijkheid moeten komen over de volgende kwesties:

- welke overeenkomsten vallen niet onder het begrip overeenkomsten tot exploitatie?
- vallen overeenkomsten tot overdracht – die immers geen duurovereenkomsten behoeven te zijn – ook onder het begrip overeenkomsten tot exploitatie?
- welk gevolg heeft artikel 9 lid 4 voor andere vormen van overgang van rechten dan overdracht?

- vallen ook overeenkomsten tot overdracht en licentie of een lastgeving of opdracht aan collectieve organisaties onder lid 4?

5.7 Morele rechten

5.7.1 *Problematiek*

Morele rechten bieden auteurs de mogelijkheid zich op grond van de Aw te verzetten tegen het verwijderen van naamsvermeldingen, tegen wijzigingen in het werk of tegen verminking van het werk. Morele rechten van auteurs zijn verankerd in de BC.

Uitvoerende kunstenaars komen morele rechten toe op grond van de Wnr. Het WUF biedt uitvoerende kunstenaars bescherming. Morele rechten beogen de integriteit van het werk en de maker te beschermen. De wet bepaalt dat van deze rechten afstand kan worden gedaan, met uitzondering van het recht zich tegen verminking van het werk of de uitvoering te verzetten. De algemene regels over onrechtmatige daad werken aanvullend.

Bij nieuwe media is sprake van een toegenomen technische manipuleerbaarheid van beschermd materiaal. Dat leidt tot twee vragen:

- a. Bieden bestaande regels voldoende mogelijkheden tegen ongewenste manipulatie op te treden?
- b. Vormen morele rechten geen ongewenste belemmeringen voor benutting van de technische mogelijkheden?

De regeling van morele rechten binnen de EG vertoont van lidstaat tot lidstaat weinig verschillen, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk en Ierland. De Europese Commissie heeft vanuit het perspectief van de werking van de interne markt in de Bekendmaking gesteld dat de tijd nog niet rijp is voor nadere maatregelen.

5.7.2 *Standpunt*

Het is op dit moment nog onduidelijk welke invloed nieuwe media zouden hebben op de aantasting van beschermd materiaal, maker en uitvoerend kunstenaar. De bestaande bepalingen zijn mede als gevolg van de daarin opgenomen redelijkheidstoets het gevolg van een zekere afweging van belangen. Bovendien zijn de bepalingen technologie-neutraal geformuleerd. Hun betekenis blijft dus niet beperkt tot bepaalde media en de rechter heeft de vrijheid ze ook bij nieuwe media toe te passen. Tegelijkertijd zouden nieuwe of strengere regels de ontwikkeling van de toepassingsmogelijkheden van nieuwe media niet onnodig moeten belemmeren. Op dit moment bestaat volgens de commissie auteursrecht geen aanleiding nieuwe morele rechten te scheppen of bestaande af te schaffen.

LITERATUURSELECTIEBoekwerken; monografieën

- ALAI Study Days, Copyright in Cyberspace, Copyright and the Global Information Infrastructure, Amsterdam 4-8 juni 1996, Marcel Dellebeke (ed.), Otto Cramwinckel 1997
- Auteursrechtelijke aspecten van preserving van elektronische publicaties, Instituut voor Informatierecht, IVIR Rapporten 7, 1998
- A. Beunen, Digitale manipulatie van beeldmateriaal: grenzen aan de grenzeloosheid, ITeR-reeks no. 6, Samsom Bedrijfsinformatie bv, Alphen aan den Rijn/Diegem 1997
- M. de Cock Buning, Auteursrecht en informatietechnologie, Otto Cramwinckel Uitgever Amsterdam 1998
- Contracts and Copyright Exemptions, Instituut voor Informatierecht, 1997
- S. Gerbrandy, Kort commentaar op de Auteurswet 1912, Gouda Quint Arnhem 1988
- E.J. Dommering/P.B. Hugenholtz (ed.), Protecting Works of Fact, Kluwer Law and Taxation Publishers Deventer/Bostonk 1991
- S.J.H. Gijrath e.a. (red.), Intellectueel eigendom in digitaal perspectief, Alphen aan den Rijn - Samsom - 1996
- F.W. Grosheide, Auteursrecht op maat (diss. Utrecht), Deventer - Kluwer - 1986
- Handelingen Nederlandse Juristen-Vereniging, 128e jaargang/1998-I, Recht en Internet (preadviezen van prof. dr A.W. Koers, prof. mr M.V. Polak, prof. mr Y. Buruma en mr P.B. Hugenholtz);
- P.B. Hugenholtz, Auteursrecht op informatie (diss. Amsterdam UvA), Deventer - Kluwer - 1989
- P.B. Hugenholtz (ed.), The future of copyright in a digital environment, Kluwer Law International - The Hague, London, Boston - 1996
- Liability for On-line Intermediaries, Instituut voor Informatierecht, Amsterdam - 1997
- A.A. Quaedvlieg, Auteursrecht op techniek (diss. Nijmegen), Zwolle - W.E.J. Tjeenk Willink - 1987
- S. Ricketson, The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886-1986, London, Centre for Commercial Studies, Deventer, Kluwer 1987
- J.M.B. Seignette, Exploitatie en clearance van intellectuele eigendomsrechten in een digitale omgeving, ITeR-reeks no. 10, Samsom Bedrijfsinformatie Alphen aan den Rijn/Diegem 1998
- J.H. Spoor/D.W.F. Verkade, Auteursrecht, tweede druk 1993, Kluwer Deventer;

- D.J.G. Visser, Auteursrecht op toegang (de exploitatierechten van de auteur in het tijdperk van digitale informatie en netwerkcommunicatie), 1997 - VUGA Uitgeverij b.v. - 's Gravenhage
- D.J.G. Visser, Auteursrechtvergoedingen in Europa en de VS, ITeR-reeks no. 2, Samsom Bedrijfsinformatie bv Alphen aan den Rijn/Diegem 1996
- D.J.G. Visser, Naar een multmediabestendig auteursrecht, ITeR-reeks no. 10, Alphen aan den Rijn/Diegem 1998

Tijdschriftartikelen

- E.J. Arkenbout, Nieuwe verdragen over auteursrecht en naburige rechten, Informatierecht/AMI 1998 p. 67
- R.L. du Bois, Enkele gedachten over artikel 9 van de Berner Conventie, Informatierecht/AMI 1997 p. 3
- J.E. Cohen, Some Reflections on Copyright Management Systems and Laws Designed to Protect Them, Berkeley Technology Law Journal (12) 1997-1 p. 178
- J. Corbet, De ontwerp-richtlijn van 10 december 1997 over het auteursrecht en de naburige rechten in de Informatiemaatschappij, Informatierecht/AMI 1998 p. 93
- A.N. Dixon/L.C. Self, Copyright Protection for the Information Superhighway, EIPR 1994 p. 465
- A.N. Dixon/M.F. Hansen, The Berne Convention Enters the Digital Age, EIPR 1996 p. 604
- E.J. Dommering, het auteursrecht spoelt weg door het elektronisch vergiet. Enige gedachten over de naderende crisis van het auteursrecht, Computerrecht 1994-3 p. 109
- E.J. Dommering, Internet: een juridische plaatsbepaling van een nieuw communicatieproces, Computerrecht 1996 p. 210
- C.E. Drion/J.J. Linnemann, Aansprakelijkheidskwesties en andere uitdagingen van het Internet aan de nationale rechtsorde, NJB 1996 p. 1734
- N. Elkin-Koren, Copyright Policy and the Limits of Freedom of Contract, Berkeley Technology Law Journal (12) 1997-1 p. 93
- Th. Dreier, Copyright in the age of electrocopying, Informatierecht/AMI 1994 p. 3
- P.E. Geller, The Universal Electronic Archive: Issues in International Copyright, IIC Vol. 25 (1994) p. 54
- J.C. Ginsburg, Global Use/Territorial Rights: Private International Law Questions of the Global Information Infrastructure, Journal of the Copyright Society of the U.S.A. (42) 1995 p. 320
- P. Goldstein, Copyright and its substitutes, Wisconsin Law Review 1997 p. 865

- F.W. Grosheide, Enkele kanttekeningen bij het WIPO Copyright Treaty 1996, *Informatierecht/AMI* 1997 p. 74
- T.I. Hardy, Contracts, Copyright and Preemption in a Digital World, *Richmond Journal of Law & Technology* 1 (1995)
- M. Hart, The Proposed Directive for Copyright in the Information Society: Nice Rights, Shame about the Exceptions, *EIPR* 1998 p. 169
- P.B. Hugenholtz, Het auteursrecht, het internet en de informatiesnelweg, *NJB* 1995 p. 513
- P.B. Hugenholtz, De WIPO-verdragen: Ongeregeld goed, *Informatierecht/AMI* 1997 p. 79
- J. Jonkers, Buma en het Internet, *Informatierecht/AMI* 1997 p. 54
- M.T.M. Koedooder, Recycling in de populaire muziek. De juridische implicaties van sound sampling, *Informatierecht/AMI* 1994 p. 131
- S.A. Klos/E.J. Arkenbout, Multimedia in auteursrechtelijk perspectief, in *Financiering en aansprakelijkheid* (red. S.C.J.J. Kortmann e.a.), Zwolle 1994 p. 361
- K. Koelman, De overdracht overdacht. Artikel 2 Auteurswet en de elektronische rechten, *Informatierecht/AMI* 1998 p. 69
- J.I. Krikke, Auteursrecht in de maat, *Informatierecht/AMI* 1995 p. 103
- S. von Lewinski, A Successful Step towards Copyright and Related Rights in the Information Age: The New E.C. Proposal for a Harmonisation Directive, *EIPR* 1998 p. 135
- J. Litman, The Exclusive Right to Read, *Cardozo Arts and Entertainment Law Journal* (13) 1994 p. 29
- J. Litman, The Public Domain, *Emory Law Journal*, Vol. 39 (1990) p. 965
- M.A. O'Rourke, Copyright Preemption After the ProCD Case: A Market-Based Approach, *Berkeley Technology Law Journal* (12) 1997-1 p. 53
- J. Phillips, The Diminishing Domain, *EIPR* 1996-8 p. 429
- A.A. Quaedvlieg, Een multiple personality syndron in het i.p.r.: wie is auteursrechthebbende? *Informatierecht/AMI* 1997 p. 161
- J.H. Reichman, Electronic Information Tools - The Outer Edge of World Intellectual Property Law, *IIC Vol.* 24 1993 p. 446
- J. Reinbothe/M. Martin-Prat/S. von Lewinski, The New WIPO Treaties: A First Résumé, *EIPR* 1997 p. 171
- Th.A.M. Richard, Naar een economische benadering van het auteursrecht op Internet, *NJB* 1996 p. 957
- D.W.F. Verkade/D.J.G. Visser, Internet, en de auteur en de uitgever als informatieproducenten, *NJB* 1996 p. 1724
- Th.C. Vinje, A Brave New World of Technical Protection Systems: Will There Be Room For Copyright? *EIPR* (19) 1996-8 p. 431
- Th.C. Vinje, All's Not Quiet on the Berne Front, *EIPR* 1996 p. 585

- Th.C. Vinje, The New WIPO Copyright Treaty: A Happy Result in Geneva, EIPR 1997 p. 230
- D.J.G. Visser, De elektronische kopie en het reprorecht, Computerrecht 1993 p. 7
- D.J.G. Visser, Gebruik van CD-ROM's in netwerken en het auteursrecht, Computerrecht 1994 p. 193

Overheidsrapportages

- Copyright and the Information Highway, Final report of the subcommittee on copyright, March 1995
- Europese Commissie, Groenboek over auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij, d.d. 19 juli 1995, COM(95)382 def.
- Europese Commissie, Vervolg op het Groenboek over auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij, d.d. 20 november 1996, COM(96)568 def.
- Exposure '94, A proposal of the new rule on intellectual property for Multimedia, Institute of Intellectual Property, february 1994; A report on discussions by the working group of the subcommittee on multimedia, Copyright Council, Agency for Cultural Affairs, february 1995
- P.B. Hugenholtz/D.J.G. Visser, Copyright problems of electronic document delivery, Report to the Commission of the European Communities, Luxembourg 1995
- Intellectual Property and the National Information Infrastructure, Report of the Working Group on Intellectual Property rights, September 1995
- Legal Advisory Board, Reply to the Green Paper on Copyright in the Information Society, Luxemburg 1995
- Nota Wetgeving voor de elektronische snelweg, Ministerie van Justitie, TK 25.880
- Réponse du gouvernement francais au questionnaire du livre vert de la commission européenne sur le droit d'auteur et les droits voisins dans la société de l'information, janvier 1996
- WIPO Worldwide Symposium on the Impact of Digital Technology on Copyright and Neighboring Rights, Harvard 31 maart - 2 april 1993 (verslag)
- WIPO Worldwide Symposium on the Future of Copyright and Neighboring Rights, Parijs, 1-3 juni 1994 (verslag)
- WIPO World Forum on the Protection of Intellectual Creations in the Information Society, Napels, 18-20 oktober 1995 (verslag)
- WIPO World Symposium on Broadcasting, New Communication Technologies and Intellectual Property, Manila 28-30 april 1997 (verslag)
- WIPO International Forum on the Exercise and Management of Copyright and Neighboring Rights in the Face of the Challenges of Digital Technology, Sevilla 14-16 mei 1997 (verslag)

- Zweiter Zwischenbericht der Enquete-Kommission, Zukunft der Medien in
Wirtschaft und Gesellschaft - Deutschlands Weg in die Informationsgesellschaft,
30. Juni 1997

Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij

(98/C 108/03)

(Voor de EER relevante tekst)

COM(97) 628 def. — 97/0359(COD)

(Door de Commissie ingediend op 21 januari 1998)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid artikel 57, lid 2, en de artikelen 66 en 100 A,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité,

Volgens de procedure van artikel 189 B van het Verdrag,

- (1) Overwegende dat het Verdrag voorziet in de totstandbrenging van een interne markt, de opheffing van de belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, het vrij verrichten van diensten en het recht van vestiging en de invoering van een regeling waardoor wordt verzekerd dat de mededinging binnen de interne markt niet wordt vervalst; dat de harmonisatie van de wetgeving van de lidstaten inzake het auteursrecht en de naburige rechten tot het bereiken van deze doelstellingen bijdraagt;
- (2) Overwegende dat de Europese Raad in vergadering bijeen op Korfoe op 25 en 26 juni 1994, de klemtoon heeft gelegd op de noodzaak, op het niveau van de Gemeenschap algemene, soepele rechtsregels tot stand te brengen ter bevordering van de ontwikkeling van de informatiemaatschappij in Europa; dat hiertoe met name is vereist, dat er een interne markt voor nieuwe producten en diensten bestaat; dat belangrijke communautaire wetgeving die voor dergelijke rechtsregels moet zorgen, reeds is vastgesteld of zich in een vergevorderd stadium van voorbereiding bevindt; dat het auteursrecht en de naburige rechten in dit verband een belangrijke rol spelen, omdat zij de ontwikkeling en de verkoop van nieuwe producten en diensten en de schepping en exploitatie van de creatieve inhoud van die producten en diensten beschermen en stimuleren;
- (3) Overwegende dat geharmoniseerde rechtsregels op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten voor meer rechtszekerheid zullen zorgen en aldus aanzienlijke investeringen in creativiteit en innovatie, met inbegrip van de netinfrastructuur, zullen bevorderen, hetgeen weer tot groei en vergroting van het concurrentievermogen van de Europese industrie zal leiden, zowel op het gebied van de levering van de inhoud en de informatietechnologie als, meer in het algemeen, in een hele reeks industriële en culturele sectoren; dat hierdoor de werkgelegenheid veilig zal worden gesteld en de schepping van nieuwe arbeidsplaatsen zal worden aangemoedigd;
- (4) Overwegende dat de technologische ontwikkeling de mogelijkheden voor schepping, productie en exploitatie in aantal en verscheidenheid heeft doen toenemen; dat, hoewel voor de bescherming van de intellectuele eigendom geen behoefte aan nieuwe concepten bestaat, het huidige auteursrecht en de huidige naburige rechten zullen moeten worden aangepast en aangevuld om adequaat op economische gegevens zoals nieuwe exploitatievormen te kunnen reageren;
- (5) Overwegende dat zonder harmonisatie op het niveau van de Gemeenschap de wetgevende werkzaamheden op nationaal niveau waarmee reeds in een aantal lidstaten als reactie op de technologische uitdagingen een aanvang is gemaakt, zouden kunnen leiden tot aanzienlijke verschillen in bescherming en daarmee tot beperkingen van het vrije verkeer van diensten en producten waarin intellectuele eigendom is belichaamd of die op intellectuele eigendom zijn gebaseerd, hetgeen een nieuwe verbrokkeling van de interne markt en een gebrek aan samenhang van de wetgeving tot gevolg zou kunnen hebben; dat de uitwerking van dergelijke verschillen en onzekerheden op het gebied van de wetgeving belangrijker zal worden met de voortschrijdende ontwikkeling van de informatiemaatschappij, die de grensoverschrijdende exploitatie van intellectuele eigendom reeds in grote mate heeft doen toenemen; dat deze ontwikkeling zal en moet voortgaan; dat belangrijke verschillen in het recht en onzekerheden ten aanzien van de bescherming een negatief effect kunnen hebben op de mogelijkheid tot de verwezenlijking van schaalvoordelen voor nieuwe producten en diensten, waarvan de inhoud door het auteursrecht en de naburige rechten wordt beschermd;
- (6) Overwegende dat de communautaire rechtsregels inzake de rechtsbescherming van het auteursrecht en de naburige rechten bijgevolg eveneens moeten worden aangepast en aangevuld, voorzover dit voor de goede werking van de interne markt noodzakelijk is; dat te dien einde die nationale bepalingen inzake het auteursrecht en de naburige rechten welke aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat verschillen of welke rechtsonzekerheid veroorzaken, waardoor

- de goede werking van de interne markt en de adequate ontwikkeling van de informatiemaatschappij in Europa worden belemmerd, moeten worden bijgesteld en dat moet worden vermeden dat op nationaal niveau op onsamenhangende wijze op de technologische ontwikkelingen wordt gereageerd, terwijl verschillen die de werking van de interne markt niet ongunstig beïnvloeden, niet behoeven te worden opgeheven of te worden voorkomen;
- (7) Overwegende dat de verschillende sociale en culturele implicaties van de informatiemaatschappij vereisen dat rekening wordt gehouden met de specificiteit van de inhoud van de producten en diensten;
- (8) Overwegende dat bij een harmonisatie van het auteursrecht en de naburige rechten steeds van een hoog beschermingsniveau moet worden uitgegaan, omdat deze rechten van wezenlijke betekenis zijn voor de scheppende geestesarbeid; dat de bescherming van deze rechten bijdraagt tot de instandhouding en ontwikkeling van de creativiteit in het belang van auteurs, uitvoerende kunstenaars, producenten en consumenten, de cultuur en industrie en het grote publiek; dat bijgevolg is erkend dat de intellectuele eigendom een integrerend deel van de eigendom vormt;
- (9) Overwegende dat, willen auteurs en uitvoerende kunstenaars hun scheppende en artistieke arbeid voortzetten, zij een passende beloning voor het gebruik van de vruchten van hun arbeid moeten ontvangen; dat de voortbrenging van producten, zoals fonogrammen, films en multimediatproducten en van diensten, zoals „diensten-op-aanvraag”, aanzienlijke investeringen vereist; dat een adequate rechtsbescherming van de intellectuele-eigendomsrechten noodzakelijk is om de mogelijkheid tot het verkrijgen van een dergelijke beloning en de mogelijkheid van een behoorlijk rendement van dergelijke investeringen te waarborgen;
- (10) Overwegende dat een adequate bescherming van onder het auteursrecht vallende werken en onder naburige rechten vallende zaken ook uit een cultureel oogpunt van groot belang is; dat volgens artikel 128 van het Verdrag de Gemeenschap bij haar optreden rekening dient te houden met de culturele aspecten;
- (11) Overwegende dat de diplomatieke conferentie, in december 1996 gehouden onder de auspiciën van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (WIPO), heeft geleid tot de aanneming van twee nieuwe verdragen, het Verdrag van de WIPO inzake het auteursrecht en het Verdrag van de WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen, die respectievelijk betrekking hebben op de bescherming van auteurs en de bescherming van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen; dat deze verdragen zorgen voor een belangrijke actualisering van de internationale bescherming van het auteursrecht en de naburige rechten, ook wat de zogenoemde „digitale agenda” betreft, en voor een verbetering van de middelen om over de gehele wereld de piraterij te bestrijden; dat de Gemeenschap en een meerderheid van de lidstaten de verdragen reeds hebben ondertekend en dat de voorbereidingen voor de ratificatie van de verdragen door de Gemeenschap en de lidstaten gaande zijn; dat met de onderhavige richtlijn onder meer ook wordt beoogd een aantal van deze nieuwe internationale verplichtingen na te komen;
- (12) Overwegende dat, aangezien het vraagstuk van de aansprakelijkheid voor activiteiten in de netomgeving niet alleen op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten, maar ook op andere gebieden rijst, dit vraagstuk op horizontale wijze zal worden aangepakt in het kader van een toekomstige richtlijn waarin verscheidene juridische aspecten in verband met de diensten van de informatiemaatschappij, met inbegrip van de elektronische handel, zullen worden verduidelijkt en geharmoniseerd; dat er zoveel mogelijk naar moet worden gestreefd, dit initiatief binnen eenzelfde tijdschema af te ronden als voor de onderhavige richtlijn is vastgesteld;
- (13) Overwegende dat de bepalingen van deze richtlijn de bestaande Gemeenschapsbepalingen op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten onverlet moeten laten, tenzij in deze richtlijn anders is bepaald;
- (14) Overwegende dat in deze richtlijn moet worden bepaald, welke handelingen ten aanzien van de verschillende rechthebbenden onder het reproductierecht vallen; dat dit in overeenstemming met het *acquis communautaire* dient te geschieden; dat een brede omschrijving van deze handelingen noodzakelijk is om voor rechtszekerheid in de interne markt te zorgen;
- (15) Overwegende dat deze richtlijn het recht dat van toepassing is op de mededeling van werken aan het publiek moet harmoniseren, voorzover dit nog niet door de bestaande Gemeenschapswetgeving is gedaan;
- (16) Overwegende dat de rechtsonzekerheid ten aanzien van de aard en het niveau van de bescherming van overdrachten-op-aanvraag van onder het auteursrecht vallende werken en onder naburige rechten vallende zaken langs netten moet worden weggenomen door voor een geharmoniseerde bescherming op het niveau van de Gemeenschap te zorgen; dat dit dient te geschieden door ten behoeve van alle door de richtlijn erkende rechthebbenden in een uitsluitend recht te voorzien om door het auteursrecht beschermde werken en andere zaken door middel van interactieve overdrachten-op-aanvraag voor het publiek beschikbaar te stellen; dat dergelijke interactieve overdrachten-op-aanvraag worden gekenmerkt door het feit dat zij voor leden van het publiek op de door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn; dat de *privé-communicatie* niet onder dit recht valt;
- (17) Overwegende dat de beschikbaarstelling van materiële faciliteiten voor het mogelijk maken of het verrichten van een mededeling op zich geen mededeling in de zin van deze richtlijn is;
- (18) Overwegende dat de bescherming van het auteursrecht uit hoofde van deze richtlijn het uitsluitende recht omvat zeggenschap over de distributie van het

- werk uit te oefenen; wanneer dit in een tastbaar goed is belichaamd; dat de eerste verkoop in de Gemeenschap van het origineel van een werk of van kopieën daarvan door de rechthebbende of met diens toestemming tot uitputting leidt van het recht zeggenschap over de wederverkoop van die zaak binnen de Gemeenschap uit te oefenen; dat geen uitputting van dit recht optreedt ten aanzien van het origineel of kopieën, die door de rechthebbende of met diens toestemming buiten de Gemeenschap worden verkocht;
- (19) Overwegende dat het vraagstuk van de uitputting in het geval van diensten en inzonderheid on line-diensten niet rijst; dat dit eveneens geldt voor een materiële kopie van een werk of een andere zaak, die door een gebruiker van een dergelijke dienst met de toestemming van de rechthebbende wordt vervaardigd; dat, anders dan het geval is bij een CD-ROM of een CD-I, waarbij de intellectuele eigendom in een materieel medium, dus in een goed, is belichaamd, elke on line-dienst in feite een handeling is die aan toestemming is onderworpen, wanneer het auteursrecht of het naburige recht dit vereist;
- (20) Overwegende dat de in deze richtlijn bedoelde rechten kunnen worden overgedragen en contractueel in licentie kunnen worden gegeven, onverminderd de toepasselijke nationale wetgeving inzake het auteursrecht en de naburige rechten;
- (21) Overwegende dat een rechtvaardig evenwicht van rechten en belangen tot stand moet worden gebracht tussen de verschillende categorieën rechthebbenden en tussen de verschillende categorieën rechthebbenden en gebruikers van beschermde zaken; dat de in de lidstaten geldende uitzonderingen op de rechten opnieuw moeten worden gezien in het licht van de nieuwe elektronische omgeving; dat de huidige verschillen in beperkingen en in uitzonderingen op bepaalde aan toestemming onderworpen handelingen directe negatieve gevolgen voor de werking van de interne markt op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten hebben; dat deze verschillen ten gevolge van de verdere ontwikkeling van de grensoverschrijdende exploitatie van werken en van grensoverschrijdende activiteiten wellicht nog belangrijker zullen worden; dat met het oog op de goede werking van de interne markt meer eenheid in de omschrijving van dergelijke uitzonderingen moet worden gebracht; dat de mate waarin dergelijke uitzonderingen worden geharmoniseerd, moet worden bepaald aan de hand van de gevolgen ervan voor de goede werking van de interne markt;
- (22) Overwegende dat deze richtlijn een uitputtende opsomming van de uitzonderingen op het reproductierecht en het recht van mededeling aan het publiek bevat; dat sommige uitzonderingen enkel van toepassing zijn op het reproductierecht, wanneer dit passend is; dat bij het opstellen van deze lijst zowel rekening is gehouden met de verschillende rechtstradities in de lidstaten als met het vereiste van een goed functionerende interne markt;
- dat het wenselijk is, dat de lidstaten deze uitzonderingen op coherente wijze toepassen; dat dit zal worden beoordeeld bij het onderzoek van de uitvoeringswetgeving in de toekomst;
- (23) Overwegende dat in een uitzondering op het uitsluitende reproductierecht wordt voorzien, teneinde bepaalde reproductiehandelingen met een tijdelijk karakter mogelijk te maken, die worden verricht als onderdeel van een technologisch procédé, die van incidentele aard zijn ten opzichte van, en uitsluitend worden verricht ten behoeve van, vormen van gebruik van beschermde zaken en die op zich geen economische waarde bezitten; dat onder deze voorwaarden ook „caching” en „browsing” onder deze uitzondering vallen;
- (24) Overwegende dat de lidstaten de mogelijkheid moet worden geboden om in bepaalde uitzonderingen te voorzien, onder meer ten behoeve van het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek, ten behoeve van openbare instellingen zoals bibliotheken en archieven, voor de verslaggeving over nieuwsfeiten, voor citeringen, voor het gebruik door gehandicapte personen, het gebruik ten behoeve van de openbare veiligheid en het gebruik in het kader van administratieve en gerechtelijke procedures;
- (25) Overwegende dat, voorzover er nationale regelingen inzake reprografie bestaan, deze de werking van de interne markt niet in noemenswaardige mate belemmeren; dat het de lidstaten moet worden toegestaan in een uitzondering voor reprografie te voorzien;
- (26) Overwegende dat het de lidstaten moet worden toegestaan in een uitzondering op het reproductierecht te voorzien ten aanzien van bepaalde vormen van reproductie van geluidsmateriaal, beeldmateriaal en audiovisueel materiaal voor privé-gebruik; dat dit gepaard kan gaan met de invoering of verdere toepassing van vergoedingsstelsels om het nadeel voor de rechthebbenden te compenseren; dat, hoewel de verschillen tussen de bestaande vergoedingsstelsels de werking van de interne markt beïnvloeden, deze verschillen, wat de analoge reproductie voor privé-gebruik betreft, wellicht geen noemenswaardige gevolgen voor de ontwikkeling van de informatiemaatschappij zullen hebben; dat het digitaal kopiëren voor privé-gebruik nog niet op grote schaal plaatsvindt en dat nog niet met zekerheid bekend is wat de economische impact hiervan is; dat het bijgevolg gerechtvaardigd lijkt in het huidige stadium van een verdere harmonisatie van dergelijke uitzonderingen af te zien; dat de Commissie de marktontwikkelingen in verband met het digitaal kopiëren voor privé-gebruik van nabij zal volgen en de belanghebbende kringen zal raadplegen, teneinde passende maatregelen te treffen;
- (27) Overwegende dat de lidstaten, wanneer zij de uitzondering voor het kopiëren voor privé-gebruik toepassen, naar behoren rekening moeten houden met de technologische en economische ontwikkelingen, met name wat het digitaal kopiëren voor privé-gebruik en de vergoedingsstelsels betreft, wanneer doeltreffende technologische beveiligingsvoor-

- zeningen beschikbaar zijn; dat dergelijke uitzonderingen niet aan de toepassing van de technologische voorzieningen in de weg mogen staan;
- (28) Overwegende dat de lidstaten in een uitzondering kunnen voorzien ten behoeve van voor het publiek toegankelijke instellingen, zoals bibliotheken zonder winst oogmerk en soortgelijke instellingen; dat die uitzondering evenwel beperkt dient te blijven tot bepaalde bijzondere gevallen welke onder het reproductierecht vallen; dat die uitzondering zich niet mag uitstrekken tot het gebruik in het kader van de on line-levering van beschermde werken en andere zaken; dat deze richtlijn de mogelijkheid voor de lidstaten overeenkomstig artikel 5 van Richtlijn 92/100/EEG van de Raad van 19 november 1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom⁽¹⁾, gewijzigd bij Richtlijn 93/98/EEG⁽²⁾, van het uitsluitende openbare uitleenrecht af te wijken, onverlet laat;
- (29) Overwegende dat, wanneer van deze uitzonderingen gebruik wordt gemaakt, dit dient te geschieden in overeenstemming met de terzake geldende internationale verplichtingen; dat dergelijke uitzonderingen niet op zodanige wijze mogen worden toegepast, dat de wettige belangen van de rechthebbende worden geschaad of dat afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van zijn werk of andere zaak; dat, wanneer de lidstaten in dergelijke uitzonderingen voorzien, zij hierbij met name naar behoren rekening moeten houden met de sterkere economische uitwerking welke die uitzonderingen in de nieuwe elektronische omgeving kunnen hebben; dat bijgevolg het toepassingsgebied van bepaalde uitzonderingen nog beperkter zal dienen te zijn, wanneer het gaat om bepaalde nieuwe vormen van gebruik van door het auteursrecht beschermde werken en andere zaken;
- (30) Overwegende dat de ontwikkeling van de technologie de rechthebbenden de mogelijkheid zal geven, van technologische voorzieningen gebruik te maken om inbreuken op bij wet verleende auteursrechten, naburige rechten en rechten sui generis te voorkomen of te verhinderen; dat evenwel het gevaar bestaat, dat onwettige activiteiten plaatsvinden met als doel het mogelijk of gemakkelijker te maken de met dergelijke voorzieningen beoogde technische beveiliging onwerkzaam te maken; dat het, teneinde een onsamenhangende juridische aanpak, waardoor de werking van de interne markt zou kunnen worden belemmerd, te vermijden, noodzakelijk is te voorzien in een geharmoniseerde rechtsbescherming tegen activiteiten waardoor het mogelijk of gemakkelijker wordt gemaakt op ongeoorloofde wijze dergelijke voorzieningen onwerkzaam te maken; dat een dergelijke rechtsbescherming moet worden geboden aan technologische voorzieningen die inbreuken op bij wet verleende auteursrechten, naburige rechten en rechten sui generis op doeltreffende wijze voorkomen of verhinderen; dat een dergelijke rechtsbescherming in overeenstemming moet zijn met het evenredigheidsbeginsel en niet mag leiden tot een verbod van inrichtingen of activiteiten die een ander doel of nùr van commerciële betekenis dan het onwerkzaam maken van de technische beveiliging hebben;
- (31) Overwegende dat een dergelijke geharmoniseerde rechtsbescherming niet mag leiden tot een verbod van decompilatie, zoals toegestaan bij Richtlijn 91/250/EEG van de Raad van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's⁽³⁾, gewijzigd bij Richtlijn 93/98/EEG;
- (32) Overwegende dat op het gebied van de internationale standaardisering van technische systemen ter identificatie van werken en andere beschermde zaken in digitaal formaat aanzienlijke vooruitgang is geboekt; dat in een voortdurend groeiende netomgeving verschillen tussen technologische voorzieningen tot een incompatibiliteit van systemen in de Gemeenschap kunnen leiden; dat de compatibiliteit en interoperabiliteit van de verschillende systemen moeten worden bevorderd; dat het uiterst wenselijk is, de ontwikkeling van wereldwijd toegepaste systemen aan te moedigen;
- (33) Overwegende dat de ontwikkeling van de technologie de distributie van werken, met name langs netten, zal vergemakkelijken en dat dit het voor de rechthebbende noodzakelijk zal maken het werk of de andere zaak, de auteur of de andere rechthebbenden beter te identificeren en informatie betreffende de voorwaarden voor het gebruik van het werk of de andere zaak te verstrekken, teneinde het beheer van de eraan verbonden rechten te vergemakkelijken; dat evenwel het gevaar bestaat, dat onwettige handelingen plaatsvinden met als doel de aan het werk gehechte elektronische informatie betreffende het beheer van de rechten te verwijderen of te wijzigen of anderszins kopieën waaruit op ongeoorloofde wijze dergelijke informatie is verwijderd, te verspreiden, ter verspreiding in te voeren, uit te zenden, aan het publiek mede te delen of voor het publiek beschikbaar te stellen; dat het, ter vermindering van een onsamenhangende juridische aanpak, waardoor de werking van de interne markt zou kunnen worden belemmerd, noodzakelijk is in een geharmoniseerde rechtsbescherming tegen dergelijke handelingen te voorzien;
- (34) Overwegende dat de hierboven bedoelde informatie betreffende het beheer van rechten, afhankelijk van de opzet ervan, ook kan leiden tot de verwerking van persoonsgegevens betreffende het consumptiepatroon van natuurlijke personen ten aanzien van beschermde zaken en tot onderzoek naar gedragingen in de on line-omgeving; dat deze technische maatregelen, wat de technische functies ervan betreft, waarborgen moeten inhouden, dat de particuliere levenssfeer wordt geëerbiedigd in overeenstemming met Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens⁽⁴⁾;

⁽¹⁾ PB L 346 van 27.11.1992, blz. 61.

⁽²⁾ PB L 290 van 24.11.1993, blz. 9.

⁽³⁾ PB L 122 van 17.5.1991, blz. 42.

⁽⁴⁾ PB L 281 van 23.11.1995, blz. 31.

- (35) Overwegende dat deze richtlijn geen afbreuk doet aan Richtlijn .../EG van de Raad van ... betreffende de rechtsbescherming van diensten gebaseerd op, of bestaande uit, voorwaardelijke toegang⁽³⁾;
- (36) Overwegende dat de lidstaten in sancties en in daadwerkelijke beroepsmogelijkheden moeten voorzien met betrekking tot inbreuken op de in deze richtlijn omschreven rechten en verplichtingen; dat zij ervoor zorg moeten dragen, dat deze sancties en beroepsmogelijkheden worden toegepast; dat de sancties waarin aldus wordt voorzien, doeltreffend, evenredig en afschrikkend moeten zijn;
- (37) Overwegende dat, teneinde aan de relevante bepaling van het Verdrag van de WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen te voldoen, de Richtlijnen 92/100/EEG en 93/98/EEG moeten worden gewijzigd;
- (38) Overwegende dat de Commissie twee jaar na de datum voor de omzetting van deze richtlijn verslag moet uitbrengen over de toepassing daarvan; dat zij in dit verslag met name moet onderzoeken of de in de richtlijn omschreven voorwaarden ertoe hebben geleid de goede werking van de interne markt te waarborgen, en dat zij zo nodig maatregelen moet voorstellen,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

VOORWERP EN WERKINGSSFEER

Artikel 1

Werkings sfeer

1. Deze richtlijn heeft betrekking op de rechtsbescherming van het auteursrecht en de naburige rechten in het kader van de interne markt, met bijzondere klemtoon op de informatiemaatschappij.
2. Tenzij anders is bepaald, geldt deze richtlijn onverminderd de bestaande bepalingen van de Gemeenschap betreffende:
 - a) de rechtsbescherming van computerprogramma's,
 - b) het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom,
 - c) het auteursrecht en de naburige rechten op het gebied van de satellietomroep en de doorgifte via de kabel,
 - d) de beschermingstermijn van het auteursrecht en van bepaalde naburige rechten, en
 - e) de rechtsbescherming van databanken.

⁽³⁾ PB L ...

HOOFDSTUK II

RECHTEN EN UITZONDERINGEN

Artikel 2

Reproductierecht

De lidstaten voorzien ten behoeve van

- a) auteurs, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun werken,
- b) uitvoerende kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen,
- c) producenten van fonogrammen, met betrekking tot hun fonogrammen,
- d) producenten van de eerste vastleggingen van films, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun films, en
- e) omroeporganisaties, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitzendingen, ongeacht of deze uitzendingen al dan niet via de ether plaatsvinden, uitzendingen per kabel of satelliet daaronder begrepen,

in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van deze zaken, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden.

Artikel 3

Recht van mededeling aan het publiek, met inbegrip van het recht werken en andere zaken beschikbaar te stellen

1. De lidstaten voorzien ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, de mededeling aan het publiek van originelen en kopieën van hun werken, per draad of draadloos, met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek van hun werken op zodanige wijze, dat deze voor leden van het publiek op de door dezen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, toe te staan of te verbieden.

2. De lidstaten voorzien ten behoeve van

- a) uitvoerende kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen,
- b) producenten van fonogrammen, met betrekking tot hun fonogrammen,
- c) producenten van de eerste vastleggingen van films, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun films, en
- d) omroeporganisaties, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitzendingen, ongeacht of deze uitzendingen al dan niet via de ether plaatsvinden, uitzendingen per kabel of satelliet daaronder begrepen,

in het uitsluitende recht deze zaken, per draad of draadloos, op zodanige wijze voor het publiek beschikbaar te stellen, dat deze voor leden van het publiek op de door dezen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, toe te staan of te verbieden.

3. De in de leden 1 en 2 bedoelde rechten worden niet uitgeput door enige handeling, bestaande in een mededeling aan het publiek van een werk of een andere zaak als in lid 2 omschreven, met inbegrip van het aan het publiek beschikbaar stellen daarvan.

Artikel 4

Distributierecht

1. De lidstaten voorzien ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, elke vorm van distributie onder het publiek van het origineel van hun werken of kopieën daarvan, door verkoop of anderszins, toe te staan of te verbieden.

2. Het distributierecht in de Gemeenschap op het origineel van hun werken of op kopieën daarvan wordt slechts uitgeput wanneer de eerste verkoop of andere eigendomsoverdracht van die zaak in de Gemeenschap door de rechthebbende of met diens toestemming wordt verricht.

Artikel 5

Uitzonderingen op de aan toestemming onderworpen handelingen als omschreven in de artikelen 2 en 3

1. Van het in artikel 2 bedoelde recht zijn uitgezonderd tijdelijke handelingen, bestaande in een reproductie als in artikel 2 omschreven, die een wezenlijk onderdeel vormen van een technologisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel een gebruik van een werk of een andere zaak mogelijk te maken, en die geen zelfstandige economische betekenis bezitten.

2. De lidstaten kunnen beperkingen op het in artikel 2 bedoelde uitsluitende reproductierecht stellen ten aanzien van:

- a) de reproductie op papier of een soortgelijke drager met behulp van een fotografische techniek of een andere werkwijze die een gelijkaardig resultaat oplevert;
- b) de reproductie op een geluidsdrager, beelddrager of audiovisuele drager door een natuurlijke persoon voor privé-gebruik en zonder commercieel oogmerk;
- c) in welbepaalde gevallen, de reproductie, niet gericht op direct of indirect economisch of commercieel voordeel, door voor het publiek toegankelijke instellingen.

3. De lidstaten kunnen beperkingen op de in de artikelen 2 en 3 bedoelde rechten stellen ten aanzien van:

- a) het gebruik uitsluitend als toelichting bij het onderwijs of ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek, mits de bron wordt vermeld en voorzover het gebruik door het beoogde, niet-commerciële doel wordt gerechtvaardigd;

b) het gebruik ten behoeve van visueel gehandicapte of gehoorgestoorde personen, mits het direct met de handicap verband houdt en van niet-commerciële aard is en voorzover het wegens de betrokken handicap noodzakelijk is;

c) het gebruik van uittreksels in verband met de verslaggeving over actuele gebeurtenissen, mits de bron wordt vermeld en voorzover het gebruik uit een oogpunt van voorlichting gerechtvaardigd is;

d) het citeren ten behoeve van kritieken en recensies en voor soortgelijke doeleinden, mits het werken of andere zaken betreft die reeds op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk zijn gemaakt, mits de bron wordt vermeld, mits het citeren met de goede gebruiken verenigbaar is en voorzover het door het bijzondere doel wordt gerechtvaardigd;

e) het gebruik ten behoeve van de openbare veiligheid of ten behoeve van het goede verloop van een administratieve of gerechtelijke procedure.

4. De in de leden 1, 2 en 3 bedoelde uitzonderingen en beperkingen mogen slechts in bepaalde bijzondere gevallen worden toegepast en mogen niet op zodanige wijze worden uitgelegd, dat de toepassing ervan ertoe leidt dat de wettige belangen van de rechthebbenden op ongerechtvaardigde wijze worden geschaad of dat afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van hun werken of andere zaken.

HOOFDSTUK III

BESCHERMING VAN TECHNOLOGISCHE VOORZIENINGEN EN VAN INFORMATIE BETREFFENDE HET BEHEER VAN RECHTEN

Artikel 6

Verplichtingen inzake technologische voorzieningen

1. De lidstaten voorzien in een passende rechtsbescherming tegen activiteiten, de vervaardiging en het in het verkeer brengen van inrichtingen en het verrichten van diensten daaronder begrepen, waarvan de personen die deze uitoefenen weten of redelijkerwijs behoren te weten dat het daardoor op ongeoorloofde wijze mogelijk of gemakkelijker wordt gemaakt om doeltreffende technologische voorzieningen die dienen ter bescherming van bij wet verleende auteursrechten of naburige rechten of van het in hoofdstuk III van Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad^(*) bedoelde recht sui generis onwerkzaam te maken en welke activiteiten buiten het onwerkzaam maken van bedoelde voorzieningen slechts een beperkt doel of nut van commerciële betekenis hebben.

(*) PB L 77 van 27.3.1996, blz. 20.

2. Onder „technologische voorzieningen” in de zin van dit artikel wordt verstaan inrichtingen, producten, of onderdelen die deel uitmaken van een werkwijze, inrichting of product, die dienen ter voorkoming of vermindering van inbreuken op bij wet verleende auteursrechten of naburige rechten of op het in hoofdstuk III van Richtlijn 96/9/EG bedoelde recht sui generis. Technologische voorzieningen worden geacht „doeltreffend” te zijn, indien het werk of de andere zaak slechts door toepassing van een toegangscode of een toegangsprocédé, met inbegrip van ontsleuteling, decodering of een andere transformatie van het werk of de andere zaak, met toestemming van de rechthebbenden voor de gebruiker toegankelijk wordt.

Artikel 7

Verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten

1. De lidstaten voorzien in een passende rechtsbescherming tegen personen die op ongeoorloofde wijze een van de volgende handelingen verrichten:

- a) de verwijdering of wijziging van elektronische informatie betreffende het beheer van rechten,
- b) de verspreiding, de invoer ter verspreiding, de uitzending, de mededeling aan het publiek of de beschikbaarstelling voor het publiek van kopieën van werken of andere krachtens deze richtlijn of krachtens hoofdstuk III van Richtlijn 96/9/EG beschermde zaken, waaruit op ongeoorloofde wijze elektronische informatie betreffende het beheer van rechten is verwijderd of waarin op ongeoorloofde wijze dergelijke informatie is gewijzigd,

en die weten of redelijkerwijs behoren te weten dat zij zodoende een inbreuk op bij de wet verleende auteursrechten of naburige rechten of op het in hoofdstuk III van Richtlijn 96/9/EG bedoelde recht sui generis mogelijk of gemakkelijker maken.

2. Onder „informatie betreffende het beheer van rechten” in de zin van dit artikel wordt verstaan, alle door de rechthebbenden verstrekte informatie die dient ter identificatie van het werk of de andere zaak zoals in deze richtlijn bedoeld of die onder het in hoofdstuk III van Richtlijn 96/9/EG bedoelde recht sui generis valt, van de auteur of de andere rechthebbende, of informatie betreffende de voorwaarden voor het gebruik van het werk of de andere zaak, alsook de cijfers of codes waarin deze informatie vervat ligt.

De eerste alinea is van toepassing, wanneer de bestanddelen van deze informatie zijn verbonden met een kopie van, of kenbaar worden bij de mededeling aan het publiek van een werk of een andere zaak zoals in deze richtlijn bedoeld of die onder het in hoofdstuk III van Richtlijn 96/9/EG bedoelde recht sui generis valt.

HOOFDSTUK IV

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel 8

Sancties en beroepsmogelijkheden

1. De lidstaten voorzien in passende sancties en beroepsmogelijkheden met betrekking tot inbreuken op de in deze richtlijn omschreven rechten en verplichtingen en dragen ervoor zorg, dat deze sancties en beroepsmogelijkheden daadwerkelijk worden toegepast. De aldus vastgestelde sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

2. Elke lidstaat draagt ervoor zorg, dat rechthebbenden wier belangen worden geschaad door een inbreukmakende handeling die op zijn grondgebied plaatsvindt, een vordering tot schadevergoeding en/of beëindiging van de inbreuk en in voorkomend geval een vordering tot inbeslagneming van het inbreukmakende materiaal kunnen instellen.

Artikel 9

Toepassing in de tijd

1. De bepalingen van deze richtlijn zijn van toepassing op alle in deze richtlijn bedoelde werken en andere zaken, welke op de in artikel 11, lid 1, vermelde datum door de wetgeving van de lidstaten inzake het auteursrecht en de naburige rechten worden beschermd of op die datum aan de criteria voor bescherming krachtens deze richtlijn of de in artikel 1, lid 2, bedoelde bepalingen voldoen.

2. Deze richtlijn laat alle vóór de in artikel 11, lid 1, vermelde datum verrichte exploitatiehandelingen onverlet.

3. Deze richtlijn laat alle vóór de datum van haar inwerkingtreding gesloten overeenkomsten en verkregen rechten onverlet.

4. Niettegenstaande het bepaalde in lid 3, vallen overeenkomsten betreffende de exploitatie van werken en andere zaken, welke op de in artikel 11, lid 1, vermelde datum van kracht zijn, vijf jaar na de inwerkingtreding van deze richtlijn onder toepassing van deze richtlijn, indien zij voor die datum niet zijn verstreken.

Artikel 10

Technische aanpassingen

1. Richtlijn 92/100/EEG wordt als volgt gewijzigd:

- a) artikel 7 vervalt;

b) artikel 10, lid 3, komt als volgt te luiden:

„3. De beperkingen mogen slechts in bepaalde bijzondere gevallen worden toegepast en mogen niet op zodanige wijze worden uitgelegd, dat de toepassing ervan ertoe leidt dat de wettige belangen van de rechthebbenden op ongerechtvaardigde wijze worden geschaad of dat afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van hun zaken.”.

2. Artikel 3, lid 2, van Richtlijn 93/98/EEG komt als volgt te luiden:

„2. De rechten van producenten van fonogrammen vervallen 50 jaar na de vastlegging. Indien het fonogram echter binnen deze termijn op geoorloofde wijze gepubliceerd is, vervallen de rechten 50 jaar na de datum van die eerste publicatie.”.

Artikel 11

Slotbepalingen

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 30 juni 2000 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis en delen de Commissie de tekst van de bepalingen van intern recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Wanneer de lidstaten deze bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen naar deze richtlijn verwezen of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van die

bepalingen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. Uiterlijk aan het einde van het tweede jaar na de in lid 1 vermelde datum en vervolgens om de drie jaar legt de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité een verslag over de toepassing van deze richtlijn voor, waarin zij, onder meer op basis van de haar door de lidstaten te verschaffen relevante informatie, inzonderheid de toepassing van de artikelen 5, 6 en 8 onderzoekt. Wanneer dit noodzakelijk is met het oog op de goede werking van de interne markt, zoals in artikel 7 A van het Verdrag omschreven, dient de Commissie voorstellen tot wijziging van deze richtlijn in.

Artikel 12

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Artikel 13

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

WIPO

WERELDORGANISATIE VOOR DE INTELLECTUELE EIGENDOM

GENEVE

HET VERDRAG VAN DE WIPO INZAKE HET AUTEURSRECHT

(WCT)

Genève (1996)

Inhoud

Preambule	
Artikel 1	Verhouding tot de Berner Conventie
Artikel 2	Reikwijdte van de bescherming van het auteursrecht
Artikel 3	Toepassing van de artikelen 2 tot en met 6 van de Berner Conventie
Artikel 4	Computerprogramma's
Artikel 5	Verzamelingen van gegevens (databanken)
Artikel 6	Verspreidingsrecht
Artikel 7	Verhuurrecht
Artikel 8	Recht van mededeling aan het publiek
Artikel 9	Duur van de bescherming van fotografische werken
Artikel 10	Beperkingen en uitzonderingen
Artikel 11	Verplichtingen inzake technische maatregelen
Artikel 12	Verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten
Artikel 13	Toepassing in de tijd
Artikel 14	Bepalingen inzake de handhaving van rechten
Artikel 15	Vergadering
Artikel 16	Internationaal Bureau
Artikel 17	Voorwaarden om partij bij het Verdrag te kunnen worden
Artikel 18	Rechten en verplichtingen uit hoofde van het Verdrag
Artikel 19	Ondertekening van het Verdrag
Artikel 20	Inwerkingtreding van het Verdrag
Artikel 21	Vankrachtwording van het Verdrag voor de Verdragsluitende Partijen
Artikel 22	Geen voorbehoud met betrekking tot het Verdrag
Artikel 23	Opzegging van het Verdrag
Artikel 24	Talen van het Verdrag
Artikel 25	Depositaris

Preambule

De Verdragsluitende Partijen,

Geleid door de wens de bescherming van de rechten van auteurs op hun werken van letterkunde en kunst op een zo doeltreffend en eenvormig mogelijke wijze te ontwikkelen en te handhaven,

Erkennende dat het noodzakelijk is nieuwe internationale regels in te voeren en de uitlegging van bepaalde bestaande regels te verduidelijken teneinde passende oplossingen te vinden voor de vraagstukken die de nieuwe ontwikkelingen op economisch, sociaal, cultureel en technologisch gebied doen rijzen,

Erkennende dat de ontwikkeling en convergentie van de informatie- en communicatietechnologie een ingrijpende invloed hebben op de schepping en het gebruik van werken van letterkunde en kunst,

Er nadrukkelijk op wijzende dat de bescherming van het auteursrecht van de allergrootste betekenis is voor het aanmoedigen van de scheppende arbeid op het gebied van letterkunde en kunst,

Erkennende dat het noodzakelijk is een evenwicht in stand te houden tussen de rechten van auteurs en de belangen van het grote publiek, met name wat betreft onderwijs, onderzoek en toegang tot informatie, zoals dit in de Berner Conventie tot uiting komt,

Zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1

Verhouding tot de Berner Conventie

1. Dit Verdrag is een bijzondere schikking in de zin van artikel 20 van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst ten aanzien van de Verdragsluitende Partijen die landen zijn van de Unie welke bij die Conventie is opgericht. Dit Verdrag staat niet in verband met andere verdragen dan de Berner Conventie en doet geen afbreuk aan rechten en verplichtingen uit hoofde van andere verdragen.
2. Niets in dit Verdrag houdt een afwijking in van de bestaande verplichtingen van de Verdragsluitende Partijen jegens elkaar uit hoofde van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst.
3. Hierna wordt onder "Berner Conventie" verstaan de Akte van Parijs van 24 juli 1971 van de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst.
4. De Verdragsluitende Partijen komen de artikelen 1 tot en met 21 en het Aanhangsel van de Berner Conventie na.

Artikel 2

Reikwijdte van de bescherming van het auteursrecht

De bescherming van het auteursrecht geldt voor uitdrukingsvormen, maar strekt zich niet uit tot denkbeelden, procedures, werkwijzen of mathematische concepten als zodanig.

Artikel 3**Toepassing van de artikelen 2 tot en met 6 van de Berner Conventie**

De Verdragsluitende Partijen passen met betrekking tot de in dit Verdrag voorziene bescherming op overeenkomstige wijze de artikelen 2 tot en met 6 van de Berner Conventie toe.

Artikel 4**Computerprogramma's**

Computerprogramma's worden beschermd als werken van letterkunde in de zin van artikel 2 van de Berner Conventie. Deze bescherming geldt voor computerprogramma's, welke ook hun uitdrukkingwijze of uitdrukkingvorm zij.

Artikel 5**Verzamelingen van gegevens (databanken)**

Verzamelingen van gegevens of ander materiaal, in welke vorm dan ook, die door de keuze of rangschikking van de stof een schepping van de geest vormen, worden als zodanig beschermd. Deze bescherming strekt zich niet uit tot de gegevens of het materiaal zelf waaruit de verzameling bestaat, en laat het auteursrecht op deze gegevens of dit materiaal onverlet.

Artikel 6**Verspreidingsrecht**

1. Auteurs van werken van letterkunde en kunst hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor het door verkoop of andere eigendomsoverdracht voor het publiek beschikbaar stellen van het origineel en kopieën van hun werken.
2. Niets in dit Verdrag doet afbreuk aan de vrijheid van de Verdragsluitende Partijen om in voorkomend geval de voorwaarden vast te stellen waaronder uitputting van het in lid 1 genoemde recht optreedt na de eerste verkoop of andere eigendomsoverdracht van het origineel of een kopie van het werk met toestemming van de auteur.

Artikel 7**Verhuurrecht**

1. Auteurs van:
 - i) computerprogramma's;
 - ii) cinematografische werken; en
 - iii) in fonogrammen belichaamde werken, zoals bepaald in het nationale recht van de Verdragsluitende Partijen,hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor de commerciële verhuur aan het publiek van het origineel en kopieën van hun werken.

2. Het bepaalde in lid 1 geldt niet:
- i) in het geval van computerprogramma's, wanneer het programma zelf niet het eigenlijke voorwerp van de verhuur vormt; en
 - ii) in het geval van cinematografische werken, tenzij commerciële verhuur ertoe heeft geleid dat dergelijke merken op grote schaal worden gekopieerd, zodat het uitsluitende verveelvoudigingsrecht ernstig wordt aangetast.
3. Indien in een Verdragsluitende Partij op 15 april 1994 een regeling van kracht was, en nog steeds van kracht is, volgens welke auteurs een billijke vergoeding voor de verhuur van exemplaren van hun in fonogrammen belichaamde werken ontvangen, kan deze Verdragsluitende Partij niettegenstaande het bepaalde in lid 1 deze regeling handhaven, mits de commerciële verhuur van in fonogrammen belichaamde werken niet tot een ernstige aantasting van het uitsluitende verveelvoudigingsrecht van de auteurs leidt.

Artikel 8

Recht van mededeling aan het publiek

Onverminderd het bepaalde in artikel 11, lid 1, 2°, artikel 11 bis, lid 1, 1° en 2°, artikel 11 ter, lid 1, 2°, artikel 14, lid 1, 2°, en artikel 14 bis, lid 1, van de Berner Conventie, hebben auteurs van werken van letterkunde en kunst het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor het per draad of langs draadloze weg mededelen van hun werken aan het publiek, met inbegrip van het op zodanige wijze voor het publiek beschikbaar stellen van hun werken dat deze voor leden van het publiek toegankelijk zijn van op de plaats die, en op het tijdstip dat, elk van hen verkiest.

Artikel 9

Duur van de bescherming van fotografische werken

Ten aanzien van fotografische werken passen de Verdragsluitende Partijen het bepaalde in artikel 7, lid 4, van de Berner Conventie niet toe.

Artikel 10

Beperkingen en uitzonderingen

1. De Verdragsluitende Partijen kunnen in hun nationale wetgeving in beperkingen van, of uitzonderingen op, de krachtens dit Verdrag aan auteurs van werken van letterkunde en kunst toegekende rechten voorzien in bepaalde bijzondere gevallen waarin daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van het werk en de wettige belangen van de auteur niet op ongerechtvaardigde wijze worden geschaad.
2. Wanneer zij de Berner Conventie toepassen, doen de Verdragsluitende Partijen slechts beperkingen van, of uitzonderingen op, de daarin voorziene rechten gelden in bepaalde bijzondere gevallen waarin daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van het werk en de wettige belangen van de auteur niet op ongerechtvaardigde wijze worden geschaad.

Artikel 11

Verplichtingen inzake technische maatregelen

De Verdragsluitende Partijen voorzien in een passende rechtsbescherming en doeltreffende rechtsmiddelen om te voorkomen dat de technische maatregelen onwerkzaam worden gemaakt die auteurs in verband met de uitoefening van hun rechten uit hoofde van dit Verdrag of de Berner Conventie toepassen teneinde te beletten dat met betrekking tot hun werken handelingen worden verricht waarvoor zij geen toestemming hebben verleend of die rechtens niet geoorloofd zijn.

Artikel 12

Verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten

1. De Verdragsluitende Partijen dragen er zorg voor dat met behulp van passende en doeltreffende rechtsmiddelen kan worden opgetreden tegen eenieder die bewust een van de volgende handelingen verricht, wetende, of in het geval van civiele rechtsmiddelen redelijkerwijs verondersteld zijnde te weten, dat dit een inbreuk op een recht uit hoofde van dit Verdrag of de Berner Conventie zal teweegbrengen, mogelijk maken, vergemakkelijken of verhelen:

- i) het onbevoegdlijk verwijderen of wijzigen van in elektronische vorm opgeslagen informatie betreffende het beheer van rechten;
- ii) het onbevoegdlijk verspreiden, voor verspreiding invoeren, uitzenden of aan het publiek mededelen van werken of kopieën van werken, wetende dat onbevoegdlijk in elektronische vorm opgeslagen informatie betreffende het beheer van rechten is verwijderd of gewijzigd.

2. Voor de toepassing van het bepaalde in dit artikel wordt onder "informatie betreffende het beheer van rechten" verstaan informatie waardoor het werk, de auteur van het werk of een rechthebbende op het werk wordt geïdentificeerd, informatie betreffende de voorwaarden waaronder het werk mag worden gebruikt, en cijfers of codes waarmee dergelijke informatie wordt weergegeven, wanneer deze gegevens aan een exemplaar van het werk zijn gehecht of in verband met de mededeling van het werk aan het publiek kenbaar worden.

Artikel 13

Toepassing in de tijd

De Verdragsluitende Partijen passen het bepaalde in artikel 18 van de Berner Conventie toe op het geheel van in dit Verdrag voorziene bescherming.

Artikel 14

Bepalingen inzake de handhaving van rechten

1. De Verdragsluitende Partijen verbinden zich ertoe in overeenstemming met hun recht de maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn voor de toepassing van dit Verdrag.

2. De Verdragsluitende Partijen dragen er zorg voor dat hun recht voorziet in handavingsprocedures met behulp waarvan doeltreffend kan worden opgetreden tegen handelingen die inbreuk maken op rechten uit hoofde van dit Verdrag, met inbegrip van summiere procedures ter voorkoming van inbreuken en procedures ter ontrading van verdere inbreuken.

Artikel 15

Vergadering

1. a) Er wordt een Vergadering van de Verdragsluitende Partijen ingesteld.
b) Elke Verdragsluitende Partij wordt in de Vergadering vertegenwoordigd door één afgevaardigde, die zich kan laten bijstaan door plaatsvervangers, adviseurs en deskundigen.
c) De kosten van elke delegatie komen ten laste van de Verdragsluitende Partij die de delegatie heeft aangewezen. De Vergadering kan de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (hierna "de WIPO" te noemen) verzoeken financiële bijstand te verlenen om de deelneming te vergemakkelijken van delegaties van Verdragsluitende Partijen die overeenkomstig de gevestigde praktijk van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties als ontwikkelingslanden worden beschouwd of die landen in de overgang naar een markteconomie zijn.
2. a) De Vergadering neemt alle vraagstukken betreffende de instandhouding en ontwikkeling van dit Verdrag en de toepassing en werking van dit Verdrag in behandeling.
b) De Vergadering vervult de haar bij artikel 17, lid 2, opgedragen taak inzake de toelating van bepaalde intergouvernementele organisaties als partij bij dit Verdrag.
c) De Vergadering besluit in voorkomend geval tot de bijeenroeping van een diplomatieke conferentie voor de herziening van dit Verdrag en geeft de Directeur-Generaal van de WIPO de nodige onderrichtingen voor de voorbereiding van die diplomatieke conferentie.
3. a) Elke Verdragsluitende Partij die een Staat is, heeft één stem en kan slechts in eigen naam stemmen.
b) Een Verdragsluitende Partij die een intergouvernementele organisatie is, kan in plaats van haar Lidstaten aan de stemming deelnemen en heeft in dat geval een aantal stemmen dat gelijk is aan het aantal van haar Lidstaten die partij bij dit Verdrag zijn. Een intergouvernementele organisatie kan niet aan de stemming deelnemen indien een van haar Lidstaten zijn stemrecht uitoefent, en vice versa.
4. De Vergadering komt eens in de twee jaar in gewone zitting bijeen op uitnodiging van de Directeur-Generaal van de WIPO.
5. De Vergadering stelt haar reglement van orde vast en regelt hierin onder meer de bijeenroeping in buitengewone zitting, de quorumvereisten en, met inachtneming van de bepalingen van dit Verdrag, de voor de verschillende soorten besluiten vereiste meerderheid.

Artikel 16

Internationaal Bureau

Het Internationaal Bureau van de WIPO vervult de administratieve taken in verband met dit Verdrag.

Artikel 17

Voorwaarden om partij bij het Verdrag te kunnen worden

1. Elke Lidstaat van de WIPO kan partij bij dit Verdrag worden.
2. De Vergadering kan besluiten een intergouvernementele organisatie als partij bij dit Verdrag toe te laten die verklaart dat zij bevoegd is ten aanzien van, en beschikt over eigen, voor al haar Lidstaten verbindende regelgeving inzake, de aangelegenheden waarop dit Verdrag betrekking heeft, en dat zij overeenkomstig haar interne procedures naar behoren gemachtigd is partij bij dit Verdrag te worden.
3. De Europese Gemeenschap, die een verklaring als bedoeld in het vorige lid heeft afgelegd op de Diplomatieke Conferentie waarop dit Verdrag is aangenomen, kan partij bij dit Verdrag worden.

Artikel 18

Rechten en verplichtingen uit hoofde van het Verdrag

Behoudens uitdrukkelijke andersluidende bepaling in dit Verdrag, geniet elke Verdragsluitende Partij alle rechten en aanvaardt zij alle verplichtingen uit hoofde van dit Verdrag.

Artikel 19

Ondertekening van het Verdrag

Dit Verdrag staat tot en met 31 december 1997 open voor ondertekening door de Lidstaten van de WIPO en door de Europese Gemeenschap.

Artikel 20

Inwerkingtreding van het Verdrag

Dit Verdrag treedt in werking drie maanden nadat 30 akten van bekrachtiging of toetreding door Staten bij de Directeur-Generaal van de WIPO zijn neergelegd.

Artikel 21

Vankrachtwording van het Verdrag voor de Verdragsluitende Partijen

Dit Verdrag wordt van kracht:

- i) voor de 30 in artikel 20 bedoelde Staten op de datum waarop dit Verdrag in werking treedt;
- ii) voor elke andere Staat drie maanden na de datum waarop deze Staat zijn akte van bekrachtiging of toetreding bij de Directeur-Generaal van de WIPO heeft neergelegd;
- iii) voor de Europese Gemeenschap drie maanden na de neerlegging van haar akte van bekrachtiging of toetreding indien deze akte na de inwerkingtreding van dit Verdrag overeenkomstig artikel 20 wordt neergelegd, of drie maanden na de inwerkingtreding van dit Verdrag indien deze akte vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag is neergelegd;

- iv) voor elke andere intergouvernementele organisatie die als partij bij dit Verdrag wordt toegelaten, drie maanden na de neerlegging van haar akte van toetreding.

Artikel 22

Geen voorbehoud met betrekking tot het Verdrag

Er kan met betrekking tot dit Verdrag geen voorbehoud worden gemaakt.

Artikel 23

Opzegging van het Verdrag

Elke Verdragsluitende Partij kan dit Verdrag opzeggen bij een aan de Directeur-Generaal van de WIPO te richten kennisgeving. De opzegging wordt van kracht een jaar na de datum waarop de Directeur-Generaal van de WIPO de kennisgeving heeft ontvangen.

Artikel 24

Talen van het Verdrag

1. Dit Verdrag wordt ondertekend in één enkel exemplaar in de Engelse, Arabische, Chinese, Franse, Russische en Spaanse taal, zijnde de teksten in al deze talen gelijkelijk authentiek.
2. De Directeur-Generaal van de WIPO stelt op verzoek van een belanghebbende partij, na overleg met alle belanghebbende partijen, een officiële tekst in een andere taal dan die genoemd in lid 1 vast. Voor de toepassing van het bepaalde in dit lid wordt onder "belanghebbende partij" verstaan een Lidstaat van de WIPO wanneer de bedoelde taal zijn officiële taal of een van zijn officiële talen is, en de Europese Gemeenschap of een andere intergouvernementele organisatie die partij bij dit Verdrag kan worden, indien de bedoelde taal een van haar officiële talen is.

Artikel 25

Depositaris

Dit Verdrag berust bij de Directeur-Generaal van de WIPO.

[Einde van het document]

WIPO

WERELDORGANISATIE VOOR DE INTELLECTUELE EIGENDOM

GENEVE

HET VERDRAG VAN DE WIPO INZAKE UITVOERINGEN EN FONOGRAMMEN

(WPPT)

Genève (1996)

Inhoud

Preambule

HOOFDSTUK I: ALGEMENE BEPALINGEN

- Artikel 1: Verhouding tot andere verdragen
Artikel 2: Definities
Artikel 3: Krachtens het Verdrag beschermde personen
Artikel 4: Nationale behandeling

HOOFDSTUK II: RECHTEN VAN UITVOERENDE KUNSTENAARS

- Artikel 5: Persoonlijkheidsrechten van uitvoerende kunstenaars
Artikel 6: Exploitatierechten van uitvoerende kunstenaars op hun niet vastgelegde uitvoeringen
Artikel 7: Reproductierecht
Artikel 8: Verspreidingsrecht
Artikel 9: Verhuurrecht
Artikel 10: Recht van beschikbaarstelling van vastgelegde uitvoeringen

HOOFDSTUK III: RECHTEN VAN PRODUCENTEN VAN FONOGRAMMEN

- Artikel 11: Reproductierecht
Artikel 12: Verspreidingsrecht
Artikel 13: Verhuurrecht
Artikel 14: Recht van beschikbaarstelling van fonogrammen

HOOFDSTUK IV: GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

- Artikel 15: Recht op een vergoeding voor uitzending en mededeling aan het publiek
- Artikel 16: Beperkingen en uitzonderingen
- Artikel 17: Beschermingsduur
- Artikel 18: Verplichtingen inzake technische maatregelen
- Artikel 19: Verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten
- Artikel 20: Formaliteiten
- Artikel 21: Voorbehoud
- Artikel 22: Toepassing in de tijd
- Artikel 23: Bepalingen inzake de handhaving van rechten

HOOFDSTUK V: ADMINISTRATIEVE BEPALINGEN EN SLOTBEPALINGEN

- Artikel 24: Vergadering
- Artikel 25: Internationaal Bureau
- Artikel 26: Voorwaarden om partij bij het Verdrag te kunnen worden
- Artikel 27: Rechten en verplichtingen uit hoofde van het Verdrag
- Artikel 28: Ondertekening van het Verdrag
- Artikel 29: Inwerkingtreding van het Verdrag
- Artikel 30: Vanktachtwording van het Verdrag voor de Verdragsluitende Partijen
- Artikel 31: Opzegging van het Verdrag
- Artikel 32: Talen van het Verdrag
- Artikel 33: Depositaris

Preambule

De Verdragsluitende Partijen,

Geleid door de wens de bescherming van de rechten van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen op een zo doeltreffend en eenvormig mogelijke wijze te ontwikkelen en te handhaven,

Erkennende dat het noodzakelijk is nieuwe internationale regels in te voeren teneinde passende oplossingen te vinden voor de vraagstukken die de ontwikkelingen op economisch, sociaal, cultureel en technologisch gebied doen rijzen,

Erkennende dat de ontwikkeling en convergentie van de informatie- en communicatietechnologie een ingrijpende invloed hebben op de productie en het gebruik van uitvoeringen en fonogrammen,

Erkennende dat het noodzakelijk is een evenwicht in stand te houden tussen de rechten van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen enerzijds en de belangen van het grote publiek anderzijds, met name wat betreft onderwijs, onderzoek en toegang tot informatie,

Zijn overeengekomen als volgt:

HOOFDSTUK I ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Verhouding tot andere verdragen

1. Niets in dit Verdrag houdt een afwijking in van de bestaande verplichtingen van de Verdragsluitende Partijen jegens elkaar uit hoofde van het Internationaal Verdrag van Rome van 26 oktober 1961 inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en omroeporganisaties (hierna "het Verdrag van Rome" te noemen).

2. De krachtens dit Verdrag verleende bescherming laat onverlet, en is op generlei wijze van invloed op, de bescherming van het auteursrecht op werken van letterkunde en kunst. Derhalve mag geen bepaling van dit Verdrag zo worden uitgelegd dat daardoor aan deze bescherming afbreuk zou worden gedaan.

3. Dit Verdrag staat niet in verband met, en doet geen afbreuk aan rechten en verplichtingen uit hoofde van, andere verdragen.

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van het bepaalde in dit Verdrag:

a) wordt onder "uitvoerende kunstenaars" verstaan acteurs, zangers, musici, dansers en andere personen die werken van letterkunde of kunst of uitdrukkingen van folklore acteren, zingen, reciteren, declameren, spelen, vertolken of anderszins uitvoeren;

b) wordt onder "fonogram" verstaan de vastlegging van de geluiden van een uitvoering, andere geluiden of een weergave van geluiden, anders dan in de vorm van een in een cinematografisch of ander audiovisueel werk belichaamde vastlegging;

c) wordt onder "vastlegging" verstaan de belichaming van geluiden of van de weergave daarvan, die geschikt is om met behulp van een toestel deze geluiden of weergave waarneembaar te maken, te reproduceren of mede te delen;

d) wordt onder "producent van een fonogram" verstaan de natuurlijke persoon of rechtspersoon die het initiatief neemt tot, en verantwoordelijk is voor, de eerste vastlegging van de geluiden van een uitvoering, andere geluiden of een weergave van geluiden;

e) wordt onder "openbaarmaking" van een vastgelegde uitvoering of een fonogram verstaan het met toestemming van de rechthebbende aan het publiek aanbieden van exemplaren van de vastgelegde uitvoering of het fonogram, mits in een redelijke hoeveelheid exemplaren aan het publiek worden aangeboden;

f) wordt onder "uitzending" verstaan de overdracht langs draadloze weg van geluiden of van beelden en geluiden of van de weergave daarvan voor ontvangst door het publiek; een dergelijke overdracht per satelliet is eveneens een "uitzending"; de overdracht van geëncrypteerde signalen is een "uitzending", wanneer door de omroeporganisatie of met haar toestemming de middelen voor het decrypteren van deze signalen voor het publiek beschikbaar worden gesteld;

g) wordt onder "mededeling aan het publiek" van een uitvoering of een fonogram verstaan het met behulp van enig middel, niet zijnde een uitzending, aan het publiek overbrengen van de geluiden van een uitvoering of van de op een fonogram vastgelegde geluiden of weergave van geluiden. Voor de toepassing van het bepaalde in artikel 15 wordt onder "mededeling aan het publiek" mede verstaan het voor het publiek hoorbaar maken van de op een fonogram vastgelegde geluiden of weergave van geluiden.

Artikel 3

Krachtens het Verdrag beschermde personen

1. De Verdragsluitende Partijen verlenen de in dit Verdrag voorziene bescherming aan uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die onderdanen van andere Verdragsluitende Partijen zijn.

2. Onder onderdanen van andere Verdragsluitende Partijen wordt verstaan de uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen die zouden voldoen aan de criteria om voor de in het Verdrag van Rome voorziene bescherming in aanmerking te komen, indien alle Verdragsluitende Partijen bij dit Verdrag Verdragsluitende Partijen bij het Verdrag van Rome zouden zijn. De Verdragsluitende Partijen passen met betrekking tot deze criteria om voor bescherming in aanmerking te komen de relevante definities van artikel 2 van dit Verdrag toe.

3. Een Verdragsluitende Partij die gebruik maakt van de door artikel 5, lid 3, van het Verdrag van Rome geboden mogelijkheid of, voor de toepassing van het bepaalde in artikel 5 van het Verdrag van Rome, van de door artikel 17 van het Verdrag van Rome geboden mogelijkheid, richt een kennisgeving als bedoeld in genoemde

bepalingen aan de Directeur-Generaal van de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (hierna "de WIPO" te noemen).

Artikel 4

Nationale behandeling

1. Elke Verdragsluitende Partij verleent, met betrekking tot de in dit Verdrag uitdrukkelijk toegekende uitsluitende rechten en met betrekking tot het in artikel 15 van dit Verdrag voorziene recht op een billijke vergoeding, aan onderdanen van andere Verdragsluitende Partijen, zoals in artikel 3, lid 2, omschreven, dezelfde behandeling als zij aan haar eigen onderdanen verleent.

2. De in lid 1 voorziene verplichting is niet van toepassing, in zoverre een andere Verdragsluitende Partij gebruik maakt van de door artikel 15, lid 3, van dit Verdrag geboden mogelijkheid om voorbehoud te maken.

HOOFDSTUK II RECHTEN VAN UITVOERENDE KUNSTENAARS

Artikel 5

Persoonlijkheidsrechten van uitvoerende kunstenaars

1. Onafhankelijk van zijn exploitatierechten, en zelfs na overdracht van deze rechten, heeft een uitvoerende kunstenaar met betrekking tot zijn hoorbare live-uitvoeringen en op fonogrammen vastgelegde uitvoeringen het recht om te eisen dat hij als de uitvoerder van zijn uitvoeringen wordt aangeduid, tenzij er vanwege de wijze waarop de uitvoering wordt gebruikt dwingende redenen zijn om een dergelijke aanduiding achterwege te laten, alsook het recht om zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere wijziging van zijn uitvoeringen die schadelijk zou zijn voor zijn reputatie.

2. De overeenkomstig het bepaalde in lid 1 aan een uitvoerende kunstenaar toegekende rechten blijven na zijn dood ten minste tot aan het verstrijken van de exploitatierechten in stand en kunnen worden uitgeoefend door de personen of instellingen die daartoe bevoegd zijn volgens de wetgeving van de Verdragsluitende Partij waar aanspraak op bescherming wordt gemaakt. De Verdragsluitende Partijen waarvan de wetgeving op het ogenblik van hun bekrachtiging van of toetreding tot dit Verdrag niet in bescherming van alle in het vorige lid genoemde rechten na de dood van de uitvoerende kunstenaar voorziet, kunnen evenwel bepalen dat sommige van deze rechten bij zijn dood komen te vervallen.

3. Ten aanzien van de middelen tot handhaving van de krachtens dit artikel toegekende rechten is de wetgeving van toepassing van de Verdragsluitende Partij waar aanspraak op bescherming wordt gemaakt.

Artikel 6

Exploitatierechten van uitvoerende kunstenaars op hun niet vastgelegde uitvoeringen

Uitvoerende kunstenaars hebben met betrekking tot hun uitvoeringen het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor:

- i) de uitzending en mededeling aan het publiek van hun niet vastgelegde uitvoeringen, behalve wanneer de uitvoering reeds een uitgezonden uitvoering is;
- ii) de vastlegging van hun niet vastgelegde uitvoeringen.

Artikel 7**Reproductierecht**

Uitvoerende kunstenaars hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor de directe of indirecte reproductie van hun op fonogrammen vastgelegde uitvoeringen, op welke wijze en in welke vorm dan ook.

Artikel 8**Verspreidingsrecht**

1. Uitvoerende kunstenaars hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor het door verkoop of andere eigendomsoverdracht voor het publiek beschikbaar stellen van het origineel en kopieën van hun op fonogrammen vastgelegde uitvoeringen.

2. Niets in dit Verdrag doet afbreuk aan de vrijheid van de Verdragsluitende Partijen om in voorkomend geval de voorwaarden vast te stellen waaronder uitputting van het in lid 1 genoemde recht optreedt na de eerste verkoop of andere eigendomsoverdracht van het origineel of een kopie van de vastgelegde uitvoering met toestemming van de uitvoerende kunstenaar.

Artikel 9**Verhuurrecht**

1. Uitvoerende kunstenaars hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor de commerciële verhuur aan het publiek van het origineel en kopieën van hun op fonogrammen vastgelegde uitvoeringen, zoals bepaald in het nationale recht van de Verdragsluitende Partijen, zelfs na verspreiding daarvan door, of met toestemming van, de uitvoerende kunstenaar.

2. Indien in een Verdragsluitende Partij op 15 april 1994 een regeling van kracht was, en nog steeds van kracht is, volgens welke uitvoerende kunstenaars een billijke vergoeding voor de verhuur van exemplaren van hun op fonogrammen vastgelegde uitvoeringen ontvangen, kan deze Verdragsluitende Partij niettegenstaande het bepaalde in lid 1 deze regeling handhaven, mits de commerciële verhuur van fonogrammen niet tot een ernstige aantasting van het uitsluitende reproductierecht van de uitvoerende kunstenaars leidt.

Artikel 10**Recht van beschikbaarstelling van vastgelegde uitvoeringen**

Uitvoerende kunstenaars hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor het op zodanige wijze per draad of langs draadloze weg voor het publiek beschikbaar stellen van hun op fonogrammen vastgelegde uitvoeringen dat deze voor leden van het publiek toegankelijk zijn van op de plaats die, en op het tijdstip dat, elk van hen verkiest.

HOOFDSTUK III**RECHTEN VAN PRODUCENTEN VAN FONOGRAMMEN****Artikel 11****Reproductierecht**

Producenten van fonogrammen hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor de directe of indirecte reproductie van hun fonogrammen, op welke wijze en in welke vorm dan ook.

Artikel 12**Verspreidingsrecht**

1. Producenten van fonogrammen hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor het door verkoop of andere eigendomsoverdracht voor het publiek beschikbaar stellen van het origineel en kopieën van hun fonogrammen.

2. Niets in dit Verdrag doet afbreuk aan de vrijheid van de Verdragsluitende Partijen om in voorkomend geval de voorwaarden vast te stellen waaronder uitputting van het in lid 1 genoemde recht optreedt na de eerste verkoop of andere eigendomsoverdracht van het origineel of een kopie van het fonogram met toestemming van de producent van het fonogram.

Artikel 13**Verhuurrecht**

1. Producenten van fonogrammen hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor de commerciële verhuur aan het publiek van het origineel en kopieën van hun fonogrammen, zelfs na verspreiding daarvan door, of met toestemming van, de producent van het fonogram.

2. Indien in een Verdragsluitende Partij op 15 april 1994 een regeling van kracht was, en nog steeds van kracht is, volgens welke producenten van fonogrammen een billijke vergoeding voor de verhuur van exemplaren van hun fonogrammen ontvangen, kan deze Verdragsluitende Partij niettegenstaande het bepaalde in lid 1 deze regeling handhaven, mits de commerciële verhuur van fonogrammen niet tot een ernstige aantasting van het uitsluitende reproductierecht van de producenten van fonogrammen leidt.

Artikel 14**Recht van beschikbaarstelling van fonogrammen**

Producenten van fonogrammen hebben het uitsluitende recht om toestemming te verlenen voor het op zodanige wijze per draad of langs draadloze weg voor het publiek beschikbaar stellen van hun fonogrammen dat deze voor leden van het publiek toegankelijk zijn van op de plaats die, en op het tijdstip dat, elk van hen verkiest.

HOOFDSTUK IV GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

Artikel 15

Recht op een vergoeding voor uitzending en mededeling aan het publiek

1. Uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen hebben recht op één enkele billijke vergoeding voor het directe of indirecte gebruik van voor commerciële doeleinden openbaar gemaakte fonogrammen voor uitzending of mededeling aan het publiek.

2. De Verdragsluitende Partijen kunnen in hun nationale wetgeving bepalen dat de ene billijke vergoeding door de gebruiker hetzij aan de uitvoerende kunstenaar, hetzij aan de producent van het fonogram, hetzij aan beiden dient te worden betaald. De Verdragsluitende Partijen kunnen in hun nationale wetgeving bepalen op welke wijze de ene billijke vergoeding tussen de uitvoerende kunstenaar en de producent van het fonogram dient te worden verdeeld, wanneer hierover geen overeenkomst tussen hen bestaat.

3. Elke Verdragsluitende Partij kan in een aan de Directeur-Generaal van de WIPO te richten kennisgeving verklaren dat zij het bepaalde in lid 1 slechts ten aanzien van bepaalde vormen van gebruik, met bepaalde andere beperkingen of in het geheel niet toepast.

4. Voor de toepassing van het bepaalde in dit artikel worden fonogrammen die op zodanige wijze per draad of langs draadloze weg voor het publiek beschikbaar zijn gesteld dat deze voor leden van het publiek toegankelijk zijn van op de plaats die, en op het tijdstip dat, elk van hen verkiest, als voor commerciële doeleinden openbaar gemaakte fonogrammen beschouwd.

Artikel 16

Beperkingen en uitzonderingen

1. De Verdragsluitende Partijen kunnen in hun nationale wetgeving met betrekking tot de bescherming van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen in gelijkaardige beperkingen of uitzonderingen voorzien als waarin zij in hun nationale wetgeving met betrekking tot de bescherming van het auteursrecht op werken van letterkunde en kunst voorzien.

2. De Verdragsluitende Partijen doen slechts beperkingen van, of uitzonderingen op, de in dit Verdrag voorziene rechten gelden in bepaalde bijzondere gevallen waarin daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van de uitvoering of het fonogram en de wettige belangen van de uitvoerende kunstenaar of de producent van het fonogram niet op ongerechtvaardigde wijze worden geschaad.

Artikel 17

Beschermingsduur

1. De duur van de krachtens dit Verdrag aan uitvoerende kunstenaars te verlenen bescherming loopt ten minste tot het einde van een tijdvak van 50 jaar, te rekenen vanaf het einde van het jaar waarin de uitvoering op een fonogram is vastgelegd.

2. De duur van de krachtens dit Verdrag aan producenten van fonogrammen te verlenen bescherming loopt ten minste tot het einde van een tijdvak van 50 jaar, te rekenen vanaf het einde van het jaar waarin het fonogram openbaar is gemaakt, of, bij gebreke van openbaarmaking binnen 50 jaar na de vastlegging van het fonogram, tot het einde van een tijdvak van 50 jaar, te rekenen vanaf het einde van het jaar waarin de vastlegging is vervaardigd.

Artikel 18

Verplichtingen inzake technische maatregelen

De Verdragsluitende Partijen voorzien in een passende rechtsbescherming en doeltreffende rechtsmiddelen om te voorkomen dat de technische maatregelen onwerkzaam worden gemaakt die uitvoerende kunstenaars of producenten van fonogrammen in verband met de uitoefening van hun rechten uit hoofde van dit Verdrag toepassen teneinde te beletten dat met betrekking tot hun uitvoeringen of fonogrammen handelingen worden verricht waarvoor zij geen toestemming hebben verleend of die rechtens niet geoorloofd zijn.

Artikel 19

Verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten

1. De Verdragsluitende Partijen dragen er zorg voor dat met behulp van passende en doeltreffende rechtsmiddelen kan worden opgetreden tegen eenieder die bewust een van de volgende handelingen verricht, wetende, of in het geval van civiele rechtsmiddelen redelijkerwijs verondersteld zijnde te weten, dat dit een inbreuk op een recht uit hoofde van dit Verdrag zal teweegbrengen, mogelijk maken, vergemakkelijken of verhelen:

- i) het onbevoegdlijk verwijderen of wijzigen van in elektronische vorm opgeslagen informatie betreffende het beheer van rechten;
- ii) het onbevoegdlijk verspreiden, voor verspreiding invoeren, uitzenden, aan het publiek mededelen of voor het publiek beschikbaar stellen van uitvoeringen, exemplaren van vastgelegde uitvoeringen of fonogrammen, wetende dat onbevoegdlijk in elektronische vorm opgeslagen informatie betreffende het beheer van rechten is verwijderd of gewijzigd.

2. Voor de toepassing van het bepaalde in dit artikel wordt onder "informatie betreffende het beheer van rechten" verstaan informatie waardoor de uitvoerende kunstenaar, de uitvoering van de uitvoerende kunstenaar, de producent van het fonogram, het fonogram of een rechthebbende op de uitvoering of het fonogram wordt

geïdentificeerd, informatie betreffende de voorwaarden waaronder de uitvoering of het fonogram mag worden gebruikt, en cijfers of codes waarmee dergelijke informatie wordt weergegeven, wanneer deze gegevens aan een exemplaar van de vastgelegde uitvoering of het fonogram zijn gehecht of in verband met de mededeling aan het publiek of de beschikbaarstelling voor het publiek van de vastgelegde uitvoering of het fonogram kenbaar worden.

Artikel 20

Formaliteiten

Het genot en de uitoefening van de in dit Verdrag voorziene rechten zijn aan geen enkele formaliteit onderworpen.

Artikel 21

Voorbehoud

Behoudens het bepaalde in artikel 15, lid 3, kan met betrekking tot dit Verdrag geen voorbehoud worden gemaakt.

Artikel 22

Toepassing in de tijd

1. De Verdragsluitende Partijen passen het bepaalde in artikel 18 van de Berner Conventie op overeenkomstige wijze toe op de in dit Verdrag voorziene rechten van uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen.

2. Niettegenstaande het bepaalde in lid 1, kan een Verdragsluitende Partij de toepassing van het bepaalde in artikel 5 van dit Verdrag beperken tot uitvoeringen die plaatsvinden nadat dit Verdrag voor deze Verdragsluitende Partij van kracht is geworden.

Artikel 23

Bepalingen inzake de handhaving van rechten

1. De Verdragsluitende Partijen verbinden zich ertoe in overeenstemming met hun recht de maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn voor de toepassing van dit Verdrag.

2. De Verdragsluitende Partijen dragen er zorg voor dat hun recht voorziet in handhavingsprocedures met behulp waarvan doeltreffend kan worden opgetreden tegen handelingen die inbreuk maken op rechten uit hoofde van dit Verdrag, met inbegrip van summierere procedures ter voorkoming van inbreuken en procedures ter ontrading van verdere inbreuken.

HOOFDSTUK V ADMINISTRATIEVE BEPALINGEN EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 24

Vergadering

1. a) Er wordt een Vergadering van de Verdragsluitende Partijen ingesteld.
 - b) Elke Verdragsluitende Partij wordt in de Vergadering vertegenwoordigd door één afgevaardigde, die zich kan laten bijstaan door plaatsvervangers, adviseurs en deskundigen.
 - c) De kosten van elke delegatie komen ten laste van de Verdragsluitende Partij die de delegatie heeft aangewezen. De Vergadering kan de WIPO verzoeken financiële bijstand te verlenen om de deelneming te vergemakkelijken van delegaties van Verdragsluitende Partijen die overeenkomstig de gevestigde praktijk van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties als ontwikkelingslanden worden beschouwd of die landen in de overgang naar een markteconomie zijn.
2. a) De Vergadering neemt alle vraagstukken betreffende de instandhouding en ontwikkeling van dit Verdrag en de toepassing en werking van dit Verdrag in behandeling.
 - b) De Vergadering vervult de haar bij artikel 26, lid 2, opgedragen taak inzake de toelating van bepaalde intergouvernementele organisaties als partij bij dit Verdrag.
 - c) De Vergadering besluit in voorkomend geval tot de bijeenroeping van een diplomatieke conferentie voor de herziening van dit Verdrag en geeft de Directeur-Generaal van de WIPO de nodige onderrichtingen voor de voorbereiding van die diplomatieke conferentie.
3. a) Elke Verdragsluitende Partij die een Staat is, heeft één stem en kan slechts in eigen naam stemmen.
 - b) Een Verdragsluitende Partij die een intergouvernementele organisatie is, kan in plaats van haar Lidstaten aan de stemming deelnemen en heeft in dat geval een aantal stemmen dat gelijk is aan het aantal van haar Lidstaten die partij bij dit Verdrag zijn. Een intergouvernementele organisatie kan niet aan de stemming deelnemen indien een van haar Lidstaten zijn stemrecht uitoefent, en vice versa.
4. De Vergadering komt eens in de twee jaar in gewone zitting bijeen op uitnodiging van de Directeur-Generaal van de WIPO.
5. De Vergadering stelt haar reglement van orde vast en regelt hierin onder meer de bijeenroeping in buitengewone zitting, de quorumvereisten en, met inachtneming van de bepalingen van dit Verdrag, de voor de verschillende soorten besluiten vereiste meerderheid.

Artikel 25

Internationaal Bureau

Het Internationaal Bureau van de WIPO vervult de administratieve taken in verband met dit Verdrag.

Artikel 26

Voorwaarden om partij bij het Verdrag te kunnen worden

1. Elke Lidstaat van de WIPO kan partij bij dit Verdrag worden.
2. De Vergadering kan besluiten een intergouvernementele organisatie als partij bij dit Verdrag toe te laten die verklaart dat zij bevoegd is ten aanzien van, en beschikt over eigen, voor al haar Lidstaten verbindende regelgeving inzake, de aangelegenheden waarop dit Verdrag betrekking heeft, en dat zij overeenkomstig haar interne procedures naar behoren gemachtigd is partij bij dit Verdrag te worden.
3. De Europese Gemeenschap, die een verklaring als bedoeld in het vorige lid heeft afgelegd op de Diplomatieke Conferentie waarop dit Verdrag is aangenomen, kan partij bij dit Verdrag worden.

Artikel 27

Rechten en verplichtingen uit hoofde van het Verdrag

Behoudens uitdrukkelijke andersluidende bepaling in dit Verdrag, geniet elke Verdragsluitende Partij alle rechten en aanvaardt zij alle verplichtingen uit hoofde van dit Verdrag.

Artikel 28

Ondertekening van het Verdrag

Dit Verdrag staat tot en met 31 december 1997 open voor ondertekening door de Lidstaten van de WIPO en door de Europese Gemeenschap.

Artikel 29

Inwerkingtreding van het Verdrag

Dit Verdrag treedt in werking drie maanden nadat 30 akten van bekrachtiging of toetreding door Staten bij de Directeur-Generaal van de WIPO zijn neergelegd.

Artikel 30

Vankrachtwording van het Verdrag voor de Verdragssluitende Partijen

Dit Verdrag wordt van kracht:

- i) voor de 30 in artikel 29 bedoelde Staten op de datum waarop dit Verdrag in werking treedt;
- ii) voor elke andere Staat drie maanden na de datum waarop deze Staat zijn akte van bekrachtiging of toetreding bij de Directeur-Generaal van de WIPO heeft neergelegd;
- iii) voor de Europese Gemeenschap drie maanden na de neerlegging van haar akte van bekrachtiging of toetreding indien deze akte na de inwerkingtreding van dit Verdrag overeenkomstig artikel 29 wordt neergelegd, of drie maanden na de inwerkingtreding van dit Verdrag indien deze akte vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag is neergelegd;
- iv) voor elke andere intergouvernementele organisatie die als partij bij dit Verdrag wordt toegelaten, drie maanden na de neerlegging van haar akte van toetreding.

Artikel 31

Opzegging van het Verdrag

Elke Verdragssluitende Partij kan dit Verdrag opzeggen bij een aan de Directeur-Generaal van de WIPO te richten kennisgeving. De opzegging wordt van kracht een jaar na de datum waarop de Directeur-Generaal van de WIPO de kennisgeving heeft ontvangen.

Artikel 32

Talen van het Verdrag

1. Dit Verdrag wordt ondertekend in één enkel exemplaar in de Engelse, Arabische, Chinese, Franse, Russische en Spaanse taal, zijnde de teksten in al deze talen gelijkelijk authentiek.
2. De Directeur-Generaal van de WIPO stelt op verzoek van een belanghebbende partij, na overleg met alle belanghebbende partijen, een officiële tekst in een andere taal dan die genoemd in lid 1 vast. Voor de toepassing van het bepaalde in dit lid wordt onder "belanghebbende partij" verstaan een Lidstaat van de WIPO wanneer de bedoelde taal zijn officiële taal of een van zijn officiële talen is, en de Europese Gemeenschap of een andere intergouvernementele organisatie die partij bij dit Verdrag kan worden, indien de bedoelde taal een van haar officiële talen is.

Artikel 33

Depositaris

Dit Verdrag berust bij de Directeur-Generaal van de WIPO.

[Einde van het document]

WIPO

WERELDORGANISATIE VOOR DE INTELLECTUELE EIGENDOM

GENEVE

**OVEREENGEKOMEN VERKLARINGEN
BETREFFENDE
HET VERDRAG VAN DE WIPO INZAKE HET
AUTEURSRECHT**

(WCT)

Genève (1996)

door de Diplomatieke Conferentie aangenomen op 20 december 1996

Betreffende artikel 1, lid 4

Het reproductierecht, zoals omschreven in artikel 9 van de Berner Conventie, en de krachtens die bepaling toegestane uitzonderingen zijn ten volle van toepassing in de digitale omgeving en met name op het gebruik van werken in digitale vorm. Het is wel verstaan dat het opslaan in digitale vorm van een beschermd werk in een elektronisch medium een reproductie vormt in de zin van artikel 9 van de Berner Conventie.

Betreffende artikel 3

Het is wel verstaan dat bij de toepassing van artikel 3 van dit Verdrag de uitdrukking "land van de Unie" in de artikelen 2 tot en met 6 van de Berner Conventie wordt gelezen als verwijzende naar een Verdragsluitende Partij bij dit Verdrag, wanneer de genoemde artikelen van de Berner Conventie met betrekking tot de in dit Verdrag voorziene bescherming worden toegepast. Het is eveneens wel verstaan dat de uitdrukking "land dat geen lid van de Unie is" in de genoemde artikelen van de Berner Conventie onder dezelfde omstandigheden wordt gelezen als verwijzende naar een land dat geen Verdragsluitende Partij bij dit Verdrag is, en dat de uitdrukking "deze Conventie" in artikel 2, lid 8, artikel 2 bis, lid 2, en de artikelen 3, 4 en 5 van de Berner Conventie wordt gelezen als verwijzende naar de Berner Conventie en dit Verdrag. Tenslotte is het wel verstaan dat de uitdrukking "onderdaan van een van de landen van de Unie" in de artikelen 3 tot en met 6 van de Berner Conventie bij de toepassing van de genoemde artikelen op dit Verdrag ten aanzien van een intergouvernementele organisatie die een Verdragsluitende Partij bij dit Verdrag is, wordt gelezen als verwijzende naar een onderdaan van een van de landen welke lid van die organisatie zijn.

Betreffende artikel 4

De reikwijdte van de bescherming van computerprogramma's overeenkomstig artikel 4 van dit Verdrag, gelezen in samenhang met artikel 2, is in overeenstemming met het bepaalde in artikel 2 van de Berner Conventie en gelijk aan die van de in de relevante bepalingen van de TRIPS-Overeenkomst voorziene bescherming.

Betreffende artikel 5

De reikwijdte van de bescherming van verzamelingen van gegevens (databanken) overeenkomstig artikel 5 van dit Verdrag, gelezen in samenhang met artikel 2, is in overeenstemming met het bepaalde in artikel 2 van de Berner Conventie en gelijk aan die van de in de relevante bepalingen van de TRIPS-Overeenkomst voorziene bescherming.

Betreffende de artikelen 6 en 7

Onder "het origineel en kopieën" en "exemplaren", zoals in deze artikelen genoemd, die overeenkomstig deze artikelen het voorwerp van het verspreidingsrecht en het verhuurrecht vormen, wordt uitsluitend verstaan vastgelegde exemplaren die als tastbare voorwerpen in het verkeer kunnen worden gebracht.

Betreffende artikel 7

Het is wel verstaan dat de in artikel 7, lid 1, voorziene verplichting niet vereist dat een Verdragsluitende Partij een uitsluitend recht van commerciële verhuur toekent aan

auteurs aan wie overeenkomstig het recht van die Verdragsluitende Partij geen rechten met betrekking tot fonogrammen worden toegekend. Het is wel verstaan dat deze verplichting in overeenstemming is met het bepaalde in artikel 14, lid 4, van de TRIPS-Overeenkomst.

Betreffende artikel 8

Het is wel verstaan dat de enkele terbeschikkingstelling van materiële faciliteiten voor het mogelijk maken of verrichten van een mededeling op zich geen mededeling in de zin van dit Verdrag of de Berner Conventie uitmaakt. Het is voorts wel verstaan dat niets in artikel 10 van dit Verdrag eraan in de weg staat dat een Verdragsluitende Partij artikel 11 bis, lid 2, van de Berner Conventie toepast.

Betreffende artikel 10

Het is wel verstaan dat het bepaalde in artikel 10 het de Verdragsluitende Partijen toestaat om in hun nationaal recht voorziene beperkingen en uitzonderingen die overeenkomstig de Berner Conventie aanvaardbaar worden geacht, van toepassing te doen zijn op, en op passende wijze uit te breiden tot, de digitale omgeving. Het bepaalde in dit artikel dient voorts zo te worden uitgelegd dat het de Verdragsluitende Partijen toestaat om nieuwe beperkingen en uitzonderingen uit te werken die aan de digitale netwerkomgeving zijn aangepast.

Het is eveneens wel verstaan dat het bepaalde in artikel 10, lid 2, het toepassingsgebied van de krachtens de Berner Conventie toegestane beperkingen en uitzonderingen niet beperkt noch uitbreidt.

Betreffende artikel 12

Het is wel verstaan dat de uitdrukking "inbreuk op een recht uit hoofde van dit Verdrag of de Berner Conventie" zowel betrekking heeft op uitsluitende rechten als op vergoedingsrechten.

Het is voorts wel verstaan dat de Verdragsluitende Partijen geen beroep op dit artikel zullen doen om stelsels inzake het beheer van rechten uit te werken of toe te passen die ertoe zouden leiden dat formaliteiten worden opgelegd die overeenkomstig de Berner Conventie of dit Verdrag niet zijn toegestaan en waardoor het vrije verkeer van goederen zou worden verhinderd of het genot van rechten uit hoofde van dit Verdrag zou worden belemmerd.

[Einde van het document]

WIPO

WERELDORGANISATIE VOOR DE INTELLECTUELE EIGENDOM

GENEVE

**OVEREENGEKOMEN VERKLARINGEN
BETREFFENDE
HET VERDRAG VAN DE WIPO INZAKE
UITVOERINGEN EN FONOGRAMMEN**

(WPPT)

Genève (1996)

door de Diplomatieke Conferentie aangenomen op 20 december 1996

Betreffende artikel 1

Het is wel verstaan dat het bepaalde in artikel 1, lid 2, de verhouding verduidelijkt tussen de rechten op fonogrammen uit hoofde van dit Verdrag en het auteursrecht op de in de fonogrammen belichaamde werken. Ingeval zowel de toestemming van de auteur van een in het fonogram belichaamd werk als de toestemming van een uitvoerende kunstenaar of producent die rechthebbenden op het fonogram is, vereist zijn, houdt het vereiste van toestemming van de auteur niet op te bestaan omdat eveneens de toestemming van de uitvoerende kunstenaar of producent vereist is, en vice versa.

Het is voorts wel verstaan dat niets in artikel 1, lid 2, eraan in de weg staat dat een Verdragsluitende Partij een uitvoerende kunstenaar of producent van fonogrammen verdergaande uitsluitende rechten toekent dan die welke overeenkomstig dit Verdrag dienen te worden toegekend.

Betreffende artikel 2, onder b)

Het is wel verstaan dat uit de definitie van fonogram in artikel 2, onder b), niet mag worden afgeleid dat rechten op fonogrammen op enigerlei wijze worden beïnvloed door de belichaming daarvan in een cinematografisch of ander audiovisueel werk.

Betreffende artikel 2, onder e), en de artikelen 8, 9, 12 en 13

Onder "het origineel en kopieën" en "exemplaren", zoals in deze artikelen genoemd, die overeenkomstig deze artikelen het voorwerp van het verspreidingsrecht en het verhuurrecht vormen, wordt uitsluitend verstaan vastgelegde exemplaren die als tastbare voorwerpen in het verkeer kunnen worden gebracht.

Betreffende artikel 3

Het is wel verstaan dat de uitdrukking "onderdaan van een andere Verdragsluitende Staat" in artikel 5, lid 1, a, en artikel 16, lid 1, a, (iv), van het Verdrag van Rome, wanneer ze op het onderhavige Verdrag wordt toegepast, ten aanzien van een intergouvernementele organisatie die een Verdragsluitende Partij bij het onderhavige Verdrag is, wordt gelezen als verwijzende naar een onderdaan van een van de landen welke lid van die organisatie zijn.

Betreffende artikel 3, lid 2

Voor de toepassing van artikel 3, lid 2, wordt onder vastlegging de afwerking van de moederband (*master tape*) verstaan.

Betreffende de artikelen 7, 11 en 16

Het reproductierecht, zoals omschreven in de artikelen 7 en 11, en de krachtens artikel 16 toegestane uitzonderingen zijn ten volle van toepassing in de digitale omgeving en met name op het gebruik van uitvoeringen en fonogrammen in digitale vorm. Het is wel verstaan dat het opslaan in digitale vorm van een beschermde uitvoering of een beschermd fonogram in een elektronisch medium een reproductie vormt in de zin van voornoemde artikelen.

Betreffende artikel 15

Het is wel verstaan dat artikel 15 geen uitputtend antwoord geeft op de vraag in welke omvang rechten van uitzending en mededeling aan het publiek dienen toe te komen aan producenten van fonogrammen en uitvoerende kunstenaars in het digitale tijdperk. De delegaties zijn het niet eens kunnen worden over verschillende voorstellen inzake het verlenen in bepaalde opzichten van exclusiviteit onder zekere omstandigheden of inzake het toekennen van rechten zonder mogelijkheid van voorbehoud, en hebben derhalve dit punt voor later gereserveerd.

Betreffende artikel 15

Het is wel verstaan dat het bepaalde in artikel 15 er niet aan in de weg staat dat het in dit artikel voorziene recht wordt toegekend aan uitvoerders van folklore en producenten van fonogrammen waarop folklore is opgenomen, wanneer deze fonogrammen niet met winstoogmerk openbaar zijn gemaakt.

Betreffende artikel 16

De overeengekomen verklaring betreffende artikel 10 (beperkingen en uitzonderingen) van het Verdrag van de WIPO inzake het auteursrecht is van overeenkomstige toepassing op artikel 16 (beperkingen en uitzonderingen) van het Verdrag van de WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen.

Betreffende artikel 19

De overeengekomen verklaring betreffende artikel 12 (verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten) van het Verdrag van de WIPO inzake het auteursrecht is van overeenkomstige toepassing op artikel 19 (verplichtingen inzake informatie betreffende het beheer van rechten) van het Verdrag van de WIPO inzake uitvoeringen en fonogrammen.

[Einde van het document]